

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

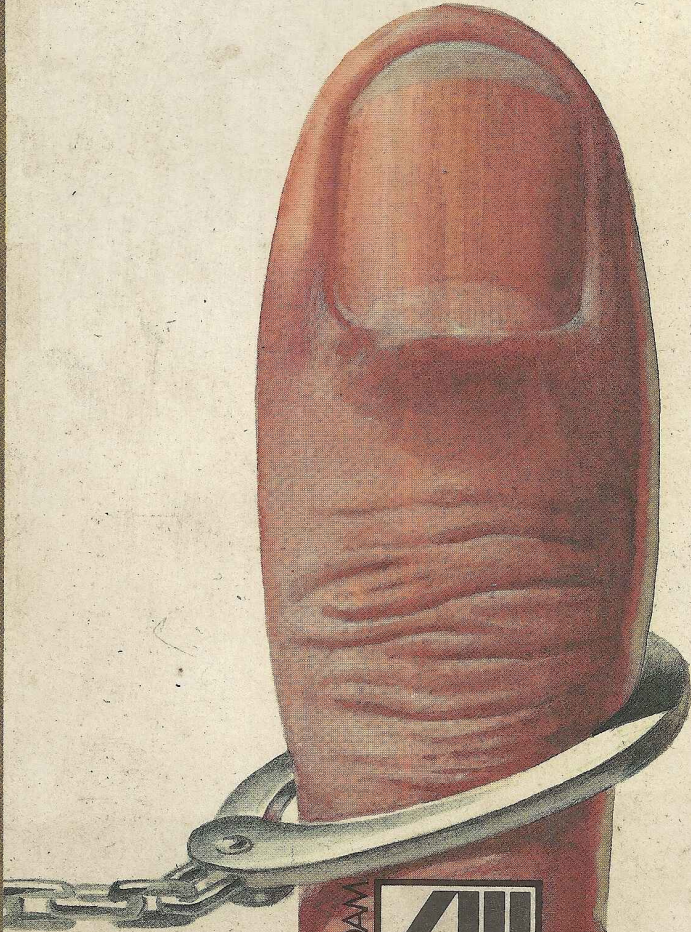
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

aziz nesin

NAH KALKINIRIZ

Aziz Nesin
•
Nah Kalkınırız

ADAM YAYINLARI

Anadolu Yayıncılık A.Ş.

Birinci Basım: Ağustos 1988

İkinci Basım: Eylül 1988

Üçüncü Basım: Kasım 1988

Dördüncü Basım: Kasım 1988

Beşinci Basım: Şubat 1989

Kapak Düzeni: Erkal Yavi

Aziz Nesin'in Öykü Kitapları Dizisi: 37

182.02.048.480.329.5

89.34.Y.0016.329

**YAZIŞMA ADRESİ: ADAM YAYINLARI, BÜYÜKDERE CADDESİ, ÜÇYOL MEVKİİ NO: 57 MASLAK-İSTANBUL
TEL: 176 23 30 (8 hat) TELG: ADAMYAY TELEKS: 26534 rade tr**

Aziz Nesin

●

Nah Kalkınırız

Öykü

EN BÜYÜK NUMARA

Nuri'nin yetenekleri saymakla bitmez. Bunca yeteneğine karşın para kazanan bir insan olamamıştır. Yaptığı işin en iyisini yaptığına göre başarılı, ama hiç bir işinden para kazanmadığına göre de başarısız biridir.

Orta yaşı geçmek üzereydi. Artık yaşamını güvenceye almayı gereksindi. Babadan kalma evini satıp parasıyla bir mobilya mağazası açtı. Büyük hava parası ve yüksek kirayla tuttuğu mağaza, kentin oldukça işlek bir yerindeydi. Mağazada sergilediği mobilyaların hepsinin çizimi kendi elinden çıkmış, bir bölümünü de kendi eliyle yapmıştı. Gerçekten hepsi de olağanüstü güzeldi. Ayak alıştırmak ve müşteri kazanmak için fiyatları da yüksek koymadı.

Vitrin camının dışından bakanlar o kerte çoktu ki, Nuri kendini akvaryumda balık gibi duyumsamaya başladı. Cam arkasındaki bakışlardan kurtulmak için mağazanın gerisindeki büroda oturuyordu. Vitrin camından seyredenler çoktu. Sabahtan gece lambaları söndürülene kadar camın öte yanına yığılıyor, ellerini, burunlarını, hattâ dudaklarını cama dayayarak içerdeki olağanüstü güzel eşyayı seyreliyorlardı hayranlıkla. Ama günler geçiyor, içeri girip bir eşya soran çıkmıyordu.

Sağa sola koşturacağı, gelgit işlerinde kullanacağı bir çocuk arıyordu. “Çırak aranıyor” diye yazdığı kâğıdı vitrin camına yapıştırdı. O denli çoktu ki başvuran çırak adayları, Nuri şaşır kaldı.

— Ne iş yaparsın, elinden ne iş gelir? diye soruyordu.

— Ne iş olsa yaparım, her işi yaparım... diyenleri, bir de yalvarıp yakaranları savıyordu.

Bir sabah erken saatlerde, kıvrık saçlı yada uzun zamandır yıkanıp taranmamaktan saçları kıvrık olmuş bir oğlan çocuğu içeri girdi. Kapkara saçları, kapkara gözleri, kadife esmeri teni vardı. Sıskacık, kavruk, kirloş bişeydi. Elleri yüzü kirpas içindeydi. Hep gülümsüyordu, buyüzden apak dişleri pırl pırl görünüyordu. Lastik ayakkabısının tekinden parmakları dışarı çıkmıştı.

Hiç ekiniپ sıkılmadan.

— ırak ararmışsın... dedi.

Konuşma biçiminden ingene olma olasılığı vardı. Nuri de onun ağzıyla konuştu:

-- Ararız bir çırak.

— yleysem al işte beni.

— Ne iş yaparsın?

Bu oğlanın da öbürleri gibi “Ne iş olsa yaparım” diyeceğini beklerken oğlan,

— Hiç, dedi, hiç bir iş gelmez elimden.

— Hiç bir iş bilmez misin?

— Bilmem. Ama ğretirsen şıp diye öğrenirim.

— Adın?

— Sülü.

— Ka yaşındasın?

— Onaltı.

Oysa ancak dokuz-on yaşında gösteriyordu.

— Okur yazar mısın?

Dişlerinin arasından ık diye bir ses çıkarıp başını yukarı kaldırdı.

— İçerde elektrik ocağı var, orada çay yapabilir misin?

Sırtarak,

— Bilmem, dedi.

— Buralarını silip sprebilirmisin?

— Yapamam.

Hep sırtıyordu.

— Hergün mobilyaların tozunu alabilir misin?

— Bilmem...

Ne sorsa, ne dese, bilmem, yapamam diyordu. Oysa Nuri bu cana yakın oğlandan hoşlanmıştı.

— Yapamam, edemem, bilemem diyorsun hep. Öyleyse niye geldin buraya?

Sülü bu kez geniş geniş sırtarak,
— Ama bilirim başka şeyler, yaparım başka işler... dedi.
— Ne bilirsin, ne yaparsın?
— Yapayım mı burada şimdi?
— Hadi yap da görelim.
— Bu masanın üstünde yapsam olur mu?
Çok geniş bir yemek masasını gösteriyordu.
— Olur.

Sülü, bir maymun çevikliğiyle o olağanüstü güzel ve pırlırlı cilalı masanın üstüne fırladı. Nuri'nin "Aman, dur yapma!" demesine kalmadan, iki elinin üstünde havaya kalktı ve masanın kenarlarında ellerinin üstünde yürümeye başladı. Vitrin camının arkasındaki kalabalık, bu numarayı önce ağızları açık bakakaldılar, sonra kahkahalarla güldüler. Sülü, masanın ortasına gelip havadaki ayaklarıyla türlü hünerler gösterdikten sonra bir sıçrayışta masadan atladı. Dışardaki kalabalıktan bir alkış koptu.

Nuri, kışkırtmak için,
— Ne yani, bu da bir hüner mi? Diye Sülü'vü küçümsedi.
Sülü,
— Vardır başka hünerlerim de, ister misin göstereyim!.. dedi.
— Hadi göster.

Sülü yine masanın üstüne fırladı ve orada arka arkaya üç kez parende attı. Ayağa kalktı, üç kez de ters parende attı. Bu kez Nuri'nin ağzı açık kalmıştı. Özellikle o daracık yerde üç ters parende atmak, değme cambazların bile zor yapacağı şeydi.

Vitrin camının arkasındaki kalabalık artmıştı. Sülü, o coşkun alkışları duyunca daha da coştı. Belini geriye büküp kafasını iki bacağının arasından sokarak iki elinin üzerinde havaya kalktı ve bu görünümüyle çok büyük bir kurbağaya benzedi ve tıpkı kurbağa sesiyle vıırlamaya başladı.

Nuri gülerek,
— İn ordan, Allah cezanı versin! diye bağırdı.
Gittikçe artan kalabalık kıracak gibi vitrin camına abanıyordu.

Sülü masadan inip,
— İster misin yapayım başka numara? diye sordu.
— Başka numaran da mı var?
— Bende numara çok.

— Hadi yap!

Yanında duran dolu sürahidenden bardağa su doldurdu. Su dolu bardağı, sağ elinin baş ve işaret parmaklarıyla tutup başının çevresinde, sonra da ensesinden önüne doğru ters çevirip masaya koydu. Bardaktan bir damla bile su damlamamıştı.

Şaşkınlıkla bakan Nuri'ye,

— Abe var mıdır bir cıgara, veresin bana... dedi.

Nuri'nin uzattığı paketten bir cıgara aldı, cıgarayı yaktı.

— Abe açasın gözünü... dedi.

Demesiyle elini dokundurmadan, salt dudaklarının hareketiyle, cıgaranın yanan ucunu ağzının içine alıp dudaklarını kapadı. Yanan cıgara ağzının içindeydi. Bisüre böyle durup yine elini dokundurmadan dudaklarının hareketiyle dışarı çıkardığı cıgarayı dumanlarını savura savura içmeye başladı.

Sülü'nün bütün numaralarını görmek istediğinden, Nuri,

— Bunlar bişey değil, dedi. Var mı başka numaran?..

— Var mıdır elli liran, veresin bana... Ama kâğıt para olmasın.

Nuri maden bir elli liralık verdi. Sülü, yırtıkçırtık ceketinin kollarını dirseğine dek iyice sıvadıktan sonra, maden elli lirayı sağ elinin baş ve işaret parmaklarının ucuyla tutarak,

— İyi bak şimdik, dedi, güzlerini dört açasın. Sonra demeyesin gözboyacılığı yapar. Gürürsün elli lirayı... Aç gözünü!

İki parmağının arasındaki elli liralık birden gözden yitiverdi.

— Nerdedir paran?

Nuri,

— Nerde? diye bağırdı.

— Varsa erangi bir elli liran daha, ver de güresin nasıl yok olur paran.

Nuri, bir maden elli lira daha verdi.

— Aç gözünü... demeyesin sonra bana yutturdu...

Demesiyle yine elli lira yok oluverdi.

Nuri,

— Aldım ulan seni işe, dedi, ne aylık istersin?

Sülü yine sırtarak,

— Bilmem, dedi, ne koparsa günlüğünden veresin.

Nuri alay için,

— Öyleyse boğaztokluğuna çalış... dedi.

— Olur.

İşte böylece Sülü, Nuri'nin mobilya mağazasında çalışmaya başladı. Daha o gün Nuri, Sülü'ye ayakkabı, çorap, iç çamaşırı, giysi aldı, biraz da para verdi.

— Şimdi evine git, yıkan arın, giyin kuşan, yarın erkenden gelip işe başla!

Sülü, paketler kolunun altında, sevinçle gitti.

Ertesi gün sabah erkenden Sülü yeni kılığıyla mağaza kapısının önündeydi. Kendisinin de dediği gibi, her ne öğretilse hemen öğrenip yapıyordu Sülü. Ne var ki, mağazanın içinde her zaman Sülü'yü bulmak kolay olmuyordu. Nuri sesleniyordu:

— Sülüüü... Neredesin Sülü ?

— Burdayım... diye sesi geliyor, ama kendisi görünmüyordu. Neden sonra Sülü'nün olduğu yeri buluyorlardı. Sülü, ya gardrop-lardan birinin tepesinde, ya ikisini üçünü üstüste koyduğu koltukların, sandalyelerin üstünde cambazlık yapmaktaydı.

Nuri, kanı kaynadığı Sülü'yü ilgiyle, merakla izliyordu. Hergün yeni yeni numaralar yapıyordu; cambazlık, hokkabazlık, gözbağcılık, hepsi bunda. Birgün, Sülü'nün yaptığı numara karşısında Nuri'nin ağzı açık kaldı. Sağ elinin başparmağını sol elinin içine alıyor, sonra o parmağını koparıyor ve kopuk başparmağının sol avucunun içinde gösteriyordu.

— Sülü, nasıl yapıyorsun o numarayı?

Sülü övüngelelikle,

— Yaparım... dedi.

— Görüyorum, yaparsın da, nasıl yapıyorsun? Öğretsene bana da...

— Öğretim ama paraylan... Bastır bin papel, öğretiyim.

Nuri verdi bin lirayı ve o gün akşama dek Sülü'nün gösterdiği çalışmalarını yaparak, sonunda sağ elinin başparmağını koparıp, yani koparmış gibi yapıp, sol avucunun içinde göstermeyi başardı.

Ertesi günü Sülü mağazaya üç iskambil kâğıdı getirdi; ikisi kupa kızı, biri maça oğlanıydı.

— Bak şimdi, iyi bakasın... dedi.

Yüzlerini gösterdikten sonra iskambil kâğıtlarını ters çevirip el çabukluğuyla birbirine karıştırıp yere bıraktı.

— Bul karayı, al parayı... Angisidir kara maça oğlanı?.. Bulursan, dün verdiğin bin lirayı veririm sana. Bulamazsan alırım yüz lirayı...

Nuri,

— İşte bu.. diye iskambil kâğıdının üzerine atılırken Sülü,
— Bizde kandırmaca yok, dedi, almam boşuna paranı...
(Nuri'nin gösterdiği kâğıdın yüzünü çevirip kara maça olmadığını
gösterdikten sonra) Bak, işte kupanın kızıdır. Şimdi baştan
yapalım. Dört açasın güzünü...

Nuri, yarım gün, kara maça oğlanını bulmaya çalıştı boşubo-
şuna. Sülü, Nuri'nin parasını almıyordu. Sonunda Nuri,

— Öğret bana da şunu nasıl yaptığını... dedi.

— Üğretirim ama alırım bin papelini...

Nuri verdi bin lirayı. Akşama dek, Sülü'nün gözetimi altında
çalıştırmalar yaparak “Bul karayı al parayı” numarasını da
öğrendi.

Sülü'nün numaraları bitmiyordu ki... Bir sabah mağazaya
girince, Nuri'nin gözü önünde bir çile beyaz ipliği ağzına atıp
yuttu.

— Ulan Sülü, ne yapıyorsun, deli misin?

Sülü,

— Merak etmeyesin, çıkarırım gene... dedi.

Ağzını açıp iplik çilesinin olmadığını gösterdikten sonra, iki
parmağıyla burnun kanatlarını sıktı. Sonra iki eliyle çeke çeke, az
önce yuttuğu beyaz ipliği sağıarak burnundan çıkarmaya başladı.
Nuri'nin gözleri faltaşı gibi açılmıştı şaşkınlıktan.

— Bir daha yap bakayım.

Sülü bir yumak beyaz ipliği yine yuttu, yine iplikleri sağıarak
burnundan çıkardı.

— Sülü be, öğret şu numarayı bana da...

— Bastır bin lirayı, üğreteyim.

Nuri verdi bin lirayı, bütün gün çalışarak o numarayı da
öğrendi.

Nasıl olsa mağazada iş yoktu. Nuri boş zamanını değerlendi-
riyordu, dolu zamanı da hiç yoktu ki...

Yine günlerden bigün mağazayı açtıklarından az sonra,
mağazanın içinden bir yerden kılarnet sesi duyuldu. Nuri, önce
kılarnet sesinin radyodan geldiğini sandı. Ama radyo açık değildi
ki. Sesin nerden geldiğini araştırdılar. Bir de ne görsünler,
kılarneti çalan, mobilyaların arasına yere oturmuş olan Sülü değil
mi! Evet, kılarnet çalışıyor ama, ortada kılarnet yok. İki elini
burnunda oynatarak tıpkı kılarnet sesi çıkarıyor. Kılarnet olma-
dan çok güzel kılarnet çalışıyordu.

— Sülü ne yapıyorsun?

— Gırnata çalışıyorum.

— Nasıl yapıyorsun?

— Yaparım.

— Bana da öğret.

— Bastırasın bin papeli öğretelim.

Nuri verdi bin lirayı. O gün akşama dek çalıştı, Sülü her ne dediyse yaptı, ama bitürlü burnundan kılarnet sesi çıkarmasını beceremedi. Akşam mağaza kapanırken Sülü, sabahleyin aldığı bin lirayı Nuri'ye geri verdi. Nuri neden geri verdiğini sorunca Sülü,

— Bizim pazarlığımız öğretmesinedir, dedi, öğretemedim ki alayım paranı. Ne zaman öğrenirsen gırnata çalmayı, o zaman alırım paranı.

Ancak üç günde Nuri'ye kılarnet çalmasını öğretebildi, o zaman parasını da aldı.

Sülü hergün yeni bir numara gösteriyordu. Yanağını şişirip parmaklarıyla yanağında darbuka çalmak örneğin...

Mağazada çalışmaya başladığının ikinci haftasıydı, o gün Sülü hiçbir iş yapmamıştı. Çok keyifsiz görünüyordu. Her zamanki gülümsemesi de yüzünden silinmişti.

— Hasta mısın Sülü? diye sordu Nuri.

— Değilim asta...

— Neden öyle pis pis düşünüp pinekleyip duruyorsun?

— Yoktur bir şeyciğim.

— Yoksa numaraların bitti mi?

— Vardır bir son numaram... En büyük numaram. Onu düşünürüm, yapayım mı, yapmayayım mı?

— En büyük numaranı sona sakladın demek... Göster bakalım büyük numaranı da..

Sülü,

— Abe istemem sana yapayım o numarayı... dedi.

— Neye be Sülü? Hadi yap...

— Yapamam...

Nuri bütün gün üsteledi. Sülü de o büyük numarasını yapmamak için bütün gün direndi. Sülü'nün esmer yüzü iyice kararmıştı. Eskisi gibi vara yoka sırtıp pırlırlı dişlerini göstermiyordu.

Akşamüzeri Nuri,

— Darıldım sana Sülü, dedi, en büyük numaramı yapmadın bana...

— Abe istemem seni darıltmak... Allah bereket versin çok paranı almışumdur.

On-onbeş dakika sonra da,

— Ağrır başcağızım... Kuyverir misin bu akşam erken gideyim eve? dedi.

Nuri, Sülü'ye izin verdi. Nasıl olsa bir saat sonra mağazayı kapatacaklardı. Bu alışverişsizlik sürerse, top atıp mağazayı büsbütün kapatması da uzak değildi.

Mağazayı kapatma zamanı geldi. Nuri, bürodaki ceketini alıp giydi. Ya alışkanlıkla, ya bir yanında sezinlediği eksiklikle elini ceketinin iç cebine attı, cüzdanı yoktu. Kimlik kartıyla daha bir kaç önemli belge, bir de bütün bir onbin lira cüzdanından çıkarılıp iç cebine konulmuştu. Nuri hemen Sülü'nün en büyük numarasını yapmış olduğunu anladı. "Çocuğun hiç suçu yok. Zavallı, en büyük numarasını yapmamak için çok direndi..." diye düşündü. En büyük numarasını yapması için Nuri öyle üstelemişti ki, zavallı Sülü de Nuri'yi kırmamak için en büyük numarasını yapmak zorunda kalmıştı. Nuri'yi çok sevdiğinden cüzdanı toptan kaldırıp götürmemiş, kimliğini, kendi işine yaramayacak belgeleri, bir de harçlık yapsın diye onbin lirayı Nuri'ye bırakmıştı.

Son olarak enson numarasını yaptıktan sonra Sülü bir daha Nuri'nin mobilya mağazasına uğramadı.

Nuri, işsizlik yüzünden o güzel mobilya mağazasını kapatmak zorunda kaldı. Sülü serüvenini bütün ayrıntılarıyla sıklıkla herkese anlatıyor, sonunda da,

— Sülü beni çok severdi... diyordu.

Bunun ne biçim sevgi olduğunu soranlara da şöyle demek-teydi:

— Sülü her numarasını bana öğretmek için bin liramı alırken, bu en büyük numarasını öğretmek için benden para bile almadı.

DU BAKALI N'OLECAK

Boğaziçi'nin Karadeniz Boğazına yakın Anadolu yakasında, denizkıyısı üstünde bir çayevi... O çayevinin hemen bütün müşterileri, hep o semtin insanları olduklarından ve oraya sıklık geldiklerinden birbirlerini tanır. Çoğu da emeklidir. Emekli olunca konuşmaları doğal olarak çoğunlukla geçim sıkıntısı, pahalılık, sürekli zamlar ve benzeri konular üstüne oluyor.

O sabah da yine her zamanki gibi önce ev dertlerinden başlayıp ülkenin sorunlarından konuşmaya geçtiler. Hükümet enflasyonu yüzdeotuzda tutacağına sözvermişti, oysa yüzdesekseni buldu. Yüzdeseksen, ha? Peki, ne olacak? Alamanya'ya, Fransa'ya, İsveç'e işçi gönderdik, yine yetmedi; taaa Arabistan'lara, Avustralya'lara işçi gönderdik, yine yetmedi. Şimdi de Sovyetler Birliği'ne işçi gönderilecekmiş. Gitmeye istekli işçiler öyle yığılmışlar ki, sıra kapmak için birbirlerini ezmişler. Allah Allah!.. Yahu, komünist Rusya'ya bile işçi gönderecekler ha? Paranın komünisti, faşisti, dini imanı olurmu arkadaş, para paradır, gelsin de nerden gelirse gelsin. Ben komünistin parasını alıp cami yaptırdıktan, kuran kursu açtıktan sonra bir günahı yok ki... Üstelik sevabı bile var.

Peki, bunun sonu nereye varacak birader? Allah sonumuzu hayreylesin!

Efendim, memleketin bütün geliri, aldığımız dış borçların yıllık faizini ödemeye bile yetmiyormuş. Deme yahu... Amerika'dan aldığımız borçlarla, salt eski borçların faizini bile zor ödüyormuşuz. Allah allah... Bu gidişin sonu nereye varır dostum?

Ayemef diye uluslararası bir kuruluş var ya hani... Evet, işte o uluslararası para fonu mu ne... Uluslararası demek, ne demek?

Amerika demek... İşte bizim kendi memleketimizde nereye ne yapacağımıza, neyi nasıl yapacağımıza, fabrikamıza, limanımıza, yolumuza, herşeyimize, herbişeyimize işte o karar verirmiş... Yok yahu... Bak bunu bilmiyordum... Peki, bu böyle giderse ne olur...

Hergün, her akşam hep bu konular konuşulur... Her konuşmada aynı sözlere şaşarlar! Yok yahu!.. Allah allah!..

Çayevindeki emekliler birbirlerine hep yanıtsız kalacak aynı soruyu sorarlar:

— Peki, n'olacak böyle? Bekleyelim görelim. Bakalım, n'olacak?

— Bunun sonu nereye varır böyle? Hep merak ediyoruz. Dur bakalım, n'olacak?

— Bu gidişin sonu nereye varır? Hayırlısı... Dur bakalım, n'olacak?

O sabah da yine hiç bıkip usanılmadan aynı konular konuşuldu ve çayevindeki herkes birbirine “Dur bakalım, n'olacak?” dedi.

Gün görmüş, dönem geçirmiş, eski Tophane Askerî Sanayi Mektebi'nden yetmişe, yetmişini çok aşkın bir eski işçi emeklisi,

— Dur bakalım, n'olacak deyip duruyorsunuz da, bana bir akrabamızın başına gelenleri anımsattınız... dedi.

Başlar ona yöneldi. Akrabasının başına geleni merakla sordular. Bu ilgiyi bekleyen işçi emeklisi de olayı şöyle anlattı.

Hani hükümetimiz darda kalıp dünya cenneti Boğaziçi'nin en güzel tepelerini, korularını, yerlerini petrol zengini Araplara satıyordu ya... İşte o sıra bir Arap zengini çıktı ortaya, Şeyh mi, prens mi, yoksa hepsi birden mi, öyle bişey... Adı da Ebul-Fatık El-Mışkı. Boğaziçi'nin seyrine doyum olmaz tepelerinden birini satın almış. Oraya artık köşk mü, konak mı, saray mı, işte öyle bişey yaptıracak. Derken bu Ebul-Fatık, bir Türk kıızıyla evlenme sevdasına düşmüş. Hangi Türk kıızı olduğu belli değil, yeter ki Türk kıızı olsun... Elbet Arap ölçülerinde güzel de olacak.

Ebul-Fatık için satın alacağı tepeyi arayıp bulan komisyoncular, bu kez de ona kız aramaya başlamışlar. Ebul-Fatık'ın kızda aradığı koşullar var: Genç olacak, güzel olacak, kızıoğlankız ve eline erkek eli değmemiş olacak ve gayetle saf olacak. Bu zamanda İstanbul'da böyle kız bulmak kolay mı? Ebul-Fatık'da para çok, ille de aradığını bulacak. Aracılar, ısmarlanan kıızı araya dursunlar, Ebul-Fatık da biyandan çatpat Türkçe öğreniyor

ki, evleneceği kızla “Yat, kalk, uzan, dön” falan filan gibi kendisine gerekli olan bikaç söz konuşabilsin.

Ebul-Fatık’a çok kız göstermişler. Arap hinoğluhin, öyle her kızı da beğenmiyor. Süt beyaz tenli, lahmacun bedenli, kalçaları enli bir lokum olacak. Sonunda bulunan kızlardan birini çok beğenmiş Ebul-Fatık. İşte biz Ebul-Fatık’ı bu ilişkiyle tanıdık. Çünkü, Ebul-Fatık’ın ayılıp bayılarak beğendiği kız, bizim hanımın uzaak bir akrabasının kızı... Kız, tam da Ebul-Fatık’ın istediği gibi; onyediyi yaşında, kuran kursunda yetişmiş, akça pakça, yandan çarklı kalçalar... Saflığına gelince, aptaldan bir parmak yukarda saf... Ebul-Fatık’ı da bir görseniz, korkudan dudağınız uçuklar. Kızın babasından çok yaşlı. İnsan kılığındaki bu çirkinlik anıtını gören biri öyle şaşmış ki, iki elini gökyüzüne kaldırıp “Hey kurban olduğum Allah, sen nelere kaadir değilsin...” diye şaşkınlığını belirtmiş. Üstelik memleketinde üç mü, beş mi — kesin sayısı saptanamadı — karısı olduğundan bu kızı hükümet nikâhıyla değil, imam nikâhıyla alacak. Her neyse efendim, bu Ebul-Fatık, kızla evlendi.

Saf kız, çok yoksul bir ailenin çocuğu olduğundan, evlenip de o lükse, o görkeme kavuşunca çok mutlu oldu. Kocasının adı “Ebul-Fatık el-Mışkî” uzun olduğundan, kızın ailesi ona kısaca Fatık Bey diyor. Hem de Fatık Bey deyince, Arabın adı azbuçuk Türkçeleşmiş oluyor. Kızın, kendinden altı yaş küçük bir oğlan kardeşi var, kızın tersine cin mi cin... O, Fatık Amca diyemediğinden Fıtık Amca demeye başladı. Fıtık Amca aşağı, Fıtık Amca yukarı...

Biz de hanımla iki kez evlerine gittik. Boğaz’ın tepesindeki o köşk yapılarına dek, Nişantaşı’nda lüks bir daire satın almış, daireyi de kızın üstüne yapmış. Biz Fıtık Amca’yı orda tanıdık.

Gel zaman, git zaman... Bundan sonra olanları, bana, benim hanım anlattı. O da, Fıtık Amcanın genç karısından duymuş. Çünkü kadın olup bitenleri saf saf her önüne gelene anlatıyormuş.

Fıtık Amcanın güzel ve küçük karısı sokakta hep çarşafılı geziyor. Fıtık Amca çok kıskanç olduğundan, gencecik karısının kadın akrabalarıyla bile sık görüşmesini istemiyor. İyi ama, Fıtık Amcanın evde olmadığı zamanlar kızın canı sıkılıyor. Kıskanç Fıtık Amca, biyandan da karısını eve hapseden koca izlenimi vermek istemiyor çevresine. Karısına güvenen bir koca görünümünde... İşte buyüzden, kendisinin evde bulunmayacağı iki gün

karısına alışveriş için, çok uzaklara gitmemek koşuluyla, sokağa çıkabileceğini söylüyor. Genç kadın buna çok seviniyor, ama sokakta ne yapsın tekbaşına? Sinemaya gidip gidemeyeceğini soruyor. Fıtık Amca uzun uzun düşünüyor. Karar vermek kolay değil. Gitme, dese karısına baskı yapmış sayılacak. Git demeye de içi elvermiyor. Birlikte gitmeleri hiç uygun değil. Sonunda şöyle diyor:

— Avet... Müsaide var... Velakin avvelden ben gorecek, bilahara sen...

Fıtık Amca, o dolaylardaki sinemalarda oynayan bütün filmleri seyredip “Hazret-i Ömer’in Adaleti” adlı yerli filmi uygun bulup karısına o filmi görebileceğini söylüyor. Necmiye... Genç kadının adı. Gidiyor sinemaya... Fıtık Amcanın içi pırpır... Ertesi akşam erkenden eve dönüyor. Oh, çok şükür Necmiye evde.

— Necmiyaa?

— Efendim.

— Ne yaptın ben yokken?

Necmiye yana yakıla anlatmaya girişiyor!

— Ah, sorma...

Nasıl sormasın, meraktan çatlıyor.

— Ne oldu Necmiya?

— Öyle bişey geldi ki başıma, şaştım şaştım kaldım.

— Ne geldi başında?

Necmiye saf saf anlatıyor!

— Senin söylediğin sinemaya gitmek üzere çarşaflandım.

— Şok güzel.

— Çıktım sokağa.

— Avet?

— Yolda giderken bir herif sokuldu yanıma?

— Bir harif?

— Evet... Ben gidiyorum, o da yanımda gidiyor. Ben gidiyorum, o da gidiyor. Dur bakalım, ne olacak, diye merak ettim.

Fıtık Amca çok bozulur ama, karısına belli etmemeye çalışarak o da çok şaşmış görünür!

— Allah allah... Ban da şok merak ettim. Du bakalı n’olecak?

— Ben gidiyorum, o gidiyor... Bööyle yanımda. Dibimden ayrılıyor. Dur bakalım, n’olecak diyorum içimden...

- Fa suphanellah... Du bakalî n'olecak?
- Bilet alıyorum o senin dediğin sinemaya... Aaa, adam da bilet alıyor. Ben sinemaya girdim, adam da girmez mi?
- Bu kez Fıtık Amca atik davranıp karısından önce sordu:
- Ve minelgaraip... Du bakalî n'olecak? Sonra?
- Sonra, ben bir koltuğa oturdum. O da yanımdaki boş koltuğa oturmaz mı?
- Hayret! Du bakalî n'olecak?
- Işıklar söndü, film başladı.
- Eeee? Anlat Nacmiyaa?
- O herif elini bacağıma atmaz mı?
- Ne diyorsun, velacaip...
- Çarşafımın eteğinin altından elini sokmaz mı? Aaa! Şaştım kaldım...
- Ne yapacak?
- Bilmem. Ben de onu merak ediyorum ya... Dur bakalım, n'olacak diye bekliyorum.
- Vallahi ban da merak ettim yahu... Du bakalî n'olecak?
- Sonra o herif oramı buramı karıştırmaya başladı. Doğrusu çok merak ettim. Sen olsan merak etmez misin?
- Fıtık Amcanın gözlerinden ateşler saçılıyor ama, karısı o denli saf ki, kızsaa, hiç yakışık almayacağı için o da karısına uyup soruyor!
- Nacmiya, du bakalî n'olecak?
- Sonra “Hazret-î Ömer'in adaleti” bitti. Lambalar yandı. Ben kalktım, o da kalkmaz mı?
- O harif da?
- Evet...
- Velacaip ve minelgaraip... Du bakalî n'olecak?
- Çıktım sinemadan, o da çıktı. Ben yürüyorum, o da yanımda yürüyor.
- Aman Nacmiya, vallahi şok marak ettim. Du bakalî n'olecak?
- Ben de merak ediyorum. Ben köşeyi saptım.
- Harif da saptı mı?
- Saptı.
- Anlat şabuk Nacmiya, şok maraklı.
- Bizim apartmanın kapısından girdim, herif de girdi. Dur bakalım, n'olacak diye merak içindeyim.

Fıtık Amca ter içinde...

— Sonra?

— Bizim kata çıktım, herif de çıktı.

— Vay harif vay!..

— Çantamdan anahtar çıkarıp bizim dairenin kapısını açtım, girdim içeri, o da girmez mi?

— Harif da yallah içeri...

— Evet...

— Du bakalî n'olecek... Aman anlat şabuk Nacmiya...

— Eve gelince yatak odasına girip elbet soyundum. O da soyunmaz mı?

— Ne diyorsun Nacmiya... Du bakalî n'olecek?

— Soyununca yatağa girdim. Olur şey değil, o da benimle yatağa girmez mi?

Fıtık Amca kızgın demirle dağlanmış gibi haykırır:

— Ayvaaah! Du bakalî n'olecek?

— Ben de yatakta ne olacak diye merak ediyorum.

— Aman Nacmiya, vallahi meraktan şatlayacak ban... Söyle şabuk, ne oldu Nacmiya?

— Hiç canım... Bişey değilmiş, ben de boşu boşuna merak etmişim.

Boncuk boncuk ter döküyordu Fıtık Amca.

— Yok yahu... Peki, ne oldu Nacmiya? Ne yaptı?

— Aynen senin her gece yaptığını...

Beyninden vurulmuşa dönen Fıtık Amca ne yapsın şimdi? Karısı o denli saf ki, başına kötü bişey geldiğinden bile haberi yok ki... Bağırıp çağırса olmaz. Döğse olmaz. Kovsa olmaz.

Erkekliğe toz kondurmamak, yiğitliğe krem sürmemek için Fıtık Amca şöyle der:

— Amaaan Nacmiyaa, ban da muhim bişey zannettim. Du bakalî n'olecek, du bakalî n'olecek diye boşuna merak etmişim. Velakin hiç muhim değil.

Olayı anlatan yaşlı işçi emeklişi,

— İşte böyle arkadaşlar, diye sözü bağladı, bütün bu olup biteni kadın saf saf her önüne gelene anlatıyormuş. Bizim hanım da kendisinden dinlemiş.

Titreyen elindeki kahve fincanını masaya koyan bir memur emeklişi,

— Yani,hiç anlayamadım, dedi, sen şimdi bu olayı ne diye

anlattın? Kel mana?

İşçi emeklisi,

— Hergün burda laflayıp laflayıp da sonunda “Dur bakalım, n’olacak?”, “Dur bakalım n’olacak?” diye merak edip soruyorsunuz ya, dedi, işte sizi meraktan kurtarmak için ne olacağını anlattım.

Çayevindekilerden bir kahkaha koptu.

İşçi emeklisi ekledi:

— Velakin hiç mühim değil.

Vakıf - 12 Mart 1987

Olay Beyoğlu'nda, sanki saklanmış gibi kuytu bir yerde kaldığı için yokolmaktan kurtulmuş ve İstanbul'un artık türü tükenmekte olan kahvehanelerinden birinde geçer. Oranın gedikli müşterileri tanıştırlar. Çoğu, birbirinin derdini, sorununu bilir.

Sabahın saat onbuçuğu... Masalar dolu. Kimisi oyun oynuyor, kimisi söyleşiyor, kimisi de gazete okuyor. Masalardan birinde orta yaşı çoktan geçmiş üç kişi söyleşmekte. O üç kişinin bir masa uzağında, onlardan daha yaşlı bir adam ya gazete okuyor yada gazete okur gibi yaparak masadakilerin konuşmalarını dinliyor.

Paldırkıldır konuşmasından sinir küpüne dönmüş olduğu anlaşılan kısa tombalak bir adam masadaki üç kişinin yanına geldi, daha selam bile vermeden sandalyeye çökmesiyle patlaması bir oldu:

— Ankara'ya gidecektim, çok önemli bir iş için... Taksiye binip Şişhane'ye gittim ki, terminalden uçak bileti alayım. Terminalin kapısı kapalı, camında bir yazı: "Tamirat dolayısıyla kapalıdır. Biletlerinizi Aksaray'daki büromuzdan alabilirsiniz." Yine bir taksiye bindim, haydi Aksaray... Ona sora buna sora, Aksaray'da Türk Havayollarının yerini buldum. Buldum ama oranın da kapısı kapalı. Önünde bisürü insan birikmiş bekleyip duruyor. Bilet almak için memurun gelmesini bekliyorlar. Bekle ki memur gelsin... Ne gelen var, ne giden... Üstelik yabancılar, turistler kapı önünde... Sanki memur gelecekmiş, bize bilet satacakmış gibi, o kalabalıktan birisi "Sıraya girelim, sıraya girelim... Kuyruk olalım... Açıkgozlük yok!" diye bağırdı. Yabancı turistler kuyruk olmuşlardı. Biz zaten, aman kuyruk olalım

diye her yerde hazır bekliyoruz. Tıpış tıpış kuyruğa girdik. Bekle Allah bekle! Yahu bu ne iş... Beyim, tam kırkbeş dakika... Kuyruk gitkikçe uzayınca, akıllımın biri “Yol kapanıyor, yanyana iki kuyruk olalım...” dedi. Bizim kuyruğumuzun yanına ikinci kuyruk dizilmeye başladı. Öyle görülüyor ki sıra sıra kuyruklar dizilecek, ama kapının açılacağı yok... İnsan bu, hani insan konuşan hayvanmış ya, kuyruktaki insanlar da yorum yapmaya başladılar. Bir kadın “Acaba zavallı adamın başına bir kaza mı geldi?” diye sordu. Yandaki kuyruktan biri “Hangi adamın?” dedi. Kadın “Burayı açacak memurun...” demez mi? Yahu, koskoca Hava Yolları bürosunda tek kişi mi çalışıyor be kadın... Bizim millet böyledir, konuş deyince de işte böyle tıksırır gibi konuşur, üstelik konuştum sanır. Koyun sürüsü gibi beklediğimiz. Beklemekle olacağı yok, gidip bir yerden Yeşilköy Havaalanının bir yetkili görevlisine telefon edip durumu sorayım dedim. Telefon edilecek yer de yok oralarda. Postane uzakta. Neyse ki hemen yanda karakol var. Karakola girdim, komisere olanı anlattım. Komiser de “Hep böyle yapıyorlar, aman telefon edip durumu bildirin.” dedi. Eksik olmasın, telefon rehberinden Hava Yolları Danışma’sının telefon numarasını da buldu. Numarayı çevirdi, almaçı elime verdi. Olup biteni anlattım. Telefondan yanıt şu:

— Biz ilgilenmiyoruz, lütfen şu numaraya telefon edin.

Çevirdim şu numarayı. O numaradaki de ilgilenmezmiş.

— Peki, kim ilgilenir?

O da bir numara verdi. Uzatmayalım efendim, dört beş telefondan sonra konumuzla ilgilenecek kişiyi bulduk çok şükür. Anlattım olanları:

— Beyfendi, Şişhane’deki terminal onarım dolayısıyla kapalı. Biletlerin Aksaray’daki büronuzdan alınacağı yazılı kapının camında. Ordan taksi parası ödeyip Aksaray’daki büronuza geldik. Orası da kapalı. Büronun önünde kuyruk... Bir saatir bekliyoruz, gelen giden yok...

Telefondaki adam çok sert bir sesle,

— Bugün ne? diye sordu.

Sorusunun benim alacağım uçak biletiyle ilişkisi yok ama, herhalde gününü şaşırdı da soruyor sanarak,

— Çarşamba efendim... dedim.

— Öyle günü sormuyorum, dedi, bugün nasıl bir gün?

Allah allah... Ne demek istiyor acaba? Acaba sisli bir gün de uçaklar mı kalkmıyor... Hava sisli de olsa, karlı da olsa bilelet satılır. Ben adamın ne demek istediğini düşünürken o sorusunun yanıtını verdi:

— Bugün tarihimizin en büyük günü...

Telefondaki sert adamın sesiyle, tembel bir ilkokul öğrencisi-ne döndüm. İyi ki açıklamasını sürdürdü:

— Bugün Cumhuriyet Bayramı, haberiniz yok mu?

— Var...

— Böyle bir bayram günü elbette kapalı olur.

Suçlandığım için aşağıdan aldım:

— Peki beyfendi, Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla kapalı olduğundan biletlelerin şurdan alınması gerekir diye bir yazı yazılıydı kapıya da biz de...

Sözümü kesti:

— Yazının ne gereği var, bugün Cumhuriyet Bayramı olduğunu herkes bilir.

— Bilir de, hani belki bilmeyen yabancılar da bulunabilir.

Birden beynim attı. Yahu, sanki haklı olan ben değilim de o. Bağırdım telefonda:

— İyi ama Cumhuriyet Bayramı günü sizin uçaklarınız uçmuyor mu?

— Uçuyor.

— Biz o uçan uçaklarınız için nerden bilelet alacağız?

— Yeşilköy Havaalanına gelir, burdan alırsınız...

Allah sizi inandırсын, aynen böyle oldu. Yalanım yok, yanlışım var. Çünkü “alırsınız” demedi “alırsın” dedi.

— Taksiyle Şişhane’ye, ordan taksiyle Aksaray’a. Burdan da Yeşilköy’e, öyle mi? Hadi diyelim ki Yeşilköy’e de geldim, ya uçaklar da yer yok denilirse?..

Telefondaki adam,

— Ne yapalım yani, yılda bir Cumhuriyet Bayramımız var, böyle bir günde personelimiz tatil yapmasını mı yani?

Kısa tombalak adam bağıra çağıra anlatıp içini döktükten sonra, daha dingin bir sesle,

— Bunlar adamı deli eder, dedi, telefonu kapatıp doğru buraya geldim. Hava Yolları böyle de Deniz Yolları başka türlü mü, Kara Yolları başka türlü mü? Hangisi böyle değil. Bu gidişle batır bu memleket batır, vallahi de batır billahi de batır...

Masadaki önceki üç kişiden biri,

— Evet, batar, dedi, hem de gümbür gümbür. Senin başına gelen de bişey mi? Sen gelmeden önce ben de onu anlatıyordum. Torunumun dişi ağrıyordu. Götürdük dişçiye. Ağrı diştten değil, çene kemiğinden geliyormuş. Çocuğun çene kemiğinde doğuştan bir bozukluk varmış. Bunun tedavisi de çok uzun sürermiş. Peki, ne ödeyeceğiz? Beyfendi, ne dese beğenirsiniz? Dokuzyüzbin lira... (Kendisi de yeni duyuyormuş gibi şaşkınlıktan eliyle ağzını kapadı.) Bizim aileyi toptan sıksanız, sıksanız değil dokuzyüzbin, doksanbin lira bile çıkmaz. Biyandan da çocuk ağrıdan sızlanır, ağlar. Bir tanıdık akıl verdi. Dişçilik fakültesi varmış, devletin okulu, orda yoksullara diş tedavisini parasız yaparlarmış. Hay Allah devletten razı olsun. Aldık çocuğu koştuk dişçilik okuluna. İyi ama orda kimseye bişey söylenir gibi değil. Ezilip büzülüp kime bişey sorsak, sanki kan davâlıymışız gibi davranıyor. Neyse efendim sonunda, suratından düşen bin parça olan bir işgören bize acımış olacak ki sorumuzu yanıtladı. “Gelin benimle” deyip bizi bir odaya soktu. O odadaki beye anlattık derdimizi. Ben anlatırken çocuk da acıdan ağlayıp duruyor. İyiyürekli biriymiş. Masasına koca bir defter açıp “Ben size bir randevu vereyim de o gün getirin çocuğu, gösterin doktora” dedi. Nasıl dualar ediyoruz adama, görmeyin: “Aman, yakın bir tarih verin de ne olur...” Adam sayfa ları çevirdi, çevirdi “Size en yakın tarihi veriyorum.” dedi. Aman ne iyi! Kırk yılda bir kör talihimiz yüzümüze güldü. En yakın tarihi söyledi. Ne zamanmış, biliyor musunuz? İnanılır gibi değil, tam iki yıl sonra... İnsan başına gelmeyince inanmaz. Ben artık sinirden barut olmuşum, patlayacağım nerdeyse... Birini bulup da şikâyet edeyim diye daldım bir odaya... Aaaaa, bir de ne görsem iyi, bizden dokuzyüzbin lira isteyen diş hekimi orda değil mi? Sonradan öğrendik biz de... Neymiş biliyor musunuz? Orda dişçilik öğreten hekimlerin hepsinin dışarda muayenehaneleri varmış... Anladınız mı dalavereyi... İki yıl çene kemiği ağrısı, diş ağrısı çekilir mi? İki yıl sonraya randevu veriyorlar ki, zavallı hasta nasıl olsa ağrıya sızıya dayanamayacak, satıp savıp, çalıp çırpıp dokuzyüzbin lirayı denkleştirip götürüp parayı vercek de ağrıdan kurtulacak... Eveeeet, batar, batar... Hem de öyle bir batar kiii...

Onlardan bir masa ötedeki yaşlı adam, gazete okurmuş gibi yaparak konuşulanları çaktırmadan dinliyor, büyük altından da

gölüyordu.

Arkasından tekmeyle itilmiş gibi hızla kahvehaneye dalan bir adam, doğru o masadakilerin yanına gelip,

— Bitmiş, bitmiş... dedi.

Masadakilerden gözlüklü olan,

— Ne o biten? Benim kalp ilacı bitmiş diyorlardı. Yeni bişey daha mı bitmiş...

— Memleket bitmiş, memlekeet... Herşey bitmiş, çürümüş, kokuşmuş! diye bağırdı yeni gelen.

İçlerinden biri,

— Hayrola, ne oldu? diye sordu.

— Daha ne olsun yahu... Bizim apartımda kapı karşı komşumuzun arabası var. Benim çalıştığım işyeri onun yolu üstündedir. Eksik olmasın, her sabah beni işyerimin önünde bırakır. Hergün aynı yoldan gideriz. Bu sabah yine aynı yoldan arabayla geçiyoruz. Tam dönemeci alırken trafik polisi yolumuzu kesti. Suçumuz neymiş? O dönemeçten sapmak yasakmış... Allah allah, yahu hergün biz ordan sapıyoruz, bişey diyen yok. Salt biz değil, bütün arabalar sapıyor ordan. Arkadaşım polise iki yıldanberi sürekli her sabah burdan saptığını söylüyor. Polis de diyor ki, dün yasak konmuş, dündenberi yasakmış... İyi ama, yasak levhası da yok. Yasak levhası konulmuş da yıkılmış mı, sonradan mı konulacakmış, öyle bişeyler söyledi polis... Hepsi neyse de, benim anlamadığım şu: O trafik polisi hop diye birdenbire nasıl önümüze çıkıverdi? Bir de baktık ki beyim, trafik arabasını öyle bir yere saklamışlar ki yoldan görünmüyor. Yani polisler zulaya girip pusu kurmuşlar. Düşünebiliyor musunuz, polis yurttaşına tuzak kuruyor... Arabayı süren komşum polislerle, bilmiyorduk, bir yanlışlık yaptık, bir daha olmaz filan diyorsa da kime diyor. Trafik polisinin elinde ceza alındı defteri bekliyor. Öbür polis de ötede. Komşum indi arabadan. Trafikçiyle yanyana gittiler konuşarak. Az ötede bir giz veriyorlarmış gibi başlarını birbirlerine yaklaştırarak konuştular. Sonra komşum geldi, arabaya bindi. Gidiyoruz. "Neyse ucuz atlattık" dedi. "Nasıl yani?" diye sordum. "Beşbin lira ceza kesecekti. Pazarlık pazarlık... Neyse sonunda eline beşyüz lira sıkıştırdım, mayna oldu, kurtulduk." dedi.

Salt bir yerde değil ki kardeşler, her yerde böyle bu... Görürsünüz, bu memleket böyle giderse yakında batır.

Hiç ilgilenmezmiş gibi görünüp de ötedeki masadan onları dinleyen yaşlı adam yine cin cin gülümsedi.

Masadakilerden şişman adam,

— Batar değil, belki de çoktaaan batmıştır da bizim haberi-miz yok. Çünkü, bu memleket dediğin şey, Hurşit reisin mavnası değil ki denizde battığını göresin... diye başlayıp söze girdi:

— Sizin başınıza gelen de bişey mi? Bizim küçük oğlanı geçen yıl İngiltere'ye gönderdik okusun diye. Aradan birkaç ay geçince, ordaki derslerine yardımcı olması için bizden evdeki Türkçe ders kitaplarını istedi. Bildiğimiz okul kitapları. Paket paket yolladık. Oğlan yaz tatilinde uçakla dönecek. Türkçe kitapları yanında getirse, yükü ağır olacağından çok para ödeyecek. Buyüzden kitapları postayla gönderdi. Postadan bir yazı geldi: Gümrükte paketimiz varmış, gidip almalıymışız. Bir dış ülkeden armağan geldi sandık. Nerden bilelim oğlanın postayla gönderdiği Türkçe ders kitapları olduğunu. Benim bildiğim Gümrük Sirkeci'de. Gittim oraya, postadan gelen kâğıdı gösterdim. Ben sanıyorum ki, buyrun alın paketinizi diyecekler. Oysa Tophane'deki gümrük ambarına gönderdiler. Gittim oraya. Bu paket ordan alınmazmış, taaa Halkalı denilen yere gidilecekmiş. Gümrük ambarları oraya kalkmış, ordan alınacakmış. Yahu, bu millet birbirine eziyet etmekten, işkence etmekten hoşlanıyor vallahi. Halkalı denilen yere nerden, nasıl gidilir diye sorup soruşturdum. Tirenle gidilir-miş. Oraya gidiş geliş bir gün. Neyse efendim, iş yerinden izin aldım, atladım tirene haydi Halkalı... Tirenin yolda bozulup da başımıza gelenleri artık anlatmıyorum. Araya sora buldum Gümrük ambarlarını. Yan yana bisürü kocaman ambar. Ona sor buna sor, sonunda bize gönderilen paketin kaç sayılı ambarda olduğunu öğrendim şükür. Ambarı buldum ama bu kez ambar müdürünü bulamıyoruz. Bir bekçi var. O da ambar müdürünün nerde olduğunu bilmiyor. Kızdım,

— Yerinde bulunmaz mı müdür dediğin? diye bağırdım.

Bekçi insanı çatlatan bir serinkanlılıkla,

— Nerden bilsin senin geleceğini de yolunu beklesin... dedi.

Çaaat diye insan ortasından çatlar yahu... O yana bak, bu yana ara, çok şükür müdürü de bulduk. Postadan gelen kâğıdı verdim. Baktı baktı,

— Neden bu kadar geciktin, dedi, paket geleli bir ayı geçmiş. Ambar parası ödeyeceksin...

— Peki, dedim.

— Bir ay önce gelmiş paketi bulmak da zor.

Posta kâğıdını bekçi mi, işçi mi olduğunu ayırt edemediğim adama verdi. Girdik ambara. Amanın, ambar ne ambar... İçerisi irili ufaklı paketler, kocaman denkler, sandıklar, kutular, çuvalar, hurçlar, fiçiler, torbalar dolu. O işçi daldı bunların içine. Az sonra,

— Bugün bulunmaz bu, dedi, sen git şimdi de başka gün gel...

Aman etme, taaa Kartal Maltepesi'nden geliyorum. İş yerimden bir daha izin alamam...

Heykel gibi duruyor. Anladım, kim anlamaz ki... Herif para istiyor. Verimcil olduğumu belli ettim. O zaman,

— Sen dışarda bekle, paketi bulunca ben sana müjdeyi veririm. Eh sen de hakkımızı verirsin gayri... dedi.

Eşek değiliz ya, vereceğiz elbet. Neyse bulundu paket. Orta boy bavul büyüklüğünde bir mukavva kutu. Ben o zamana kadar paketin içinde oğlanın geri gönderdiği Türkçe kitaplar olduğunu bilmiyorum ki... Kimbilir hangi ülkeden kim bize armağan göndermiş diyorum. Evdekiler de merakla armağanı bekliyor. Paket açıldı, içinden bizim oğlana gönderdiğimiz Türkçe kitaplar çıkmaz mı!

Ambar müdürü,

— Bunlar ticarî eşya mı? diye sordu.

— Nasıl yani?

— Satış için mi size gönderildi?

— Hayır efendim.

— Öyleyse hediye... Hediye tarifesinden gümrük vergisi ödeyeceksiniz.

Öyle bir para söyledi ki, eski okul kitaplarının on katı.

Bunların ticarî eşya ve hediye olmadığını, oğluma gönderilmiş ve onun da geri gönderdiği eski ders kitapları olduğunu anlatmaya çalıştıktan sonra,

— Bakın, görüyorsunuz, dedim, hepsi de kullanılmış okul kitabı...

— Olsun, hediyeye girer. Ayrıca ambar kirası da var.

Sanki suç oğlanınmış gibi ona sövdüm saydım. Kitapları onlara bırakmaktan korktum. Ya bir de ambar kirası birikip de haciz yoluna filan kalkarlarsa... Ödedim onca parayı aldım koca

paketi... Taşınır gibi değil. Yükçü bul, araba bul... Eve geceleyin ancak vardım.

Dinleyenlerden biri,

— Doğru, doğru... Evet, batar bu memleket... dedi.

Başından geçeni anlatan adam,

— Durun efendim, dedi, bu kadar değil ki... Daha bitmedi, arkası da var. Benim kitapları gümrükten alışımın üstünden ya iki, ya üç hafta geçti. Gazetede bir haber ve o ambar müdürünün resmi. Adam, iki Tır dolusu silah gümrükten geçirirken yakalanmış. Buyrun bakalım... Böyle memleket batmaz da ne olur, elbet batar.

Bu konuşulanları yandaki masadan çaktırmadan dinleyen yaşlı adamın gülümsemesi yüzüne biraz daha yayıldı. Bu sırada kahvehanedeki telefonun almacını elinde tutan bir adam bağır-maya başladı:

— Yahu tam birbuçuk saat oldu, bir yere telefon ediyorum, bitürlü çıkaramıyorum. Ya hatlar dolu, ya telefonda hiç ses gelmiyor, ya karşıma yanlış yer çıkıyor. İşim de çok acele. Deli olacağım... Bu gidişle batar bu memleket yahu.

Burnundan soluyarak gelen bir adam, o masadakilere so-kulup,

— Böyle bir alçaklık görmedim, dedi.

— Nedir, ne oldu? diye sordular.

Altına bir sandalye çeken adam anlatmaya başladı:

— Emekli ikramiye'nin üstüne, dışımızdan tırnağımızdan yıllarca biriktirip bir yana koyduğumuz paraları da ekleyip, epiyce de borçlanıp bir ev satın aldık. Onsekiz daireli bir apartmanın bir dairesi de bizim oldu. Tapu işlemlerini yapıyoruz. Evi satan müteahhit "Daireyi size sekiz milyona satmış gibi gösterelim." dedi. O neden o? Biz herife onsekiz milyon lira veriyoruz, tapuda sekiz milyon gösterecekmişiz. Sekiz milyon gösterirsek, hem biz, hem de müteahhit kazançlı çıkacakmış. Çünkü devlete daha az vergi ödeyecekmişiz. Ne diye boşuna fazla vergi ödemeliymişiz... Oh, ne iyi. Herkes kazançlı... Kazanacağımız para da kırkbin lira... Milyonları vermişiz, devletten kırk bin lira kaçıracağız. Kesinlikle olmaz dedim müteahhite. "Hele düşünün biraz, sonra bana telefon edersiniz, düşüncenizi değiştirirseniz..." dedi. Onsekiz daireli apartmanımızdaki komşularımız, her gün her gece ikişer üçer bizim eve gelmeye başladılar. Efendim, onlar da

dairelerinin genişliğine göre, evlerini altı-on milyon lira arasında satın aldıklarını tapuya bildirmişler. Salt satış vergisini değil, emlak vergisini de böylece daha az ödeyecekmişiz. Şimdi ben, apartmanın küçük dairesini onsekiz milyona satın aldığımı tapuda açıklarsam, onlardan da kuşkulandırılmış. Denetim kurulu filan gönderip vergilerini yükseltirlermiş. Buyüzden, en iyisi ben de daireyi sekiz milyona aldığımı söylemeliymişim.

Yapamam, diyorum. Üsteliyorlar. Ne diller döküyorlar. Herkes böyle yapıyormuş, vergi dairesindekiler de, hatta en büyüklerimiz bile... Bunu herkes biliyormuş, hatta devlet bile...

Kimi rica ediyor, kimi gözdağı veriyor, kimi selamı sabahı kesti... Sonunda...

Adam sözünü kesip soluklandı. Birisi sordu.

— Sonunda ne oldu?

— Ne yalan söylüyeyim, sonunda biz de onlara uymak zorunda kaldık. Böyle memleket batmaz mı? Bataaar batır, öyle bir batır ki...

Yan masadaki yaşlı adam, güldüğü belli olmasın diye iki yaprağını da açtığı elindeki gazetenin üzerine eğildi.

Masadakilere sokulan uzun boylu biri,

— Gazetedeki rezaleti okudunuz mu? dedi.

— N'olmuş? diye sordular.

— Yahu, yetiştirme yurdunun çalışanları, ordaki anababasız çocukların ırzına geçmişler. Hem de biriki kez değil... Kızları zaten de... Sekiz on yaşındaki oğlan çocuklarının da... Tuuu, tuuu... Batar bu memleket be...

Başka biri de, aylığı, ev kirasından daha az olan mahallelerinde oturan bir memurun bir de araba satın aldığını ve o mahallede çocuklarının terbiyesi bozuluyor diye daha lüks bir semte taşındığını söyleyip,

— Evet... Batar bu memleket... dedi.

Sözde gazete okurmuş gibi yapan yaşlı adam elinden gazeteyi bıraktı. Kendisini tutamayıp sesli sesli güldü. Başlar kendisine çevrildi

Yaşlı adam gülerek,

— Batmaz beyler, bu memleket batmaz... dedi.

İçlerinde en çok sinirlenmiş olan,

— Nasıl batmaz, dedi, hem de öyle bir batır ki...

Yaşlı adam,

— Hiç merak etmeyin, batmaz... dedi.

— Nasıl olur da batmazmış peki? diye sordu biri.

Yaşlı adam yanıtladı:

— Baksanıza, bu kötülüklere, alçaklıklara, ahlaksızlıklara hâlâ sizin gibi kızıp bağırın çağıran, üzülen, dertlenen insanlar da var çok şükür. Ne zaman ki alışırız, artık bunlardan konuşmayız hiç, bunlar bize de olağan gelmeye başlar, işte o zaman batarız.

Ordakilerin hepsi de yaşlı adamın bilginliğini sevimsiz buldular. Kırantadın biri yaşlı adama,

— Bağışlayın, dedi, siz kimsiniz?

Yaşlı adam hep o gülümseyişiyle,

— Ben, bu öykünün yazarıyım... dedi.

Cihangir

20 Ağustos 1986

KIRK BASAMAKLI HELÂ NE OLDU

Ülkemizde aydın denilen insandan ne bekliyor, neler umuyorsanız, bunların hepsi de onda var. İlerici, demokrat, insancıl bir kişi. Bunda hiçbir olağandışılık yok, denilebilir. Olağandışılık şurda; dostum bikaç yıl sonra doksan yaşında olacak... O yaşta bir insanın gerici olmasa bile “Nerde bizim zamanımızın palamutları” diye geçmişî özleyen bir tutucu olması doğal sayılabilir. İşte dostumun olağandışılığı burda; ilericilik sözkonusu olduğunda pekçok genci cebinden çıkarır. Dostluğumuzun nedeni de bu. Bir güneydoğu ilimizde yaşar. Köy kökenli ve ağa soyludur. Ama seyrek rastlanan ilerici aydınlarımızdandır. Buyüzden çevresinde oldukça yadırganırsa da, köklü bir aileden gelişi, yaşının ilerlemiş olması gibi nedenlerle çevresinde saygı görür. İlerlemiş yaşını, çevresine bir üstünlük, bir saygınlık aracı olarak kullandığı da olur. Örneğin her istediği zaman, her istediği yerde ve herkese kızmak ve bağırmak hakkını kendinde görür. Çevresindekiler de onun bu hakkını benimsemişlerdir, doğal karşılarlar. Bu sertliği yaşlandıkça da artırıyor.

Bikaç yıldan beri beni yaşadığı güneydoğu kentine konuğu olmam için çağırıyor. Yaşadığı kentin tarihsel yapılarını ve anıtsal değerlerini anlata anlata bitiremez. Kentin hanlarını, camilerini, hamamlarını, köprülerini, eski sarnıçlarını öyle ayrıntılarıyla ballandıra ballandıra anlatır ki, derin bilgisine şaşar kalırım. İstanbul’da her buluşmamızda çağrısını yineler. Arada bir de telefon ederek konuğu olmadığım için bana kırgınlığını belli eder.

Yaşlı ve hiddetli dostumun her incelikli çağrısına geleceğimi içtenlikle söylersem de, işten güçten bitürlü sözümü tutamam.

Sonunda bir fırsat çıktı, o güneydoğu kentimize gitmeye ve

dostumun bana öve öve bitiremediği ordaki arkeolojik kalıntıları, tarihsel yapıları görmeye karar verdim. Yorucu bir yolculuktan sonra vardığım kentte dostum bana olağanüstü konukseverlik gösterdi.

O kentte dört gün kalacaktım. Gittiğim akşam, dostum önce dört günlük gezi izlencesini saptadı. Hergün öğle öncesi ve sonrası, kentteki o eşi bulunmaz tarihsel yapıları, camileri, kiliseleri, manastırları, köprüleri, kervansarayları gezip dolaşıcaktık. Dostuma göre, bütün buraları dört günde değil, kırk günde bile gezilip görülemezdi ama, biz en değerlilerini şöyle bir görecektik. Yaşlı dostum, gece evinde gezi izlencesini yaparken, ertesi günkü göreceğimiz yerlerin coşkusunu şimdiden yaşıyordu. Kendini tutamayıp, sabahleyin gezeceğimiz yerleri anlatıyordu. Ben de o yerlerin adlarını ezberlemiştim: Silahtar Ömer Paşa İmareti, Arasta Han, Kesme Cami, Zincirli Han, Saat Kulesi, Züllu Baba Türbesi, Üçgöz Köprüsü... Daha nereleri, nereleri... Dinledikçe ben de coşkulanıyordum.

Sabah kahvaltımızı yaptık. Meraklanmıştım. Bir ayak önce o tarihsel yerleri görmek istiyordum. Kapıda bizi bekleyen arabaya bindik.

Saçı sakalı, kaşları ve bıyığı apak olan evsahibim, soydan ağalığının gereği olarak, her zamanki çatıkkaşlılığı, asık yüzüyle sürücüye buyurdu:

— Çarşı içine!

Yolda evsahibi dostum benim için sesini özellikle yumuşatarak çarşı içinde göreceğimiz Arasat Hanı üzerine bilgi vermeye başladı. Dörtüzyıl önce yapılmış. Osmanlı yapısıymış ama, en eskiden bu Arasat Hanı'nın yerinde Doğu Romalılardan kalma sunaklar varmış. Sonra Sasanlı Kralı 2. Hüsrev — ki nam-ı diğer Kekâvus'muş — buralarını alınca sunakları yıktırıp yerine kışlaklar komuşsa da arkadan Abbasiler gelince... Ne ayrıntılı, ne ince bilgiler... Bellekte kalır gibi değil ki... Çarşı içinde az sonra gidip göreceğimiz Arasat Hanı'nın bütün tarihini, planını, kaç odası, kaç mahzeni olduğunu anlatıyor. Hele bir de kendi kuyusunun üstünde çeşmesi varmış ki, sanattan anlayanlar bu çeşmenin fotoğrafını çekmek için taa Amerika'dan, Avrupa'dan buraya gelirmiş.

Sürücü arabayı durdurdu. İndik. Öyle bir kalabalığın içine düştük ki; sanki insan bataklığına saplanmış gibi içinden çıkıp

kurtulmak olasılığı yok. Yaşlı dostum şaşkın şaşkın bisüre çevresine bakındı durdu. Sanki yaşamında ilk gördüğü yabancı bir yerdeymiş gibiydi. O hiç bırakmadığı ve kendine pek yaraşan yerel ağzıyla kendikendine söylendi:

— Ahaaa... Bura nere yahu? Nere bura yahu?

Kalabalıkta o yana bu yana itilip kakılmaktaydık ve dostum ençok da benim kalabalıkta sürüklenmemden tedirgindi. Sürücüyü seslenip gürledi:

— Len oğlum Arasta Han hani?

Sürücü anlamaz anlamaz bakarak soruyu soruyla yanıtladı:

— Nere dedin emmi?

Evsahibim yüksek sesle yineledi:

— Arasta Han len oğlum, Arasta Han?

— Bilmiyim emmi...

Sürücüden umudunu kesince o kalabalıktan gelişigüzel birini kolundan yakalayıp dürtükleyerek sordu:

— Arasta Han nere gitti bre ağa?

— Neee?

Tezgâhlı, elarabalı satıcılara, dükkâncılara, sanki hepsinin de ille bilmesi gerekirmiş gibi bir kesinlikle soruyordu:

— Arasta Han n'oldu? Nere getti Arasta Han?

Sorduklarının hepsinden benzer yanıtlar alıyordu:

— Neee?

— Hııı?

— Ne Hanı?

— Nere dedin, nere?

Sevgili dostum, Arasta Han'ı bulmaktan umudunu kesti. Anladı ki, salt kendisi değil, hiçkimse artık Arasta Han'ı bulamaz. Bir zamanların o ünlü ve bütün kentlilerin övücü olan Arasta Han çoktan yokolmuştu. Konuğuna öve öve göklere çıkardığı Arasta Han'ını gösterememenin biraz utancı, biraz üzüntüsüyle,

— Demek yıkılmışlar koca Arasta'yı... Vah eyvah... Ocağı batasicalar! dedi.

O kızgın sesi yumuşamış, incelmışti:

— Yörü, Silahtar Ömer Paşa İmaret'ine gidek, hadi arabaya binek... dedi.

Sürücüye, o buyurgan sesini takınıp,

— İmaret'e çek!.. diye buyurdu.

Sürücü, onun hiddetinden korktuğu için kekeleyerek,

— Ne buyurdun emmi? İmaret mi buyurdun? İmaret, öyle mi? İmaret. İmaret, he mi? Nere düşer bu imaret emmi? diye sordu.

Yaşlı dostumun ak kaşları oynamaya başladı, küplere binmişti:

— Ula, bir de buranın yerlisi olacaksın... Tüh sana... Utan! Koca imaret bilinmez mi? Koca imaret... Bebelere sorsam bilir. Kaç imaret var ki... Silahtar Ömer Paşamızın imareti...

İmarete nerden gidileceğini sürücüye anlattı. Sürücü, klakson çala çala arabayı kalabalık batağından çıkardı. Yola düzeldük. Sevgili dostum, Arasta'yı bulamamanın acısını çıkarmak ve o utançtan kurtulmak için Silahtar Ömer Paşa'nın İmarethanisini anlatmaya başladı. İnaniyorum ki, bu imarethaneyi yaptıran o Silahtar Ömer Paşa bile, kendi imareti üzerine bu denli çok şey bilemezdi. Bu imarethanede günde bin yoksula iki öğün yemek veriliyordu. Her öğünde üç türlü yemek çıkardı ve hergün yemekler ayrı olurdu. İmaretin gideri, Ömer Paşa'nın çarşıda yaptırdığı dükkânlardan gelirdi ki, bu dükkânların oluşturduğu kapalı çarşı, yabancı uzmanların dediğine göre, bütün doğunun küçük ama en şirin kapalı çarşısıydı. Anlattıkça coşuyor, coştukça anlatıyordu. İmarethaneyi gezdirdikten sonra kapalı çarşığı da bana gezdirecekti. Anlatırken anlatırken birden sürücüye bağırdı:

— Nere? Dur hele... İmaret burda olacak...

Sürücü korkusundan arabayı birden firenleyince sarsıldı. İndik arabadan. Yaşlı dostum başını kaldırıp bir koca iş hanına baktı baktı, başını öyle yukarı kaldırmıştı ki, düşmesin diye şapkasını eline almak zorunda kaldı. Bir zaman, başı yukarda öylece baka kaldı. Sanki olabilse başını hiç yere indirmeyecekti. Sonra birden yanından geçmekte olan bir adamın koluna yapışıp alacağını ister gibi,

— Ula, Silahtar Ömer Paşa İmareti nerde? diye bağırdı.

Köylü kılıklı adam, o sorulandan kendisi sorumlu tutuluyor muş gibi korkuyla ve Arap ağzıyla,

— Vallahi ve billahi ben o paşayı ne görmüşüm, ne duymuşum... dedi.

Hanın altındaki mağazalardan birine girip, oranın sahibi görünen adama, aynı sertlikle sordu:

— Silahtar Ömer Paşa İmarethanesi n'oldu?

Sorulan adam da, mağazanın içindeki camlı bölmede masada

oturan birine seslendi:

— Ömer Paşa'nın şeyini ariyeler, biliy misin?

Öteki, camekandan yanıtladı:

— Ömer Paşa'nın şeyi mi... Bir zamanlar eyle bir laf duymuşluğum var. Şeyle beyle on yıl oldu...

Dostumun iki kolu umutsuzlukla iki yanına düştü. Sözün arkasını dinlemeye dayanamayıp,

— Yörü, gidek... dedi.

Beni kaç yıldanberi anıtsal ve tarihsel yapıtları göstereceğim diye buralara çağırıp da, şimdi düştüğü durumdan çok utançlı görünüyordu. Dostumu avutmak için,

— Bugünlük yeter, dedim, epiy de yorulduk. İsterseniz biraz da yarın gezelim.

Alay mı ediyorum diye püskül kaşlarının altından bana dikkatlice baktıktan sonra,

— Yok yok, dedi, daha ne gördük ki... Burmalı camiye görmemiş olmaz.

Arabaya bindik.

— Burmalı camiye biliy misin? dedi.

Bilmediğimi söyledim.

Buraya gelip de, Burmalı camiye görmeden gidilmezmiş. Çünkü bu ilin en görkemli camisiymiş.

Sürücüye sordu:

— Hiç bir bildiğin yer yok, Burmalı camiye biliy misin?

Sürücü,

— Biliyim emmi... dedi.

— Onu da bilmiyiyim diyeydin de bak o zaman göreydin...

Sonunda aradığı yeri bulmanın ve bana göstermenin umu-duyla rahatlayıp yolda Burmalı camiye anlattı. Minaresinin içinde şerefelere çıkan sarmal üç ayrı merdiven olduğu ve dıştan da sarmal biçimde kabartmalı süslemeleri olduğu için Burmalı cami denirmiş. Minaresinin sarmal merdivenlerinden çıkan müezzinler birbirlerini görmezlermiş. Ama bu caminin asıl değeri minaresinin burmalarından değil, ön kasalarının ve ön alnacının mermer oymalarındanmış. Bu mermer oymalar, Selçuk mimarî süslemesi-nin en güzel başyapıtlarından biriymiş, taa Avrupalardan, Ameri-kalardan bu mermer oymalar üzerinde incelemeler yapmak için uzmanlar gelirmiş. Bu mermer oymalar, kadınların tıgla işledikle-ri oylar gibi şaşılası bir ince işmiş. İnsan, bakmalara doya-

mazmış.

— Şimdi gendin (kendin) de göreceksin ya... demişti ki, sürücü arabayı durdurdu:

— Aha geldik emmi... dedi.

Dostum arabadan inmeden,

— Nere geldik? diye sordu.

— Burmalı Cami'ye emmi?

— Ula, cami nerde? N'olmuş camiye?

— Cami mi? Cami, şu öndeki yapıların ardındaki aralıkta kaldı. Öte yanı apartımanlar, bu yanı da iş hanları, şu yanı da dokuma tezgâhları...

Arabadan indik. Araya araya, o aralıklardan geçip Burmalı camiye bulduk. Neyse ki cami yerinde duruyordu. Sonunda aradıklarımızdan hiç olmazsa birini bulmanın sevinciyle yaşlı dostum bana hâlâ ön alnacın ve girişin mermer oymalarını övmektedir. Cami kapısının önüne gelince sözünü birden kesip dona kaldı. Bisüre öyle durdu. Ben zavallı dostuma bişey olacak diye korktum. Koluna girmek istedimse de, elimi sertçe itti. Camiye girmek üzere olanlardan gelişigüzel birini elinden yakaladı. Adam, yeni abdest almış olacak ki, sıvalı gömlek kollarını indirmektedir. Ona birden,

— Bu kapının mermer oymaları n'oldu? diye eliyle oymaların olması gereken yeri göstererek sordu.

Gösterdiği yerde mermer görünmüyordu. Çünkü bütün kapı süsleri ve alnaçın mermerleri olduğu gibi hacı yeşili denilen o cırtlak yeşil boyayla kat kat boyanmış olduğundan mermerler boyayla kaplanmıştı.

Dostum bu kez hiç sesini çıkaramadı. Yüzü kül gibi oldu. Bütün bunları kendi yapmış gibi utanmıştı. Hiç konuşmadan arabaya bindik. Sürücüye,

— Züllü Baba Türbesine çek! dedi.

Sürücü,

— Ora nere emmi? diye sorunca, o incelikli yaşlı adam, sorduğu yerin sürücünün anasının öyle bir yerinde olduğunu, hem de adlı adınca, öyle bir söyledi ki, kendimi gülmekten alamadım. Evsahibim somurtmuştu. Gülmemek için dudaklarımı ısırıyordum. Gülmemi zorlukla tutup,

— Çoktanberi buralara gelmemiş olacaksınız... dedim.

— Eyle, dedi, onbeş yıldan çok oldu, yaşlılıktan kenti

dolaştığım yoktu.

Sürücüye Züllü Baba türbesinin yerini anlattı. O yere gittik. Arabadan indik. Dostum bakındı, arandı, oradan geçenlere ve dükkâncılara Züllü Baba Türbesini sordu. Neyse ki bir bilen çıktı. Bir ara sokaktaki dört katlı bir yapının altında, dört kesme taştan açılmış bir delikti ve delik demir parmaklıkla kapatılmıştı. Deliğin önündeki taştan uzantıda mum eriyikleri vardı. Demir parmaklığa çul çaput parçaları bağlanmıştı. Dostum, çok acıklı bişey görmüş gibi oldu.

— Di haydi dönek... dedi.

Çok utanmıştı. Yine de benim dönelim önerime karşı çıktı. İlle de bana kentinde güzel bir anıtsal yapıt gösterip, bunca zamandır doğru söylediğini kanıtlamak istiyordu. Kendisini sanki beni aldatmış gibi duyumsadığımı sezinliyordum. Doğrusu ya ben de, dostumu sevindirebilmek için, çok güzel değil, şöyle birazcık güzelce bir eski yapı görsem, çok aşırı hayranlık göstermeye hazırdım.

Sürücüye,

— Güreniz sarnıcına gidek! dedi.

Sürücü, her zamanki gibi orasını da bilemedi. Ama adres olarak, yine anasının bir yerini söyler diye de korkusundan nerde olduğunu sormadı. Dostum, sürücüye kendiliğinden nerden gidileceğini anlattı. Yolda giderken bana Güreniz sarnıcını anlatıyordu. Bizanslılardan kalma öyle bir sarnıçmış ki, yer altından tonozlu kanallardan kentin kalesine dek su sağlarmış.

— Görünce şaşıp kalacaksınız... Sayısız mermer direk üstünde durur ve içi gayetle soğuktur ve suyu hiç eksilmez.

Dediği yere gidince gerçekten de şaşıp kaldık. Çünkü orda Güreniz sarnıcını bilen kimse olmadığı gibi, sarnıcın bulunması gereken yerde de alt katı lahmacun salonu, langirt salonu ve bir de gece kulübü olan sekiz katlı koca bir yapı kurulmuştu.

Eve dönme ricamı sert biçimde reddediyordu. Bana ille de anıtsal ve tarihsel bir yapı gösterip rahatlayacaktı. Onu sevindirebilmek için, o hiç bilmediğim ve ilk gittiğim kentte ben de eski bir yapı bakınıp duruyordum. Ah, böyle bir yapı bir bulsam...

Arabayla bir saate yakın üç gözlü Karabay köprüsünü aradıksa da, ne köprüyü, ne de köprünün üzerine kurulduğu akar suyu bulabildik.

Dostum gittikçe daha çok kızıyordu.

— Çek Ebenes manastırına! dedi.

Giderken de Ebenes manastırını anlatıyordu. Bu manastırda dört-beş uygarlık üstüste görülürmüş. Ta Hitit'lerden tut, Perslere, Romalılara, Bizanslılara, Selçuklulara dek her dönemin uygarlığından izler varmış. Ama ençok Bizans döneminin mozaikleri çok değerliymiş.

Manastırı da bulamayacağız ve dostum yine üzülecek diye anlatılmaz duygular içindeydim. Evet, korktuğum başıma geldi. Manastırın yerinde yeller esiyordu.

Önüne kim gelirse,

— Manastır n'oldu, n'ettiniz manastırı? diye sorması, kendilerine sorulanların da şaşkın bakışları karşısında kendimi tutamayıp gülüyordum. Güldüğümü belli etmemeye çalışsam da, o yine anlıyor ve bana da için için kızılıyordu. Konuğu olduğumdan sesini çıkaramıyordu.

— Şimdik de hamama gidek... deyince, artık açıkça güldüm.

Bunca yorulduktan sonra hamamda yıkanıp dinlenmemizi önerdiğini sanmıştım.

— Sağolun, ben yıkanmak istemiyorum... dedim.

— Yok, dedi, yıkanmak için degil. (Değil'i yumuşak gesiz degil diye söylüyordu.) Ora Osmanlıdan kalma bir hamamdır, görülmege deger.

Hamama giderken de anlatıyordu. Üç küçük kubbeye dayalı büyük bir kubbesi vardı hamamın, içinde soğukluk, iki sıcaklık ve de iki halveti vardı. Halvet bölümü al, kara ve ak mermerlerle döşeliydi. Hamamın önü ayvanlı bahçedir. Hamam, kesme taştan yapılmıştır.

Ayvanlı hamama geldik. Ne demek hamama geldik. Eskiden hamamın olduğu yere geldik. Hamamı bilen bile yoktu. Dostum, yılmadan ona buna,

— Nerde Ayvanlı hamam? N'ettiniz lan koca hamamı? diye sorup duruyordu.

Ben dönmek için üsteledikçe o da inatla başka bir tarihsel yeri göstermek için direniyordu.

— Di haydi, Kalanın hendegini görek... dedi.

Kentin kalesi ve kale hendeği son umuduydu. Koskoca kaleyi de ortadan kaldıracak değillerdi ya... Kaleyi ve hendegini göreceğimizden benim de umudum vardı.

Yine her zamanki gibi arabada giderken göreceğimiz yeri

anlatıyordu:

— Kalayı çeviren hendek binüçyüz adımdır. Hendegin eni kırk, derinliği üç arşın olup kesme kayadan oyulmuştur ve de dünyada kayadan oyma tek hendektir. Hendege su doldurulur ki, kalaya düşman girmeye... Kalanın hendegi...

Ah! Asıl büyük kıyamet orda koptu. Arabadan iner inmez yaşlı dostum barbar bağırmaya başladı:

— Ulaaa, bu kalanın hendegi nerde? N'ettiniz lan hendegi?

Hendek doldurulmuş ve orası pazar yeri yapılmıştı. Pazaryeri tıklım tıklım satıcılarla, alıcılarla, taşıyıcılarla dolu. Küfeler, sandıklar, tezgâhlar, elarabaları, tekerlekli tezgâhlar, biçimsiz barakalar, çuvallar, tenekeler, sebzeler, yemişler... Satıcıların bağırıp çağırımları... Yerler çamur...

Dostum, kadın erkek, alıcı satıcı, önüne kim gelir ve eline kim gelirse yakasına, eline yapışıp soruyor:

— N'ettiniz lan kalanın hendegini?

Sorulanlar şaşkın şaşkın soruyu geri çeviriyorlar:

— Ne diysen agam, ne hendegi? Hangi hendegi? Kimin hendegi? Hendege n'olmuş?

Ögle yemeği saati çoktan geçmişti. Artık dostumun da umudu kalmamıştı. Ama yenik düşmek istemiyordu. İlle de, tarihsel bir yer gösterip bana onca zamandır söylediklerini kanıtlayacaktı. Son umutla,

— Hele bir Sovanlı camiini görek de sonra döneke... dedi.

Bindik arabaya, dostum da anlatmaya başladı. Bu göreceğimiz Sovanlı camisinin kendisinin mimarî değeri pek yokmuş. Bu caminin asıl önemi helâsından ileri geliyormuş. Öyle bir helâsı varmış ki, dünyada biricikmiş. Ünlü Alman mimar ve şehircisi Jansen gelip görmüş de, o bile şaşmış. Burayı görmesiyle, yanındaki belediye başkanının elini tutup, aman, demiş, sakın ola ki burayı bozasınız, aman haaa... Bu helânın mimarî değeri şundanmış ki, Osmanlılar öyle bir havalandırma düzeni yapmışlar, içerdeki helânın kokusu kesinlikle dışarı vurmuyor. Jansen'ın aklı başından gideyazmış... Caminin avlusundan kırk basamaklı merdivenle helâlara inilirmiş. (Dostum daha anlatırken, benim aklıma sıkışmış bir insanın kırk basamağı ininceye dek dayanamayıp altına kaçıracağı gelince gülmek için kendimi zor tuttum.) Kırk basamaklı merdivenle de helâlara inildikten sonra dipte bir yeraltı yolu varmış ki — o yolu kendi görmemiş ama denildiğine

göre — bir atlı o yoldan gidebilirmiş. Jansen Osmanlının daha o zamandan bu helâ kokusunu giderme aklına şaşıp şaşıp kalarak, oranın planını çizdirmiş ki Alamanya'ya gittiğinde “Bakin, eloğlunda neler var...” diye göstere...

Sovanlı camisini gördükten sonra artık döneceğiz diye ben de seviniyordum. Yaşlı dostum da bütün umudunu Sovanlı caminin kırk basamak merdivenli helâsına bağlamıştı.

Sovanlı camisine gittik, avlusuna girdik. Avluya girmemizle bizi keskin, ama dayanılmayacak kertede keskin bir sidik kokusu karşıladı. Avlunun ortasındaki sebinin çevresine insanlar oturmuş, esneyerek, gerinerek güneşleniyorlardı. Benim sevgili yaşlı dostum avlunun içinde o yana döndü, bu yana baktı, aradığı yeri bulamayınca başını gökyüzüne kaldırıp var sesiyle,

— Ula, burda helâ nerde? diye bağırdı.

Bir iyiliksever, avlunun dibindeki helâların açık kapısını gösterdi. Helânın kapısının üstüne çok bozuk bir yazıyla “Küçük abdest 100 TL.”, “Büyük abdest 150 TL.” yazılı mukavvalar çakılmıştı. Kapı ağzında da, içi su dolu paslı tenekelerin üstündeki tahtaya paslı konserve kutuları dizmişlerdi.

Dostumun rengi soldu. Yüreğine inecek diye korkuyordum. Muslukta, mırılmırlı dualar okuyarak abdest almakta olan bir adamı ensesinden dürterek,

— Nerde kırk basamaklı hela, nerdeee? diye bağırdı.

Adam, başını geri çevirip baktı, sonra başını iki yana sallayıp abdest almayı sürdürdü.

Dostum bu kez, çıplak ayaklarına giydiği takunyelerle yürüyen bir adamı çevirip,

— N’ettiniz ulan kırk basamaklı helayı, n’ettiniz? diye sordu.

Ben gülmekten çatlayacak gibi olmuştum, kasıklarımı tutuyordum. Güle güle gözlerimden yaş gelmişti. Beni gülerken görmesin diye, arkamı dönmüş, ondan biraz uzaklaşmıştım. O hâlâ her önüne gelene “N’ettiniz ulan kırk basamaklı helâyı?” diye sormakta, kendilerine sorulanlar da sorudan hiçbirşey anlamadıklarından şapşal şapşal bakmaktaydılar.

Artık büsbütün umudu kesilmişti. Burnundan soluyarak, kızgınlığı gözlerinden tüterek yanıma geldi,

— Hadi gidek de, hiç olmazsa baklava yiyek. Buranın baklavası üzerine baklava yoktur! dedi.

Az kalsın gülmekten yerlere yuvarlanacaktım. Duvara tutun-

dum. Gülme sinirine tutulmuştum.

Arabaya bindik. İkimiz de konuşmuyorduk. Ben konuşsam, biliyorum, hemen yine gülmeye başlayacaktım.

Döndüğümüzde akşam olmuştu. Eve gelince benim sevgili yaşlı dostum,

— Rakıya oturak... dedi.

Rakı sofrasına çöktük. Mezeleri sayacak değilim, ama baklavayı kesinlikle söylemeliyim. Allah Allah!... Demek, baklava böyle olurmuş. Ben bunca zamandır baklava diye önüme konuları baklava sanıp yemişim. Oysa baklava diye, baklavaya benzer bişey yemişim de haberim yokmuş. O gece, bütün yaşamımca yediğim baklavadan daha çok baklava yedim.

O kentte daha üç gün kalacaktım. Dostumun yaptığı izleneye göre de, tarihsel, anıtsal yapıları, yapıtları gezecektik. Bu geziden vazgeçtikten sonra geri kalan üç günde ne yapabilirdim? O üç gün boyunca baklava yedim. Ayrılırken de yanıma üç büyük kutu baklava aldım.

Beni uğurlarken sevgili yaşlı dostum,

— Ama nasıl, dedi, buranın baklavası kimi (gibi) baklava yedin mi hiç?

— Yemin ederim ki yemedim, dedim, salt baklava yemek için bile buraya gelmeye değer.

İstanbul'a dönüşümde tartıldım; o baklava yediğim üç günde dörtbuçuk kilo almışım. Bu yakınlarda bir fırsat bulabilirsem, tarihsel baklavasından yemek için, yine dostuma konuk olmaya o güneydoğu kentine gideceğim.

Gaziantep
9 Ocak 1988

Var varanın, kır kıranın, ali kıran başkesenin, sözü geçmez boş kesenin, güvenmez sözüne kimse kimsenin, çoktur sayısı darılanın küsenin, dolu olup yağanın boran olup esenin, uzatmayalım sözü her neyse, ne onun ne benim ne senin, esenin besenin kösenin, kasanın masanın, asanın kesenin, garip oğlan örneği göbeğini kendi kesenin, sözümüz burdan dışarı benzesin benze-mesin, şişip şişip götün göbeğin ensenin, işte böyle bir yerde bir zamanlar...

Durun durun, ay aman, o zaman ne zaman, o yer hangi yer? Bunu söylemeye mangal kadar yürek ister. O yürek ne sende var hemşire, ne bende var birader... En iyisi biz ödlekler, masal dinler masal söyler ve korku dağları bekler, fare deliğinde yigitler ve kurtarmak için paçasını yazar da şöyle geneller: Ne zaman o zaman, hangi yer o yer? Her zaman ve her yer...

Her zaman ve her yerde olduğu ve her insanın başına geldiği gibi, bir zamanlar bir yerde bir insan öldü. İnsanların ölmelerinde hiçbir olağanüstülük yoktur; çünkü her insan doğar, yaşar ve ölür. Ne var ki, kimisi yaşar ölür, kimisi yaşadığını sanarak ölür, kimisi de yaşamadan ölür. Her nasıl olursa olsun, her insanın ölmesi zorunlu olduğuna göre, bir zamanlar bir yerdeki insanın ölmesi de olağan sayılmalıydı. Ama bu insan, herhangi birimiz gibi bir insan olmayıp — aman ne ayıp! — olağanüstülerin üstünde olağanüstü bir insan olduğundan onun ölümü de elbet olağan değil, olağanüstülerin üstünde olağanüstü bir olaydı. Bu insan doğup büyüüp yaşayıp öldüğü ülkenin en zengin üçünden biriydi. Salt ülkesinin değil, dünyanın da en zengin kırklarından biriydi. Zenginlik, kimileri için bir değerlilik sayılmayabilir. Ama bu ölen sözkonusu

insan öyle bildiğiniz zenginlerden değildi. Çok üstün nitelikleri vardı. Örneğin, ülkesinde her yıl en yüksek vergiyi o verirdi. İyiliksever ve son kertede yardımseverdi. Ülkesinin yedi ayrı kentinde yoksul öğrenciler için büyük yurtlar kurduymuştu. Hastalanan işçiler için hastaneler, veremli işçiler için sanatoryumlar yaptırmıştı. Yaptırdığı okulların sayısı pekçoktu. Yetenekli ve zeki ve çalışkan, ama yoksul öğrencilere burs verirdi. Tarihsel ve eski yapıtların onarılması için paralar vermiş, iyilik kurumlarına çok büyük bağışlarda bulunmuştu.

Ölen işte böyle bir insandı. Böyle bir insanın ölümü, senin benim, şunun bunun, falanın filanın ölümlerimiz gibi sıradan herhangi bir ölüm olmayıp “yeri doldurulmaz büyük bir kayıp” denilen olağanüstü bir ölümdü. Öyle olağanüstü bir ölümdü ki, o ülkenin birçok satışlı gazetelerinde, ölümünün ilanları tam boy iki sayfaya bile sığışmamış, üçüncü bir sayfanın yarısına dek yerini de kaplamıştı. Ölen kişinin sahibi olduğu holding, banka ve şirketleri ve fabrikaları ve ortağı olduğu ticaret ve sanayi kuruluşları, işler, ve şirketler ve oralarda çalışanlar ve işgörenler ve daha nice şirketler, firmalar ve nice nice kişiler, gazetelere ayrı ayrı ve boy boy, kalın kara çerçeveli ilanlar vererek, bu insanın ölümünden duydukları büyük acıyı, sonsuz üzüncü en yürek paralayıcı sözcüklerle dile getirmişler ve onun nasıl bir eşsiz iyilikçi ve yardımsever olduğunu bu ilanlarda anlatmışlardı. Ölen kişinin bir kuşak öncesinden başlayarak — çünkü iki kuşak öncekiler anılmaya değmezdi — süren bütün yakın, çok yakın, az yakın akrabalarının adları sıralanmış olduğundan, ilanlar da zorunlu olarak büyük oluyordu. Akraba adlarının çokluğu da, ölen kişinin önemini gösteriyordu. Akrabalardan işe yarayanların ve yarayacak olanların hiçbirini darıltmamak için, gelinlerin, damatların, daha yeni doğmuş yiğenlerin bile adları ilanlara konuşmuşken, yine pekçokları adları unutuldu diye darılmışlardı. Çünkü böyle bir insanın ölüm ilanında adının geçmesi o kişi için bir onur ve iş piyasasında da bir krediydi. Ölüm ilanlarında adları geçmeyenler, adı geçenlerin çoğundan daha yakın akraba olduklarının tartışmasını yapmaya başlamışlardı.

Böyle bir insanın ölümünün ilanlarla duyurulmasıyla yetinilmemiş, gazeteler ilk sayfalarında bol fotoğraflı yazılarıyla da ölüm haberini kamuya duyurmuşlardı. Bundan başka, o ülkenin radyo ve TV istasyonları da acı haberi, o kişinin özgeçmişini, yurduna

yaptığı büyük hizmetleri, iyilik ve yardımlarını anlatarak halka iletme yoluyla kamu görevini yerine getirmişti.

Bu önemli ve değerli kişiye yapıldığı gibi, kendi ölümlerinin de böyle gazete, radyo, TV duyurularıyla ve görkemli bir patırdıyla duyurulacağını bilseler, o önemli kişinin pekçok yurttaş da ölmeye razı ve hatta kendilerini öldürmeye hazır dılar. Öyle bir cenaze töreni yapıldı ki, yer yerinden ve gök kökünden oynadı denilse az. Yaşayan yada yaşadığını sanan pekçok insan, böyle görkemli bir ölüm törenini kıskanmıştı.

Ölüm ilanlarında, çiçek gönderilmemesi, çiçeğe verilecek paranın falanca iyilik kurumuna bağışlanması rica edilmişken ve pekçokları da bu ricayı yerine getirmişken, yine de öyle çok çelenk gönderenler olmuştu ki, çelenkler arabalarla, kamyonlarla taşınmış ve taze mezarın üstünde çelenklerden bir tepe olmuştu. Altta kalıp da çelenk kordelalarındaki şirket ve firma adlarının yazıları okunmayanlar şanssızlıklarına üzüldülerken, tepede kalan çelenklerin kordelalarındaki yaldızlı harflerle yazılı işyeri adları okunanlar çelenge verilen paranın boşa gitmediğini görüp reklamlarının yapılmış olmasına sevinmişlerdi. Cenaze töreni öyle kalabalık, öyle kalabalıktı ki, kentin gidişgelişi tam yedi saat tıkanmıştı. Bu iyiliksever insan, ne çok sevilirdi. Sanki bütün kent halkı, onu son yolculuğuna uğurlamak için mezarlık yoluna dökülmüştü. Mezarı başında çok acıklı ve ağlatıcı ve gözyaşı dökürücü söylevler çekilmişti.

Herşey olup bitmiş, evli evine, evi olmayan sıçan deliğine çekilip gitmiş, o iyi insanın ölüsü de toprağın altında kalakalmıştı. Karıncalara, kırkayaklara, akreplere, solucanlara, yılanlara çıkanlara, köstebeklere sıçanlara, farelere, karafatmalara, tesbih böceklerine, danaburnulara, bokböceklerine ve tüm börtüböceğe bırakılan o iyiliksever insanın çürüyecek olan kalıbıydı. Ölümsüz ruhuysa, kalıbının cenderesinden fırlayıp özgürlüğüne kavuşmuştu. Ruhu da, tıpkı kalıbının görüntüsündeydi.

O iyiliksever insanın öldüğü gün, kendi ülkesinde onikibin altıyüzdört ve bütün dünyada da bir milyondan çok insan ölmüştü. Bunca ölünün ruhu, cesetlerinin cenderesinden ve yerçekiminden kurtulmuş olarak özgürce uçuşuyorlardı. Üstlerinde hiçbir giysi yoktu. Kadın olsun erkek olsun, çıplaklar kampında olduğundan daha çıplak, anadandoğma, yani daltaşak ve dalyaprak dolanıp duruyorlardı. Bulundukları öteki dünya mer-

kezî ısıtma yöntemiyle ısıtıldığından ve ısı sürekli ayarlandığından ruhların soğukalma, nezle olma, hastalanma olasılığı yoktu. Hangi dilden konuşurlarsa konuşsunlar, sanki hepsi de anadilleriyle konuşuyormuş gibi birbirlerini anlıyorlardı. Öyle mutluydular ki, niçin bunca zaman dünyanın kahrını çekip de ölmeklerine şaştılar.

Ruhların hepsi de nasıl olsa cennete gideceklerine inanıyordu. Nasıl ki, dahaca ölmemiş ve dünyada yaşamakta olan bütün alçaklar, bütün namussuzlar, bütün hainler, bütün muhbirler, bütün hırsızlar, bütün kaçakçılar, bütün sömürücüler, bütün zorbalar, bütün halka kan kusturanlar, özetleyin bütün suçlular bile cennete gideceklerini umuyorlardıysa, o gün pis kalıplarından kurtulmuş olan bir milyondan çok ruh da cennete girecekleri umudu içindeydi ve hiçbir cehenneme atılacağı kuşkusuna kapılmıyordu.

Ruhlar, daltaşak ve dalyaprak olarak özgürce dolanır ve uçuşurlarken, bulutları sarsan, yıldızları titreten ve ruhların tüylerini diken diken eden bir ses şöyle gürledi:

“Yarın sabah, büyük mahkeme kurulacaktır. Hangi ruhların kaç sayılı Tanrısal mahkemede yargılanacakları giriş kapılarına asılı dizelgelerde yazılıdır. Ruhlar, yüce divan önünde, dünyadaki yaşamlarının hesabını verip yargılanarak Tanrısal adalet yerine getirilecek ve her ruh ya cennetteki yerini alacak yada cehenneme atılacaktır. Yarınki duruşma zamanına dek ruhlar isterlerse cenneti, isterlerse cehennemi turist olarak gezebilirler. Gerek cennetteki gerek cehennemdeki haberalma (Informasyon) bürolarında, ruhlara istedikleri gerekli bilgi verilecektir. Şu anda cennetin ve cehennemin kapıları açılmış bulunuyor.”

Bulutları sarsan, yıldızları titreten ve ruhların tüylerini diken diken eden gür ses, daha son seslemi söylerken bütün ruhlar cennetin kapısına koştular. Cennetin kapısında bir itiş kakış, öyle bir hırgür başladı ki dünyada olanları bile bastırdı. İyi ki kalıplarından kurtulmuşlardı da ezilip çiğnenen olmuyordu. Ruhlar sel gibi akarak cennete doluştular. Cehennemin kapısından giren tek ruh olmamıştı. Çünkü hepsi de, iyi insan olduklarına ve cennete gireceklerine inanıyorlardı. Önemli olan, cennetteki en iyi yerleri şimdiden kapmak ve kapatmaktı.

Sözügeçen bu pekçok iyiliksever kişi ibadetinde de eksiklik göstermez ve “fani dünya” da yaşarlarken, çok insan tarafından

görüleceklerse camiye bile giderlerdi. Yine böyle bir iyiliksever bir bayram namazı için camiye gittiğinde namazdan sonra imamın verdiği şu va'zı hiç unutmuyordu. İmam şöyle demişti:

“Hadis-i kudsisinde cenab-ı Rusul-ül-âlemin (S.A.) buyururlar ki: Bigün rüyamda Cenab-ı Rabb-ül-âlemin efendimizi gördüm. Bana buyurdular ki:

— Ya Halûbim, ben hastalandım da sen niçin ziyaretime gelmedin?

— Aman ya Rabbim, sen hasta olur musun? deyû süal ettiğimde bana dediler ki:

— Filanca yerdeki falanca kulum hastalanmış idi. Onu ziyaret edeydin, beni ziyaret etmişcesine hoşnut olurdum.”

İmam şöyle eklemişti:

— Hastalara yardım ederseniz hayr-ül-hasanat defterinize yazılır ve cennette köşkleriniz olur; etmezseniz amel defteriniz boş kalır.

Bu va'zı dinledikten sonra o iyiliksever insan yoksullar için hemen bir hastahane yaptırmıştı.. Bir hasta ziyaret edenin cennette köşkü olursa, bir hastane yaptırdığına göre artık onun köşklerden kurulu bir yapı kooperatifi, bir mahallesi bile olurdu.

Bir zamanlar bir yerde ölen o iyiliksever ve yardımsever insanın ruhu da itişip kakışarak cennetin kapısından dalmış ve görünümün güzelliği karşısında apışıp kalmıştı. Bütün tasarımların, bütün imgelerin üstünde bir güzellikti bu.

İki yanda toz pembe, soluk mor, açık yeşilimsi, akpak, camgöbeği mavisi, sarımtırak renklerde bulutlar vardı ve bulutların üstünde renk renk yıldızlardan harflerle “Danışma” diye yazılıydı ve her bulutun ortasında açılmış bir boşlukta dünya güzeli bir kız gülümsemekteydi ve bu kızlar anadan doğma çıplak serserpe yayılmışlardı. Afallayan iyi insanın ruhu, yayılan ağzından akan salyalarını eliyle silerek danışma bulutlarının arasında dolaştı durdu. Her danışma bulutunda bir melek vardı. Bu meleklerden hangisine gidip danışması gerektiğini bitürlü kestiremiyordu. Çünkü hepsi de birbirinden güzeldi. Sonunda bir altın sarısı saçlı meleğe sokulup utana sıkıla kendini tanıtıyordu ki, altın sarısı saçlı melek civelek bir gülüşle,

— Biz sizi tanıyoruz... dedi.

İyi insanın ruhunun ağzı kulaklarına dek yayıldı sevinçten. Demek sanı ve ünü taa buralara dek yayılmıştı. Melek,

— Size cenneti gezdirmek için rehberlik edecek bir melek ister misiniz? diye sordu.

— Evet, rica ederim... dedi iyi insanın ruhu.

— Nasıl bir parça olsun? diye sordu melek.

İyi insanın ruhu ne diyeceğini bilemedi. Melek, önüne büyük bir albüm koyup,

— Bakın, burdan beğendiğinizi seçin! dedi.

Ruh, albümü karıştırdı. İyi ki şu anda ruhtu, yoksa toprağın altında çürümekte olan kalıbı olsaydı, albümdeki çınlıçplak cennet güzellerinin renkli fotoğraflarını görünce çarpılırdı. Her resmin yanında, o kızın vücut ölçüleri, yaşı yazılıydı. Rehber melekler 16-25 yaş arasındaydı. Rehber melekler içlerinden biri seçilemeyecek kertede hepsi de birbirinden güzel olduğundan iyi insanın ruhu, fotoğraflardan birini göstermesiyle, fotoğrafını gösterdiği melek hemen yanında belirdi:

— Sizin rehberinizim, emrinizdeyim...

Rehber meleklerle iyi insanın ruhu arada uçarak, arada yürüyerek dolaşmaya başladılar. Rehber,

— Özel olarak görmek istediğiniz bişey var mı? diye sordu.

İyi insanın ruhu,

— Cennetin en iyi, en güzel yerlerini görmek istiyorum, dedi, yarın büyük yargılanmadan sonra cennete gelince önceden beğendiğim yeri almak isterim.

Melek,

— Cennette nasıl bir yer alacağınız, yarınki yüce divanda, işlediğiniz sevaplara göre belli olur... dedi.

İyi insanın ruhu, yurdunda pekçok sevap işlediğini, hatta yurduunun ençok sevap işleyen insanı olduğunu, alçakgönüllülük gösterisi altında anlattı. O zaman rehber melek,

— Öyleyse bikaç parsel birden alabilirsiniz... dedi.

— Nasıl, burda da mı arazi parsellere ayrılmış?

Melek,

— Tabii, dedi, ama işledikleri sevaba göre pekçok parsel alanlar da var.

— Her parsel ne kadar?

— Beşyüz metrekaare.

— Küçük.

— Sevabınız çoksa, yüz, hatta bin, hatta daha çok parsel alabilirsiniz...

— Ayrı ayrı yerlerde parseller alabilir miyim?

— İşlediğiniz sevaba göre, elbet...

İyi insanın ruhu sevindi buna.

— Öyleyse gezip görelim... dedi.

Kuş seslerinin yaprak hışırtılarına kırıştığı bir doğa müziğini dinleyerek sonsuz bir ormanın serin gölgeli yolunda yürüyorlardı.

İyi insanın ruhu,

— Ormanları severim ama, dedi, cennetteki evimin deniz kıyısında olmasını yeğlerim.

Rehber melek,

— Burası dünyaya benzemez, dedi, burda siz her neyi görmek isterseniz onu görürsünüz. Şimdi orman olarak gördüğünüz bu yeri, deniz kıyısı olarak görmek isterseniz öyle görürsünüz.

İyi ruh şöyle bir baktı yanına yöresine. Ormanın içinde, çayırırlarda, pınar yanlarında üçerbeşer çıplak — evet hepsi çıplak — güzel kızlar gülüp oynayıp dans edip şarkı söylüyorlardı.

— Burasını deniz kıyısı olarak görürsem ya bu kızlar ne olacak?

— Orda da başka melekler bulunur... dedi.

İyi ruh içinden bir deniz kıyısı geçirdi. Yanındaki rehberle birlikte kendini, yumuşacık dalgaların kumsalı öpüp yaladığı bir çimenlikte buldu. Meleklerin kimisi denizde oynuyor, kimisi kahaahalar atıyor, kimisi kıyıda şarkılar mırıldanarak güneşleniyordu.

Evinin bir göl kıyısında olmasını yeğlediğini daha düşünürken, görmekte olduğu görünüm birden değişiverdi. Şimdi, yağni bir rüzgârda gümüş derisi titreyen bir gölün uzun kamışları arasından batan güneşin kızılığını seyrediyorlardı. Her yanda su perileri oynayıyordu.

— Cennette hem yazlığım, hem kışlığım olabilir mi?

— Bu sizin işlediğiniz sevabın çokluğuna bağlı... Öyle çok sevap işleyenler var ki, onların sayısız köşkleri, yalıları, konakları, evleri var.

İyi ruh, kendisinden çok sevap işlemiş bir insan olabileceğini düşünemiyordu. Bir kışlığı olmasını daha düşünürken kendini bir dağ doruğunda buldu. Rehberle birlikte çıplak ayaklarının altında ezilen kar çiçekleri çıtırdıyordu ve hiç de üşümüyorlardı. Öbek öbek melekler birbirlerine kar topu atıyor, kimisi de kardan adam yapıyordu.

— Ben nasıl parseller istiyorum, biliyor musunuz?dedi.

Rehber,

— Nasıl? diye sordu.

Bir ev ve arsa komisyoncusuna anlatır gibi, iyi ruh rehber meleğe anlattı:

— Her zaman, yani çok zaman oturacağım evin arsasının manzarası güzel olmalı. Deniz görmeli. Bahçesi de büyük... Önü açık... Sonra çarşıya pazara yakın olsun, taşıta da... Öbür evlerimin arsalarına gelince... Bir çiftliğim olsun istiyorum...

Gönlünden bütün geçenleri söyledi. Melek,

— Bunlar, yarınki yargılanmanızdan sonra belli olacak... dedi.

İyi ruh, herşeyin gönlünden geçirdiği gibi görünmesine pek şaşıtı için rehber,

— Ben seni de gönlümden geçtiği gibi mi görüyorum? diye sordu.

Rehber,

— Elbette, dedi, isterseniz beni esmer ve kara saçlı, isterseniz ak tenli ve kumsal saçlı, isterseniz tombul yada daha uzun boylu görebilirsiniz.

Cennetin en hoşuna giden yanı buydu işte. Rehberin, iki limon ucu gibi kendisine çevrilmiş memelerinin uçlarına baktı, içi gitti. Bu denli güzel meme niçin iki tanecik olsun diye düşünmeye kalmadı, bir de baktı ki, rehber, sık üzümlü bir iri salkım gibi saçından ayğına dek hep meme olmuş. Melek bir meme salkımı biçimindeydi. Bu denli çok memeden daha çirkin bişey olamazdı. Gönlünden geçirip kızı eski biçiminde gördü ve o zaman işte, gözü kızın apış arasına gitti. Ah işte orası! O doyumsuz güzelliği tanımlamak cennette bile öndenetime uğrardı. İyi ruh, rehberin o en güzel yerini düşünürken, rehber salt o yerinden bir salkım biçimine dönüştü. Meleğin her yeri, ağzı, burnu, kulakları, her yeri apış arasına dönmüştü. İyi ruh, bu korkunç çirkinliği görünce, Tanrı'nın işini bildiğini, insanın neyin ve neresinin çift, neyin ve neresinin tek yaratılmasının uygun olduğunu ancak O'nun bildiğini düşündü. Rehber, yine o güzel melek oldu. İyi ruh kendi önüne bakıp, ya rehber de onu, önündeki organından bir salkım olarak görürse diye düşündü. Yirmi yıl önce olsaydı neyse ne, ama hele şimdi... Kötü şeyleri kafasından atmak için başını bikaç kez salladı.

Rehber melekle iyi ruh, ertesi sabah, yargılama zamanına dek cenneti gezip dolaştılar. Asılmış dizelgelerden birinde, I numaralı Tanrısal yönetim mahkemesinde yargılanacağını görmüştü. İstenilen saatte I numaralı Tanrısal yönetim mahkemesinin kapısına gitti. Duruşma saat dokuzda başlayacakken, saat on olmuş, çağrılmamıştı. Yaşadığı dünyada olduğu gibi, öteki dünyada da işlerin ciddiye alınmamasına canı sıkıldı. Başka ruhlar da, aldıkları sıra numarasına göre kuyruğa girmişlerdi. Mübaşirin adını haykırdığını duydu. Mahkeme salonuna büyük bir güvenle, hatta kasılarak girdi. Mahkeme salonu, dünyada hiçbir yerde olmayacak kertede görkemli bir yerd. Kubbesi bulutlardan, duvarları yağmur perdesindendi. Kürsüde başyargıcın yeri boş, bu boş yerin sağ ve solunda yargıçlar ve en sağda da savcı vardı. Salonun sağ yanında kanatlı melekler, sol yanında üç sivri uçlu sopalarıyla şeytanlar ve ortalarda da zebaniler vardı. Başyargıcın yerinin arkasına asılı levhada şu yazı okunuyordu:

“Adalet ananın emeli, insanın ameli, babanın temelidir”

Yargıçlar kürsüsünün sağında, çok uzun boylu, ve uzun saçları göğüslerini örten, orta yaşa yakın ama çok güzel, gözleri bir ipek örtüyle bağlı, elinde terazi tutan bir kadın ayakta duruyordu. İyi ruh bu kadını tanıdı. Dünyada bu kadın adaleti simgeliyordu.

İyi ruhun yanına, ordaki bütün insanlar gibi çıplak bir adam gelip,

— Ben sizin avukatınızım... dedi.

— Daha önce hiç konuşmadık ki, sizinle anlaşmamız da yok... dedi iyi ruh.

— Burda avukatlar atanır, hiç merak etmeyin, bütün dosyalarınızı inceledim... dedi avukat.

Sonra, sağda ve solda duran iki kalın defteri göstererek,

— İşte bakın, bunda sevaplarınız yazılı, bu soldaki de günah defteriniz...

Sevap defteri dörtbeş parmak kalınlığındaydı, ama günah defteri sevap defterinin enaz üç kalınlığında üstüste konulmuş sekizon defter vardı ki... Olsa olsa bunlar başkalarının günah defterleri olabilirdi.

Önce iyi ruhun kimliği, yani kimin nesi ve neyin nesi olduğu saptandı. Daha sonra adının sonundaki hecenin “id” mi yoksa “it” mi olduğunda kuşku uyandığından bunun bağlı olduğu nüfus

dairesine sorulmasına karar verildi.

“Adalet, ananın emeli, insanın ameli ve babanın temeli” yazılı levhanın önündeki boş bulunan başyargıcın yerinden tok, kalın ve sert bir ses gürledi ki, o sesin verdiği dehşetten yürekler tirtir titredi. Kendi görünmeyen başyargıcın gürleyen korkunç sesi konuştu:

— Sanığın önce sevap defteri açılsın ve yaptığı sevaplar birbir okunsun ve her sevap ayrı ayrı tartılarak sevabının derecesine göre kendisine cennet armağanları ihsan edilsin...

Kanatlı sevap melekleri uçuşarak, o kalın sevap defterinin kabını, sonra da yapraklarını birbir açtılar. İyi ruhun avukatı, sevap defterinde yazılı bütün iyilikleri okumaya başladı. İyi ruh, yaptığı en küçük, hatta iyilik bile denilemeyecek iyiliklerin bile sevap defterine yazılmış olmasına şaşır kaldı. Yaptığı her iyilik okundukça, gözleri bağlı adalet meleği, arkasında asılı dizelgeye bakıp o iyiliğin ağırlığını terazinin kefesine ve öbür kefesine de terazi dengeye gelene dek cennet armağanını koyuyordu.

Avukat, sevap meleklerinin defterden okuduklarına göre konuşuyordu:

— İyiliksever ve yardımsever müvekkilim, ülkesinin yedi ayrı ilinde öğrenci yurdu kurmuştur.

Bu büyük iyilikti. Adalet meleği, terazinin kefesine ağırlıkları koyup koyup duruyordu. Sonunda adalet meleği,

— Yirmidörtbuçuk kilo, onsekiz gram ve dört miligram iyilik... diye seslendi.

İyilikler milimi milimine ölçülüyor ve hiçbir haksızlığa yer verilmeyerek Tanrısal adalet yerine getiriliyordu.

— Müvekkilim onaltı ilkokul, dokuz lise yaptırmıştır.

Adalet meleği tartıyordu:

— Yedi kilo, dört yüz onbeş gram, iki miligram...

İyi ruhun iyilikleri sayılmakla bitecek gibi değildi.

— Kimsesizler için dört hastane...

— Otuz kilo, yediyüzonüç gram...

— Yoksullara beş aşevi... İki genel kitaplık... Üç sanatevi...

Bir müze...

— Yüz kilo...

— Beş kilo... On kilo... Artık terazi çekmiyor, baskül gerekli...

İyi ruhun iyilikleri baskülde tartılmaya başlanmıştı.

— İki ton, beşyüzotuz kilo, elli gram, üç miligram iyilik...

— Üçbuçuk ton, ikiyüz kilo, sekiz onda bir miligram...

Sevap defterindeki sayfaların okunması bitmişti. Avukatı, iyi ruhun kulağına,

— İstersen, dedi, işlediğin bunca sevapla sen bütün cenneti bile alabilirsin.

O sırada sözverilen savcı günah defterinin açılmasını istedi. Günah yazan melekler günah defterlerini açıp yazılan günahları okumaya başladılar. Savcı okunan bu günahlara göre iddiada bulundu:

— Sanık, o denli büyük günahlar işlemiştir ki, bu günahlarından kurtulabilmek ve dünyada yaptığı gibi cennette de güzel görünümlü çok iyi parseller kapatabilmek için sevaplar da işlemek zorunda kalmıştır. Evet, yoksullar ve işçiler için hastaneler yapmak iyiliğini göstermiştir. Ancak, kötü beslenmeden ve iş kazalarından ve ağır çalıştırmaktan ve daha başka nedenlerden öldürdüğü insanlar günah defterinde yazılıdır. Önce işçileri öldürmüş, hastalanmalarına neden olmuş, sonra da hastalananlar için hastaneler yaptırmıştır. Yaptırdığı öğrenci yurtlarına gelince... İşyerlerinde çalıştırdığı işgörenlerin, işçilerin, memurların kaçının çocuğunun, onların haklarını yediği ve onları sömürdüğü için, okula gidemediklerinin, öğrenim göremediklerinin günah defterinden saptanması gerekir.

Savcı çok ağır suçlamalarda bulundu. İyi ruhun bütün yaptığı iyiliklerin, yardımların arkasındaki kötülükleri, soygunları, uçkâğıtçılıkları, sömürüleri, dalavereleri, hem de günah defterinden tek tek sayıp döktü. Nasıl yaptığı iyilikler bütün ayrıntılarıyla sevap defterinde yazılıysa, yaptığı kötülükler de hiçbir unutulmadan en ince ayrıntılarına dek günah defterinde yazılıydı. Kaç insan, onun yüzünden hırsız, ıpsız, alçak, kötü olmuştu, kaç kadın ve kız onun yüzünden kötü yola düşmek, kendini satmak zorunda kalmıştı, bunların hepsi günah defterinde yazılıydı.

Gözleri bağlı adalet meleği, günahları da terazisinde tartmaya başladıysa da, günahların ağırlığından kantarın topuzu koptuğundan büyük bir baskülde tartıya başlandı.

—yüz kızın kötü yola düşmesine neden olmasının günahı, ikiyüzton, dokuzyüz kilo, dörtyüz gram, kırkiki onda üç miligram...

— Yeterli besin alamamaları yüzünden hastalanıp ölen işçiler

nedeniyle ton, kilo gram miligram... milimili gram günah...

Günahları dağlar gibi yığıldı. Günahlarından sevapları çıkarıldı. Bu çıkarma işleminde yanlışlık olmasın diye hem sağlaması yapıldı, hem de elektronik hesap makinesi kullanıldı.

Başıyargıcın sesi gürledi:

— Büyük günahları yüzünden sonsuza dek cehennemin dibine atılacaktır.

Zebaniler gelip,

— Hadi yüklen günahlarınızı! dediler.

İyi ruhun sırtına günahları yüklenince, ağırlığın altında ezilip yamyassı oldu ve üçüncü boyutunu yitirip iki boyutlu bir düzlem oldu. Karikatüre benzeyen bu insan düzlemini zebaniler cehennemin dibine attılar.

Gelelim kıssada hisseye. Sevgili okurlarım, ben size bir masal anlattım. Bildiğiniz gibi, hepsi değil ama, masalların pekçoğu, çocukları da, büyükleri de uyutmak içindir ve buyüzden pekçok ülkede devlet adamları, hükümet adamları, siyaset adamları, ilerigelenler, büyük adam sayılanlar, halkı uyutmak için masal anlatırlar yada anlattıkları şeyler masaldır. İşte benim anlattığım bu masal da, uyutucu masallardan biridir. Öteki dünyanın olup olmadığını, ne gördüğüm ne de görenden duyduğum için, bilmiyorum. Belki siz öteki dünyaya inanıyorsunuzdur. Benim, başkalarının inancına saygım vardır. Ben inanmasam bile, siz öteki dünyaya inanıyorsanız, şunu bilmelisiniz ki, öteki dünyanın da bu dünyadan hiçbir ayrımı yoktur. Bu dünyada en iyi, en geniş, en güzel parsellere sahip olanlar, öteki dünyada da, güzel manzaralı parsellere sahip olacaklardır. Çünkü, iyilik yapmak hakkına salt onlar sahiptir. Zavallı yoksullar, iyilik bile yapamazlar ki, cennette bir yer kapabilsinler. Sömürgenler, iyilik yapmak hakkını bile yoksullara bırakmamışlardır. Kötülük yapmak da, iyilik yapmak da ancak onların hakkıdır.

Masal burda bitti.

Gökten düşmüş üç elma. Ne bana, ne sana, koçanı kaldı Hasan'a.

BİZİM ORANIN İNSANLARI

Evet, her bir yerin insanı ayrı ayrıdır. Hiç biri birbirine benzemez ama bizim oraninkiler daha bir başkadır. Bizimkiler, başka yerin insanlarına hiç benzemez. Bizim kasabadan çıkıp da İstanbul'a varana kadar ben böyle olduğunu bilmezdim. İnsan değil mi, bütün dünyanın insanı hep birbirine benzer, bizim ora insanı gibi sanırdım. Ne zaman ki bizim kasaba lisesini bitirip üniversiteyi okumak için İstanbul'a vardım, bir de baktım ki bizim ora insanı bambaşka...

Ben babamı bilmem. Anam beni doğurmadan ölmüş. Ölmü, kendiliğinden ölme değil. O zamanlar bizim orda kendiliğinden ölen pek olmazdı. Hep birbirlerini vururlardı.

Bizim fındıklığın başında da bir tarlamız var, oraya mısır ekeriz. Babam, meşeliği köklemiş de açmış o tarlayı. Bizim tarlayla komşunun tarlasının ara yerine bir kaç ak taş dizmişler ki sınır belli olsun. İlkyaz gelende babamla o komşu sabah erkenden kalkmak için birbirleriyle yarışmış ki, hangisi erken kalkar da o ak taşları komşusunun tarlasının içine taşırsa kendi tarlasını genişletmiş olacak. Rahmetli babam çok bir çalışkan adammış. Öyle ki, çok erkenden uyanırmış, daha gün doğmamışken, kurdun kuşun sesi bile yok. Hemen tarlaya koşar, her sabah o ak sınır taşlarını yarım adım yarım adım öte tarlaya taşımış. Taşları yarım adımdan daha ileri götürürse, o komşu anlayacak ki babam sınırı aşmış. Hattâ yarım adım bile değil, karış karış...

Komşumuz rahatına düşkün bir kaltaban olduğundan sabahları erken uyanamıyor. Babam her sabah karış karış sınır taşlarını taşıyıp komşusunun tarlasına beşon metre girince, artık komşu da dayanamaz, babamdan da erken kalkar, sınır taşlarını karış karış,

adım adım bizim tarlaya taşırmış. Anam da görmüş kaç kez, herif uzun paçalı donunun üstüne pantolonunu bile çekmeden, gecenin karanlığında, karısının elindeki gemici fenerinin ışığında taşırmış o ak taşları bizim tarlaya.

Bu iş böylece yıllarca sürmüştü. Bir bizim tarla genişliyor, bir komşunun tarlası. Babamla komşu daha dedelerinin zamanından beri kûs olduklarından, ikisi de birbirine bir şey diyemiyor.

Bizim orda toprak kıttır, insan boldur. Nice kıt olursa olsun toprak, peki bunlar deli mi ki, nasıl olsa taşlar bir o yana bir bu yana taşınacağına göre böyle yapıyorlar? Aklım ermeye başladığında anama sordum bunu. İkisinden biri nasıl olsa günün birinde ölecek ya... Birbirlerinin ölmesini beklerlermiş. Hangisi önce ölürse, komşusu “İşte sınır taşlarını!” diye gösterip, beşon metre daha kapacak tarladan. Anamın dediğine bakılırsa, komşunun tarlasının yarısından çoğu aslında bizimmiş. Komşumuzun babası, tıpkı benim babamın yaptığı gibi o ak sınır taşlarını her sabah bir karış bir karış bizim tarlanın içine taşıya taşıya tarlamızın yarından çoğuna sahip çıkmış. Bunu üzerine dedem, bir gece sabaha karşı herif ak taşlardan birini kucaklayıp götürürken domuz kurşunuyla vurmuş onu. Dedem dedesini vurdu diye, oğlu da babamı vurmasına vuracak ya, gel gör ki herif hastalanmış. Hastalanınca ölme korkusuna düşmüş. Ölürse, babam onun tarlasına taşıdığı ak taşları gösterip aha sınır burası diyecek. İşte bu korkuyla bir sabah daha horozlar ötmeye başlamadan, canını dişine takıp ölüm döşeginden kalkmış, ak taşları kucaklayıp götürən babamı vurmuş. Babamı vuranı da, kendiliğinden ölmeye bırakmamışlar, onu da vurmuşlar. Komşunun üç oğlu vardı, ikisini vurdular, biri kaldı. O kalan birini de ben vuracağım ama, herkes biliyor ki vuran ben olacağım. Vurmaya vururum ama bekliyorum ki oğlan biraz büyüsün. Anam akıllı kadındır, bırakmadı oğlanı vurayım. “Oğlum” derdi bana “ha bu ak taşları bir o yana bir bu yana taşımakta akıl yok. O zamanlar çoktan geçti. Sen ak taşları taşımayacaksın yan tarlaya, onun yerine kara kaplı kitabı taşıyacaksın!” Yani anam demek isterdi ki, aslında komşunun tarlası bizimdir, bizim olan tarlayı ak sınır taşlarını o yana taşıyarak değil, karakaplı kitap dediği kanun yoluyla alacaksın... Bunun için de annem beni okutacak, avukat yapacaktı. Anam, bir avukatın isterse gözüne kestirdiği bir tarlayı, bir evi, bir hanı, bir hamamı, bir dükkânı bile, sahibinin elinden kanun kuvvetiyle

söke söke, çatır çatır alacağına inanırdı. Anama göre, artık tabancanın, tüfeğin, bıçağın zamanı çoktan geçmişti, şimdi zaman kara kaplı kitap zamanıydı. Bıçağın, tabancanın yerine kanun kitabı geçmişti. Yeter ki sen o kanun kitabını iyi öğrenesin, iyice ezberleyip bilesin... Bir avukat olur da karakaplı kitap dediği kanunları öğrenirsem, salt komşunun tarlasının değil, bütün köyün sahibi olacaktık. Çünkü, hükümet de kanun kitabından yanaydı.

Anam öyle bir tutkuyla kanun adamı yapmak istiyordu ki, yemedi bana yedirdi, içmedi bana içirdi, giymedi bana giydirdi. Tarlaya, mısıra, fındığa, ineğe bir başına bakar, beni tarlaya ahıra sokmazdı. “Oku sen! Sen oku! Oku öğren ki karakaplı kitapları iyice, babanın kanı yerde kalmasın!” derdi.

Anamın bu sözlerini çocukluğumdan beri duyu duya artık ben de inanmıştım ki karakaplı kitabı yutarsam her şeyi yapacağım. Liseyi bitirdim. İstanbul’a üniversiteye gidip hukukta okuyacak, avukat olacaktım. Anamın bütün yaşamında bizim ile kasabaya ya üç ya dört kez gitmişliği var; geri kalanı kasabadan çıkmış değilken, gitti ille benim için kasabaya, her bir işlemi yaptı. Hiç gidip görmediği, bilmediği İstanbul’da ne yapacağımı, nereye gideceğimi, nerde kalacağımı, her bişeyi öğrenmişti.

Artık İstanbul’un yolu göründü, gitmeliyim. Anam da sabah akşam “Hadi oğul git, git de öğren şu kanun kitabını...” deyip duruyor. Bir gün önce gidip bir gün önce avukat olsam, komşu tarlayı da bir gün önce kapatacağız. Bunu ben de biliyorum ama, gitmemek için ayağımı sürüyüp duruyorum. Neden dersen, bizim kasaba takımının maçı var. Anam, her geçen günü değil, her saati bile ziyat sayıyor.

Ben de inanıyordum avukat olunca komşu tarlaya sahip çıkacağımıza ama bütün köyün bizim olacağına inanamıyordum. Bu kuşkumu söyleyince anam kızıyordu. Anamın karakaplı kitap dediği kanunlar, dua kitabı gibi, büyü kitabı, tılsım kitabı gibi bir şeydi. Nasıl büyüyle insanın erkekliği bağlanırsa, bir koca karısından soğutulursa, bir düşmanını ince hastalığa yakalatırsan, işte öyle bişey, ben o karakaplı kitabın tarlalara sahip çıkma yerini okur ezberlersem, tüm köy tarlaları bizim olacaktı.

“Ayağını sürüme uşak, her geçen saat ziyanımıza işliyor.” diye anam beni İstanbul’a gitmeye zorluyor. Şu önümüzdeki pazar maç olsun hele, daha bir dakika durmam burda. Benim gibi

İstanbul'a okumaya gidecek beşon arkadaşım var kasabadan. Hepimiz de maçtan sonra gideceğiz. Ne de olsa on gırtlak on gırtlaktır, biz on üniversiteli on gırtlacağız, daha çok bağırır çağırırız. Maç bizim kasabada. Bizim oraların maçı da başka yerlerinkine benzemez. Her maç seyircisinin başına bir polis koymadıkça, ne seyirci, ne oyuncu zaptedilebilir. Böyle bir zamanda bizim takım bırakılır da İstanbul'a gidilir mi hiç! Bunu anama söyleyemediğimden bugün yarın diye bahaneler uydurup onu oyalıyordum.

Bizim kasaba halkı, yaşlısı, genci, esnafı, memuru, küçüğü büyüğü bikaç aydan beri bu maçta hazırlanıyorduk. Hoş, öteki kasaba da öyle... Bir kavga çıkarsa — ki elbet çıkacak — her şeyi önceden hazırlıyorduk. Gazoz şişesi gibi, taş maş gibi şeyleri stadyumdan filan bulurduk da, ya ötekileri... Kasabamızın tek gözlü bir bileğicisi var, Kör Hurşit deriz, bu kör Hurşit bir aydan beri gece gündüz bıçak, saldırma, pala, sustalı, kama bileyip duruyordu. Çoğumuzun muştası, muşta yerine kullanılacak kerataşı, kimimizin fil siniri, copu vardı, kimisi de ceket kolunun içine keser sapı sokmuştu. Kayış bel kemerlerinin maden tokaları da çok işimize yarayacaktı.

Maç günü bizim kasaba boşaldı desem yeri... Yer yerinden oynadı. Arabalarla, kamyonlarla, otobüslerle, bağıra çağıra maçın olacağı kasabaya taşındık. O kasabanın polisi yetmediğinden bütün komşu kasaba ve illerin polisi, candarması da dolmuş. Bizim kasabanın polisleri de orda, onlar bize “Dayanın uşaklar, arkanızda biz varız!” diye moral veriyor.

Neyse efendim biz üç gol yedik, ondört hafif yaralı verdik, yirmibir kişimizi hastaneye yatırdık, otuz kadarımız ayakta tedavi gördük, epiyce insanımız kayboldu, bikaç yüz kişimiz kaçarak kurtulduk, yani epiy telefata verdik. Neyse ben, kaçarken ayakka-bılarım ayağımdan fırladığından bu küçük zararlar canımı kurtardım. Bir de pantolonumun beline soktuğum fil sinirini kaçarken düşürmüşüm... Karşı tıkımın kaç gol yediği kesin olarak anlaşılmadı. Hakeme göre iki gol yediler, bize göreyse beş gol, ama kendileri hiç gol yemediklerini iddia ediyorlar, seyircilerin çoğu üç gol yenildiğini söylüyordu.

Bu maç belasını başımızdan atıp İstanbul'a geldik.

O zamanlar İstanbul'da bizim ora gençlerinin kaldığı üç öğrenci yurdu vardı. Ben bunlardan birine yerleştim. Yüzyirmi

öğrenci için yapılmış bu yurttaki biz sekizyüz kişi kalıyorduk. Yalan olmasın, yurda geldiğimin ya üçüncü ya dördüncü günü akşamıydı, koridorda biri barbar bağırıyor:

— Koşun uşaklar, haydin... Çabıkın... Ali'yi döğüyorlar.

Bizim yurttaki sekizyüz öğrenciden en az üçte birinin adı Ali. Hangi Ali'yi döğdükleri belli değil ama, sesi duyan odalardan dışarı fırlıyor, sokağa seğirtiyor. Ali kimdir, Ali'yi kim döğüyor, neden döğüyor, hiç bişey bildiğim yok ama, ben de herkesle birlikte seğirttim. Hem de öyle koşuşma ki, giyinip kuşanmaya bile zaman kalmadı. Kimisi yalınayak, kimisi de koşarken ayakkabısını giymeye çalışıyor. Ben ayakkabımı giydimse de, gömlek ceket giymeye fırsat bulamadım. Üstümde incecik uzun kollu bir fanela var.

Bizim yurdun çocukları o yana bu yana koşarak Ali'yi de, onu döğen üç kişiyi de bulduk. Bu üç kişiden ikisi kaçıp kurtuldu, kaldı biri. Bizim hemşeriler üşüştüler o çocuğun başına. Yer misin yemez misin, vur ha vur, vur ha vur. Biz çok kalabalık olduğumuzdan o bir kişiye vurmaya zaman kalmıyor ve fırsat düşmüyor. Ağzından burnundan kan gelen oğlan yerlerde sürükleniyor. Bizim çocuklardan kimisi “Aman şöyle az bişey yan dur da ben de bir şamar olsun vurayım.” diye öndekilere yalvarıyor.

Ben ne olup bittiğini daha anlayamadığımdan elektrik direği dibinde dikilmiş seyrediyorum. Birara nasıl olduysa o dayak yiyen oğlan, benim ayaklarımın dibine sürüklendi. Artık şaşır mı, yoksa kendisine vurmadığını görüp yardım etmem için mi elini bana uzatıp fanilamın eteğine yapıştı, bilmem. Ben de kurtulmak için oğlanı itince, fanilamın eteğine nasıl bir can acısıyla yapışmışsa, fanila bir cayırtıyla yırtıldı. Üst yanımla çıplak kaldı. İşte ne olduysa o zaman oldu. Hemşeriler benim üst yanımla çıplak kalmasını beklerlermiş gibi, beni birden kuşattılar. Sonra bikaçı beni omuzlarına aldı. O dayak yiyen oğlanın çekip fanilamı yırtmasıyla ben birden kahraman oldum. Beni omuzlarda taşıırken, ne yaman kavgacı olduğumu, yiğitliğimi anlatıyorlardı. Beni, elli-altmış adım ötedeki yurda getirdiler.

İşte bu olaydan sonra yurttaki ünüm yayıldı. Ben de kimseye, oğlan tutup eteğimden çekti de fanilam ondan yırtıldı, fanila diyemedim. Bu olaydan sonra yurdun bizim olduğumuz katında her iş benden sorulur, bana danışılır oldu.

Bu olayın üstünden iki hafta geçti geçmedi, bir gece yatıyoruz.

Beni uykumdan dürterek kaldırdılar. Telefonda beni isterlermiş. Koştum telefona. Telefondaki ses, oldukları yeri söyledikten sonra,

— Yurdun çocuklarını al, çabuk buraya yetişin, Çayovalı Mürsel'i döğüyorlar... dedi.

Uyku sersemliğinden olacak,

— Çayovalı Mürsel de kim? diye sormak aptallığında bulundum.

Çayovalı Mürsel'i tanımadığım için bana sövüp saydıktan sonra telefonu kapadı. Telefondakinin, sesinden anladım ki, o da bizim hemşeri... Saate baktım: üçe geliyor... Nerdeyse sabah olacak... Sesim çıktığıınca bağıldım:

— Arkadaşlar uyanın... Çayovalı Mürsel'i döğüyorlar... Durmayın yetişin...

Fırladı uşaklar. Düştük yola. O denilen yere vardık ki, bizim hemşerilerimiz olan öğrencilerin kaldığı öteki iki yurdun bütün çocukları bizden önce oraya gelmiş. Dediğim yer bir barmış; üstü otel, altı bar... Ben bar denilen yeri ilk görüyorum. O barda ne kadar adam denilecek adam varsa, garsonları, müşterileri, sahibi, hepsini bir güzel devşirdik bıraktık. Üç yurdun gençleri daldık içeri. Salonda, sahnede, içerde, mutfakta her ne varsa kırdık attık. Artist kızları yufka gibi dümdüz ettik. Çıktık otele. Ne müşteri, ne işgören ayırdık, hepsini eşit olarak döğüp döğüp dümdüz ettik. Yatakları, karyolaları pencereden fırlattık. Polis gelip yetişesiye biz işimizi bir tamam bitirip yola düzüldük. Başımızdaki arkadaş,

— Haydin yurda arkadaşlar! dedi.

İstanbul'un tramvaylı zamanı ama, gecenin o saatinde tramvay, otobüs işlemiyor. Bizde de taksiye binecek para yok. Yolumuz uzun, on kilometre var... Yürü ha yürü... Onar yirmişer kişilik gruplar olmuşuz dura dinlene gidiyoruz. Ama her gruptakiler aynı şeyi konuşup tartışıyorlar: Çayovalı Mürsel haklı mıydı, değil miydi? Uzun uzun, inceden inceye hep bu konuşulup tartışılıyor. O uzun yol boyunca öyle bir şamata ki, evlerinde uykularından uyananlar, ne oluyor diye pencerelerden sokağa sarkıyor.

Söze pek karışmak istemiyorsam da, bulunduğum gruptaki arkadaşlara, dedim ki:

— Haklı olsun olmasın, biz yapacağımızı yaptık nasıl olsa...

Ortalığı dümdüz ettik... Kırmadık devirmedik eşya komadık... Döğmedik devirmedik insan da bırakmadık... Ne diye tartışıyoruz, Mürsel haklı mıydı, haksız mıydı diye?

Arkadaşlar,

— Yok yani bilelim, dediler, kim haklı, kim haksız...

Yol boyunca saatlerce bu tartışma sürdü. Sabah, güneş doğarken yurda geldiğimizde sonuç alınmıştı. Bütün grupların hepsi de aynı kararı aldılar: Çayovalı Mürsel haksızdı.

Bizim ora insanları başkadır. Başka yerin insanına hiç benzemez. Çünkü, neden? Biz haklıyı haksızdan ayırırız. Haklının da hakkını yemeyiz. Çayovalı Mürsel hemşerimiz diye onu haklı çıkarmadık.

Biz o üç yurttakiler hemşeri dayanışmasıyla daha pekçok güzel anılar yaşadık. Dört yılda hukuku bitirdim, avukatlık stajı yapmak için bizim oraya döndüm ki, avukat olayım da haklıyı haksızdan ayırayım.

Hey gidi bizim oranın insanı...

BİR PİŞMANİYE İSTİDASI

Mamak Özel Askeri Cezaevinde bulunan, ömür boyu hapis cezasına çarptırılmış ve aynı zamanda 12 Eylül' den önce gazete ve dergilerde yazar olarak da çalışmış bulunan A. Hasaslan Ankara K.lığına verdiği pişmanlık dilekçesinde bütün yaptıklarından nâdim olduğunu, bir yargıç tarafından yapılacak sorgulamasında yada ilk duruşmasında katıldığı bütün eylemleri ve suç arkadaşlarını ve örgüt yönetmenlerini ele vereceğini bildirdi ve pişmanlık yasasından yararlandırılmasını diledi. Gerekli makama sunulan bu itirafname biçimindeki pişmanlık dilekçesini aynen yayımlıyoruz.

Ben İstanbul doğumlu ve Hicrî 1353 senesinde Havva'dan doğma ve Âdem'den olma ve kendini 12 Eylül tarihinden önce sözde münevver zannedenlerden biri olarak yüksek mahkemenizin ve yüce adaletinizin önünde dize gelmek sureti ile mukaddes kitabımız üzerine yemin ederim ki, bugüne kadar müdafaa etmiş olduğum bütün fikirlerimden sarfınazar etmiş bulunuyorum.

Pişmanlık kanunun neşrinden sonra, mintarafillah ve Rabbü-laleminin inayeti ile hidayete ermiş ve büyüklerimizin sözlerinin doğruluğuna kalben ve vicdanen inanmış bulunuyorum ve hayatım müddetince de inanacağım. Ve bundan böyle insanın insanı sömürmesinin doğru olmadığı gibi sapık fikirleri asla müdafaa etmeyeceğim. Ve dahi bundan böyle insanın maymundan geldiği yolundaki Darwin keferesinin sapık fikirlerini red edeceğim gibi ve dahi bu kabil fikirleri zihnimden dahi geçirmeyeceğim. İnsan neslinin Âdem aleyhisselam babamızla Havva validemizden ve kadınların dahi erkeğin kaburga kemiğinden halk edilmiş olduğu-

nu müdafaa edeceğim. Ve kadınlara hürmette kusur edilmemesi lazım geldiğini, çünkü onlar kadın olarak halk edilmişlerse bunun kendi arzularıyla olmayıp zavallıların cenab-ı Allah'ın emirleriyle kadın halk edildiklerini ve binaenaleyh kadın halk edilmelerinde kendilerinin hiçbir taksiratının ve vebal ve günahlarının olmadığını, büyüklerimizden aldığım ilham ile her daim müdafaa ve neşreleyeceğim.

Mukaddes makamlarımızca men edilmiş olan bilcümle kitapları bundan böyle okumayacağım gibi, okuyanları da görür veya işitirsem derhal alakalı makamlara ihbar edeceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim. Ve dahi mukaddes makamlarımızdan muhterem TRT'nin neşrini ve istimalini yasaklamış bulunduğu muzır kelimelerden hiçbirini bundan böyle istimal etmeyeceğim gibi, öztürkçe denilen bu kelimeleri istimal etmenin vatan hainliği manasına geldiğine iman etmiş olduğumu arz ederim.

Muhterem makamlarınızın müsamahalarına sığınarak, bugüne kadar işlemiş olduğum bilcümle hatalarımdan, yazdığım ve söylediğim hatalarımın cümlesinden ve din ü imana muhalif hareketlerimden ve mukaddes makamlara karşı beslemiş olduğum fasid fikirlerimden tamamen ve an-samim-ül-kalb feraget etmiş ve bu nevi hainane fikirleri taşıyanlara da lanet etmiş olduğumu arz ve beyan ederim efendim.

Bundan evvelki tahriri ve şifahî müracaatlarımda tazyik tahtında ve işkence ile ifadelerimin alındığı yolundaki şikâyetlerim külliye hilaf-ı hakikat olup "Büyüklerin vurduğu yerde gül biter" kavlince bizleri darb ile tedip edenlerin, minnet ve şükranlarımı kabulünü istirham eylerim. Gerek bendenize ve gerek cürüm şeriklerime hiçbir zaman tazyik edilmemiş ve işkence yapılmamış olup "Tazyik Ankara gücü!" sözleri beyhude çıkarılmıştır.

Dünyanın ve tarihin en mütekâmil ve en mükemmel Kanun-ı Esasî'si olan anayasamıza ve gerek çıkmış ve gerek istikbalde çıkacak ve çıkması muhtemel bilcümle kanunlarımıza ve diğer ve sair kanunlarımıza ve kanun kuvvetindeki kararnamelerimize, talimatname ve nizamnamelerimize, salnamelerimize ve daha bilumum namelerimize ve anlardaki emir ve nehiylerin cümlesine harfiyyen ve bütün kalbimle inanıp iman ettiğimi ve anlara muhalif düşen ve düşecek olan cümle fikir ve hareketleri inkâr ve

reddettiğimi itiraf ederim.

Mevcut olan ve tabu denilen bütün dokunulmazlara gerek lisanen, gerek fiilen, gerek neşren ve gerek kaş ve gözle ve gerek el ile ve parmak ile ve gerek bilek işareti ile hiçbir zaman ve hiçbir yerde bundan böyle temas etmeyeceğime ve herhangi bir iymada bulunmayacağıma namusum, haysiyyetim ve vicdanım üzerine yemin ederim.

Televizyonda büyüklerimiz konuşurlarken, gaflet devrimde maalesef yaptığım gibi bundan böyle anlara dilimi çıkarmayacağıma, nanik yapmayacağıma, anlarla ihtihza etmeyeceğime, ister doğru ister yanlış hangi mevzuda konuşurlarsa konuşsunlar, ister maval ister kaval, parmaklarımı açıp elimi kafamın hizasında döndürerek terelelli tene tenni tenenaaa misullu işaretler yapmayacağıma, anlara hiçbir zaman gülmeyeceğime, şayed gülünlere şahid olursam onları en yakın emniyet makamlarına ihbar edeceğime namusum ve şerefim üzerine yemin ederim.

İşbu itirafnamemden evvel yazıp çizip ve söyleyip konuştuklarımın kâffesinin hükümsüz olduğunu beyandan iftihar duymaktayım. Dilimden hatalı kelâm, elimden hatalı hareket, kalbimden hatalı niyet ve kendimden hatalı fiil sadır oldu ise cümlesinden pişmanım efendim.

Tarihte onaltı büyük devlet kurmuş olmamızla iftihar edip, nasıl olup da bu onaltı devleti batırmış olduğumuzu hiçbir zaman düşünmeyeceğime dahi yemin billah ederim.

Damarlarımızdaki kanın, gıdasızlıktan demiri az olsa dahi, az demirli ama son derecede asıl olduğuna inanarak büyüklerime hürmet ile merbutiyetimi arzeder ve günün birinde bendenize kan vermek iktiza ederse, halis ve asıl kan bulunup verilmesini, aksi takdirde kanıbozukların ve kansızların kanından verilmeyerek kahramanca ölüme terk edilmemi vasiyet ederken, büyüklerimin ellerinden ve eteklerinden bus eder, küçüklerimi de evvelallah icabında döge döge ve icabında söve söve anları da kendim gibi adam ederek, bir zamanlar benim sukut ettiğim derekelere sukut etmemelerine cehd ve gayret edeceğime söz veririm.

Geri kalmış, yada geride kalmış yada geride bıraktırlmış gibi dış düşman mihraklarının uydurdukları iftiraların daha kibarca tarzı olan azgelişmiş, azıcık gelişmiş, birazcık gelişmiş, çok gelişmemiş, nerdeyse gelişecek, ha gelişti ha gelişecek gibi vasıflarla tavsif edilen memleketimizin, bütün bu alçakça iftiralara

rağmen son alınan “Kendi Şeyini Kendin Yap” kararlarından sonra âniden şaapıp muasır medeniyet seviyesini bir at başı farkla geçtiğimize vallahi de billahi de inanıp iman ettiğim gibi, bu hakikatın ne kadar bariz olduğunu, kimin anasını şaapacağız diye aranıp dolanıp duran yabancı sermayenin memleketimizi intihap etmesinden dahi bellidir ki, bu manzaradan büyüklerimizin göğsü ve büyüklerimizin karnı ne kadar kabarsa azdır.

Mazimdeki hatalarımdan bin kere pişimanım ve dahi pişimanım. Dalalet devrimde işlediğim bütün cürümleri, yaptığım soygunları, katlettiğim kimseleri, soyduğum bankaları, makineli tüfekle taradığım ve baskın verdiğim haneleri ve kahvehaneleri ve sair tadadı mümkün olmayan cürümlerimi ve cürüm ortaklarımın kimler olduklarını ve bizleri bu cürümlere teşvik edenleri (ve tabii halen serbest dolaşanların haricinde) askerî adalet önünde isimleri, nam ve şanları ile teşhir edip izah edeceğimi arz ederim.

Muhterem büyüğüm efendim! Bu memleket ve vatan hizmetlerime karşılık olarak pişmanlık kanunundan istifade ile hapisneden âcilen tahliye edilmemi ve mezkur pişmanlık kanunu gereğince bendenize bir yüz ameliyatı yaptırtılarak, her aynaya baktıkça utandığım bu çirkin suratımın değiştirilmesi bilvesiyle suratıma sıklıkla tükürülmesinden kurtarılmamı en derin hürmetlerimle arz ve rica ediyorum. Ancak bir maruzatım daha var ki, o dahi şudur: Gazetelerde okuduğuma göre, çok kıymetli bir hekimimiz erkekleri kadına tebdil ettiğinden dolayı mahkemeye verilmiştir. Benim de sadece suratımın tebdili ile iktifa edilmeyip mümkün ise daha başka yerlerimin de tebdil edilmesi cihetine gidilmesini arz ve talep ediyorum. Zira bu pişmanlık ifademden sonra bendenizi sadece suretimden değil, başka cihetlerimden dahi tanıyarak bana suikasd tertip etmeleri ihtimali çok kuvvetlidir. Bu münasebetle bu kıymetli doktorumuzun hâzik elleriyle bana dahi bir vajina deldirterek, sayenizde ve emirlerinizle bendenizi baştan kıça değiştirtmenizi en derin hürmetlerimle talep ve arz ve rica ve istirham eyliyorum efendim. Ancak bu tebeddülattan sonra namuslu ve her emre muti bir vatandaş olacağıma eminim. Her iyi vatandaş gibi büyüklerimi sayar (yüze kadar) ve küçüklerimi severim. En büyüklerime yağcılık ve büyüklerime bağlılık vazifemdir.

Baba bana bal al
Bal nerde ulan
Bal bakkalda baba
Para nerde ulan
Bal yoksa top al
Hop hop
Hani bana top
Hop hop
Nah sana top
Ne gülüyorsun ulan

P.S.

Muhterem efendim, sadece ismimi ve cismimi ve cinsimi
tebdil ile iktifa edilmeyip mümkün ise vicdanımın dahi tebdilini
arz ve taleb ederim efendim.

Taksim
21 Mart 1986

BİR MUZİR ÖYKÜ: VAH YAVRUM VAH

Ben o zamanlar “çakı gibi teğmendim” diye başlayacaktım, ama vazgeçtim. Çünkü teğmendim ama çakı gibi değildim. Olsam olsam “dolmakalemi gibi bir teğmendim” demem daha uygun bir benzetiş olur.

Ben dolmakalemi gibi bir teğmenken, çok doğal değil mi, kız arkadaşlarım vardı. Bunların hiçbiri “iyi aile kızı”, “temiz aile kızı” değildi. Belki de bir damla bile helal süt emmiş değildi zavallılar. Çünkü benim o “iyi aile çocukları” çevresiyle ilişkim yoktu ki onlarla arkadaşlık edeyim. Benim o zamanki kız arkadaşlarım, ayıptır söylemesi, henüz geneleve düşmemiş genel kızlardı. Bunların hepsi de kendilerine bir özgeçmiş, bir yaşam öyküsü uydururlardı. Bu uydurma yaşam öyküsünü o denli çok kişiye yineleye yineleye anlatırlardı ki, anlata anlata gerçek sanmaya başlar, sonunda uydurduklarına kendileri de inanırlardı.

Bir Birsen vardı örneğin, vah yavrum vah... Ben tanıdığımda daha onyedisindeydi. Sonradan adını Nedret yaparak Abanoz sokağındaki bir geneleve düşmüş, eroine de alışımtı. Çoktan ölmüş olmalı... Vah yavrum vah! Birsen kendine uydurduğu öyküye göre bir öğretmenin kızıydı.

Bir seksensekiz Sabahat vardı. Kaşları eski yazıyla sekiz biçiminde olduğundan seksensekiz Sabahat denirdi. Bütün yaşamımda onun kadar güzel çiftetelli oynayan kadın görmedim. Vah yavrum vah... Uydurduğu yaşam öyküsüne göre bir subayın kızıydı. Kendi uydurduğu yaşam öyküsüne öyle inanırdı ki, anlatırken ağlardı. Vah yavrum vah...

Bir Sabahat daha vardı, Erkek Sabahat... O da bir yalan uydurmuştu, kendisiyle ilk cinsel ilişkiyi babasının kurduğunu

söylerdi. Gerçekten erkek kızdı. Elli yıl önce sık sık yinelediği bir sözü unutamıyorum: “Toprak dolacağına tokmak dolsun...” Bu bir özdeyiş, değil mi? Vah yavrum vah...

Erzincanlı Semiha... Vah yavrum vah... Veremdi zavallı.

Ya Arnavut Perihan... Bu Perihan kadar kendini aşkına yok edesiye veren bir başkasını görmedim. Vah yavrum vah!

Neyse, ben size kolleksiyonumu sergilemek istemiyorum. Benim istediğim, gençliğimde değil de, yaşlılığında tanıştığım bu genel kızlardan birinin yaşamını özetlemek.

Anlatamayacağım kertede dertli olduğum bir geceydi. Yalnızlık bir hançer gibi göğsüme saplanmıştı ve gümüş işli sapından tutup yüreğimden çekip çıkaramıyordum bu görünmeyen hançeri. İşte o zaman, gençliğimde olduğu gibi bana uyduruk bir özgeçmiş anlatacak bir kıızı öylesine gereksindim ki, gecenin bir zamanı kendimi sokağa attım. O saatlerde Taksim’den Nişantaşı’na dek yolun iki geçesinin bu türlü kadınlarla dolu olduğunu her Istanbullu bilir. Kimi tek dolaşır, kimi ikisi üçü birlikte... Açıkça söylüyorum, benim o gece niyetim uydurulmuş bir yaşam öyküsü dinlemektir, başka hiçbir şey değil...

Aradığımı bulmam hiç de zor olmadı. Bilindiği ve bizzat Başbakanın da söylediği gibi, memleketimizde her türlü mal bol bol bulunuyor. Eskisi gibi hiçbir şeyin sıkıntısını çekmiyoruz çok şükür. Üstelik, kimi malları ucuzluk olsun diye dışalımla getiriyoruz da...

Kızı eve getirdim. Herşey tasarladığım gibi oldu. Ben bu kızlara çok acıdığım için hep “Vah yavrum vah...” derim. Buna da “Vah yavrum vah...” deyince bir kızsın, bir sinirlensin...

— Ne var bunda bu kadar kızacak?

— Başıma gelenleri bilseydiniz, anladınız neden sinirlendiğimi. Bu söz bana geçmişimi anımsatıyor.

Özgeçmişini anlattı. Ben de onun anlattıklarını size aktarıyorum.

Genç kız Üsküdar iskele alanından Bağlarbaşı’na gidecek olan dolmuş arabasına bindi. Arabaya binen ilk yolcu olduğundan daha rahat olur diye sürücünün yanına oturdu. Hava sıcaktı. Kızın giysisi incecik, tiriltirildi. Dizkapağından yukarıya doğru pembe beyaz baldırı azıcık görünüyordu. Sürücü, ipini koparıp İstanbul’a düşenlerden, insan biçimine girmiş bir itti. Sürücünün önünde, göstergelerin üstünde “Allah’ın dediği Olur” yazılı bir levha

yapıştırılmıştı.

Sürücü kızın eteğinin örtemediği dizkapağına yangözle baktı. Vites kolunu tutarmış gibi yaparak elini kızın bacağına değdirdi ve kıvılcım sıçramış benzinin parlaması gibi, birden kontak anahtarını çevirip gazladı.

Kız,

— Bu dolmuş değil mi? diye sordu.

Sürücü,

— Dolmuş, dedi, ama yolcu yok... Nasıl olsa yoldan alırız.

Bu hızla giden arabanın yoldan yolcu alması olanaksızdı. Dönemeçleri dönerken kız istemeden sürücünün üstüne savruluyor ve sürücüye engel olmamak için “Allahın dediği olur” levhasına tutunuyordu.

Bağlarbaşı'na gelince sürücü arabayı daha hızlı sürdü. Yoldan sapan araba çahılar arasından “Allah'ın bol, insanın kıt olduğu” yerlere gitti.

Kız, bağırıyordu:

— Nereye?

— Buraya kadar Yavrum.

Kapının kilit düğmesini bastırıp kızın üzerine atıldı. Kız, sürücüyle boğuşmaya giriştiyse de, gücü yetmeyince yalvarmaya başladı:

— Yapma n'olursun, ben kızıoğlankızım...

Sürücü,

— Vah yavrum vah, dedi, biz o kadar da vicdansız değiliz, sen hiç kaygılanma, evelallah biz senin kızıoğlankızlığına kıl kadar zarar vermeyiz...

Kız ağladı, çırpındı, ama gücü yetmediğinden kendini savunamadı.

İşini bitiren sürücü kızı kucaklayıp arabadan çıkardı. Yarı baygın kızı bir külçe gibi yere bıraktı.

Kızın haykırıışlarını mı duymuşlar, yoksa olanları uzaktan görüp kuşkulananmışlar mıydı, iki erkek koşarak olay yerine geliyordu ki, sürücü arabayı gazlayıp uzaklaştı. İki erkek, yerde uzanmış ağlayıp duran kıza sokuldu. İyiyürekli olduklarından kıza acıyıp,

— Vah yavrum vah... dediler.

Kız onların acınmalarından yüreklenerek, onlara bir araba çağırımları için yalvardı. Boğuşurken kızın giysisi yırtılmış, eteği

beline dek açıldı.

Erkeklerden biri kızı kucaklayıp sırtını bir ağaca dayadı. İki erkek kızın iki yanına oturdular. Kızın solundaki,

— Vah yavrum vah... dedi.

Halâ ağlamakta olan kıza sol yanındaki,

— Artık ağlama, içim parçalanıyor. Kurtuldun şükür... dedi.

Üzülme! Vah yavrum vah...

İki erkek de zavallı kıza çok acımışlardı. Bu alçaklığı yapan sürücüye sövüp sayıyor ve “Vah yavrum vah...” diye iki yanından sarıldıkları kızı sağlı sollu okşayıp sevip duruyorlardı. İlkin saçlarını, omuzlarını, sırtını okşarlar ve yaşlı gözlerini, yanaklarını öperlerken, yavaş yavaş elleri kızın belden aşağılarına doğru kaymaya başlamıştı.

Solundaki erkek kalktı ve birkaç adım uzaklaşıp bekledi. Şimdi kızı “Vah yavrum vah...” diyerek sevip okşayan ve öpen sağındakiydi. Kız, kurtarıcısının niyetini anlayınca yalvarmaya başladı. Erkek,

— Ben o alçak sürücü gibi zor kullanmıyorum ki, dedi, her iş güzellikle, gönül rızasıyla olsun isterim... Ama gönül rızasıyla olmazsa, o zaman başka...

Kız ne yaptıysa herifi üstünden atamadı. Hâlâ “Vah yavrum vah” deyip duruyor ve gittikçe soluğu da, “Vah yavrum vah”ları da hızlanıyordu. Bisüre sonra “Vah yavrum vah”ları kesilince erkek ayağa kalktı, pantolonunu çekip toparlandı. Bu kez ayakta bekleyen öteki erkek kızın yanına çöktü. O da, “Vah yavrum vah” diyerek kızcağızı avutmaya çalıştı.

O sırada ayak sesleri, bir koşuşma duyulunca, kız umuda kapılıp haykırışlarını yükseltti. Yaklaşan birileri vardı. İki erkek de tabana kuvvet kaçtılar.

Yetişenler beş erkekti. Onlardan biri “Vay namussuzlar, vay ırz düşmanları, vay alçaklar...” diye kaçanların arkasından koştuysa da, az sonra vazgeçip kızın yanına döndü. Beş erkek de, yerde iki büküm olmuş ağlayıp duran yarı çıplak kızın başında toparlandı. Beşi de ayakta durmuş kıza bakıp cık cık diye sesler çıkararak ağız şapırdatıyor ve arada “Vah yavrum vah...” diyerek zavallı kıza acıyorlardı. İçlerinden biri,

— Arkadaşlar, bu kız burda bırakılmış, yazıktır, dedi, bunu çatı altı bir yere götürelim...

Başka biri de,

— Bizim inşaata götürelim... dedi.

Kız, kurtarılacağı umuduna kapılıp sevindi. Kollarından tutup kızı ayağa kaldırdılar. Ama yürümeye gücü yoktu. İriyarı olan biri, gelini ilk gece gerdek odasına sokan damat gibi, kızı iki kolunun arasına yatırıp götürdü. Öbürleri de arkasından yürüyüp halâ cıkcık sesleri çıkararak “Vah yavrum vah...” demekteydiler. Bir ara beş erkekten birden çıkan “Vah yavrum vah...” sesleri, çok sesli bir koroya dönüştü yada ilahî okunuyormuş gibi oldu. Bu görünüm sanki görkemli bir törendi. Bu törensel yürüyüş epiy sürdü. Konutların başladığı bir yere geldiler. Kızı, dahaca duvarları örülmemiş, çatısı ancak yarı kapanmış büyük bir yapıya soktular. Bu beş kurtarıcı, bu yapının işçileri olabilirdi. Bu yapıda, salt bir odanın camı, çerçevesi, kapısı takılmış ve orası işçilerin barınağı olarak kullanılıyordu. Yer döşekleri bile vardı. Kollarında taşıyan adam kızı döşeğe koyup yanına çöktü. Öbürleri kapının dışında kalmışlardı. Kızcağız, ağlıyor, ama artık gözlerinden yaş gelmediğinden içini çekip duruyordu. İriyarı adam, “Vah yavrum vah...” diyerek kızın ıslak yanaklarından, dudaklarından öpmeye başladı. Adam, üzeri kare kare değişik basma ve pazen bezlerinden dikilmiş kirli yorganı üstlerine çekti. Kır başka, ne de olsa bir çatı altı başkaydı. Kızın didişecek, boğuşacak, kendini kurtarmaya çalışacak gücü kalmamıştı, çabalarsa da işe yaramıyordu.

Adam keyfini getirip kalkınca bir cıgara yaktı. Anahtar deliğinden onu seyreden arkadaşlarından biri,

— Hadi yahu, cıgaranı da artık dışarda iç... dedi.

İriyarı adam odadan çıktı, başkası girdi. O başkası çıkınca öbürü... Hepsi de zavallı kızcağıza acıyor ve “Vah yavrum vah...” diyorlardı. Bütün gece herbiri bikaç kez odaya girip çıktı. Sabah olunca, kızı orda bırakıp savuştular. Ne var ki, oradan ayrılırken bile “Vah yavrum vah...” demekteydiler.

Kız o kirli yatakta uyuyakalmıştı. Bir sesle gözlerini açtı. Başında ortayaşlı bir adam vardı. Kız, korkuyla bu adama baktı. Adam, kızım başına gelenleri durumundan anlamış olacak ki,

— Seni evime götüreyim, dinlen, üstünü başını toparla, sonra gideceğin yere gidersin... dedi.

Bu adam “Vah yavrum vah” demediği için kız ona güven duydu.

Orta yaşlı adam kızı yakındaki evine götürdü. Adam evinde

yalnız yaşıyordu. Kıza gerçekten iyi davrandı. Kız o evde banyo bile yaptı. Ama banyodan sonra adamın acıma duyguları birden kabarıp kıza “Vah yavrum vah” demeye başlayınca ödü kopan kız kaçmak istediye de, adam kapıyı kilitleyip anahtarı sakladı. O adam, tam bir hafta kıza “Vah yavrum vah” diyerek acıdı. Bir hafta sonra eve adamın akrabası olan bir genç geldi. Namuslu, vicdanlı bir gençti. Başına gelenleri öğrenince kızı kurtarmaya karar verdi. Bu gencin yaşlı bir kadın akrabası vardı. Kızı o yaşlı akrabasının yanına bırakıp koruyacaktı. Gençle kız evden kaçıp o yaşlı teyzenin evine geldiler. İki birlikte beşon geceyi o evde geçirdiler. Vicdanlı genç de kıza acımıştı ve buyüzden ona sıklıkla “Vah yavrum vah!” diyordu. Kızın buna bir karşı koyduğu filan yoktu ama, bir zaman sonra delikanlı eve uğramaz oldu. O güler yüzlü sevecen teyzenin eve erkek konukları gelmeye başladı. Her gece değişik konuklar geliyor ve hepsi de son kertede acımalı insanlar olduklarından “Vah yavrum vah...” diyerek kızı koyunlarına alıyorlardı. Bu erkeklerin içinde, koynundaki kıza “Vah yavrum vah...” derken hüngür hüngür ağlayanlar bile vardı.

Nice zaman sonra kız o güleç yüzlü yaşlı teyzenin evinden kaçtı. Kendi başının umarına bakmaya başladı. “Kendi okulunu kendin yap!”, “Kendi uçağımı kendin yap!”, “Kendin pişir, kendin ye!”, “Kendi şeyini kendin Ş’aap!” döneminde, elbette bu kızcağız da kendi işini kendi yapacaktı ve de öyle yapıyordu. Artık eskisi gibi kendisine erkekler “Vah yavrum vah” dedikleri zaman ağlamıyor, ama kızılıyordu.

— Şimdi anladınız mı, dedi, bana ne dersiniz deyin, ama “Vah yavrum vah!” demeyin...

İyi ama, ben düşmüş kadınlara öyle acıyorum ki, vah yavrum vah demeden bişey, yapamıyorum.

Bu olay burda bitmedi.

Bu kızın başından geçmiş diye anlattığı bu olaylar gerçek miydi, yoksa elli yıl önce bana o biçim kızların anlattıkları gibi uydurma mıydı? Doğrusu ben ikircimliyim; doğru da olabilir, uydurma da olabilir. Uydurma olduğunu gösteren bir ipucu yakaladım. Doğrusu ya, ayıp da olsa, onu da açıklamalıyım. “Vah yavrum vah...” diye diye yanaştığım o kız, kadın kılığına girmiş bir erkek çıkmadı mı? İşte o zaman tepem attı,

— Ulan, diye bağırdım, hepsi neyse de, demindenberi bana o olayları nasıl yutturdun kızım diyerek..

Yeminler ederek başından geçenlerin hepsinin doğru ve artığı olmayıp eksiği bile olduğunu, ama erkek olarak bu başından geçenleri anlatmaya utandığı için bir kızın başından geçmiş gibi anlattığını söyledi.

Artık, onun anlattıklarına inanmak yada inanmamak bana ve size kalmış bişey.

Kızı yada kız kılığına girmiş oğlanı -hayır, hiç aşağılamadan-gönderdim.

Ertesi sabah gazeteleri okuyorum. Bütün gazetelerde en önemli haber şu: Muzır yasası ıkarılacakmış. Böylece müstehçen yayınlar da nlenecekmiş... İyi iyi, çok iyi de, bu yasayla İstanbul'un bütün anayollarını dolduran ve kendilerine "Vah yavrum vah" diye acınılan kızlarla oğlanlar ortadan kaldırıılacak, yokolacak mı?

Taksim
24 Mart 1986

KIRK YIL ÖNCE

Olay bizim Sivas'ın bir ilçesinde geçti. İlçenin adını vermiyorum. Çünkü anlatacağım olayın kahramanını o ilçede herkes tanır. Adamı bir de bütün Sivas, bütün dünya öğrenmesin.

Kendi dediğine bakılırsa olayın görgü tanığı, başkalarına göreyse olayın uydurmacısı Avukat İbo'dur. İster Avukat İbo olayın tanığı olsun, ister uydurmuş olsun, ben İbo'nun yalancısıyım.

Derler ki, soğğun doğum yeri Erzurum'dur ama, dünyaya yayıldığı yer Sivas'tır. Bu söz doğruysa, bizim Sivaslı hemşeriler açıkğöz olduklarından, soğğu dünyaya dağıtırken, kendilerini kayırıp soğğun çoğunu kendilerine almış olacaklar. Bundan ötürü, Sivas'ın soğğu üstüne soğuk yoktur. Sibirya'mı? Geç efendim. Sibirya'nın soğu soğuktur ama, Sivas'ın imansız soğğu gibi insanı usturayla dilim dilim dilercesine kesip biçmez. Sivaslıların sıcakkanlı ve sıcak canlı oluşunun nedeni, belki de dışının bunca soğuk oluşundandır.

Neyse, gelelim İbo'nun anlattığı olaya.

Kış bastırmış ki, amansız imansız Sivas kışı... İlçedeki evlerin damlarında iki metre kar birikmiş. Bu kar denilen nesne yağarken tüy gibidir de, yığıldığı yerde durdukça sıkışa sıkışa ağırlaşır. Kar ağırlığından, çok evin damı çökmüştür. Buyüzden damda biriken karların, bekletilmeden kürenmesi gerekir. O ilçedeki adını vermediğimiz adam da çıkmış evin damına karları küryor. Adamın yaşı da altmışı geçkin. Ulan, sana mı kaldı o yaşta damdaki karı küremek, diyeceksin... Küremesin de n'etsin garip! Küçük oğlu askerde, büyük oğlu gurbette, kızını desen Almanya'da işçi olan kocasıyla başı dertte. Karısı olacak kalıntıyı dersin,

yedi yerinde yetmiş dert. Pekiy, anladık anladık, iş başa düşmüş, damdaki karı küremesine küresin de, gündüzün gözü mü çıktı da gecenin bir zamanı damdaki karı küremeye kalkmış. Bırak allasen, sen de bilir bilmez konuşursun... Adamın gecenin bir zamanı dama çıkması keyfinden mi? Bütün gün kar yağdı lapa lapa... Ancak gece olunca kar dindi. Ay da çıkmış, ne güzel, hem de dotunay... Vay vay, her yer gün ışığındakinden aydınlık, ıslıl ıslıl, pırıl pırıl... Üstelik yel üfürmüyor, tipi süpürmüyor. Hava ılıman. İyi ya işte, sabahı beklesin diyeceksin. Nasıl beklesin, damdaki karın ağırlığından evin orta direği bel vermiş. İster misin, gece derin uykudalarken dam üstlerine çöksün...

İşte böyle... Çıkar bizimki dama, başlar karı küremeye... Ortalık bir de güzel ki, öyle bir güzel ki dünya... Karın aklıgı üzerine vuran ayın gümüşsü yaldızı bütün kiri pisi kapayıp örtmüş. Vay ulan kahpe dünya, güzel olunur da, bu kadar da mı güzel olunur... Görünümün bu güzelliği karşısında bir keyfe gelmiş ki, atmış elinden küreği, yakmış cıgarayı, Sivas mapus damında yapılmış ağızlığına geçirmiş cıgarasını...Başıhep yukarda, gözlerini gökyüzü gecesinin cümbüşünden alamıyor. Cıgarasının dumanını aya doğru aya doğru üfürüp savuruyor. Bir keyifleniyor ki, değme gitsin... Evin damında olduğunu, o damın altında bin dert olduğunu unutmuş gitmiş... Orası iyice belli değil ya, olsa olsa eski günler aklına geliyor olmalı ki, işte ne oluyorsa o sıra oluyor; bir bağırma, bir çağırma, bir haykırma, ki sorma gitsin...

“Komşular yetişin! Yetişin aman! Ben bittim amanın, ben yandım amanın... Seğirtin, koşun, gelin, amanın komşular... Aman off...”

Gecenin bir zamanı konukomşu ocaklarının başından dışarı fırlayıp can acısıyla bağırان adamın sesinin geldiği yere varıyorlar ki, bir de ne görsünler, bizimki damdan düşmüş, yerde inleyip ünneyip duruyor. Değsen ah diyor, dokunsan of diyor... Bir sesi yerde, bir sesi gökte... Belli ki damdan düşünce bunun kemikleri kırılıp unufak olmuş.

İşte bana olayı anlatan iyiliksever İbo, o zaman yetişiyor adamın yardımına. İlçenin hekimine haber yollanıyor. Hekim gelip bakıyor, adamın kırılan ayakları tersine dönmüş. Yani kırılan kemikler böylece kaynarsa, Allah korusun, adamın başı bir yana, ayakları öte yana dönük olduğundan zavallı kığın kığın yürüyecek; o da kısmeti dahaca kesilmemiş de dünyada yiyecek

ekmeği, içecek suyu varsa... Bir uval kemik kırığı gibi, şurda derisinin iinde yatıyor bağıarak... Eee, n'olacak bu? Sivas'a hastaneye götürülecek. Kış gecesinin ortası, yollar kardan kapalı, kim götürecek, nasıl götürecek?

Herkes azçok uydurmacıdır ya, uydurmacı muydurmacı her ne olursa olsun, kendi dediğine göre, İbo bu kemik yığını, arabadır, kağıdır, kızaktır, her ne bulduysa bindirip taaa ertesı günün akşamı Sivas hastanesine ulaştırıyor. Kırık hekim bakıyor ki, aman bu nasıl bir kırık böyle... Ben kırık yıllık hekimim, böyle kırık görmedim, diyor.

Neyse efendim, ameliyat çok uzun sürüyor, bizimkinin terse dönmüş ayaklarını düzeltip düzlemek için alçıya koyuyorlar. Bir zaman sonra ağırsı sızısı diniyor. Gelgelelim kırık uzmanı olan hekim meraktan atlayacak, bizimkinin başına gelip gidip, sen bu ayakları nasıl ettin de böyle kırabildin, diye sorup duruyor. Ayak kırılır ama, böyle kırılmazmış... Nasıl başarmış bunu, hekimin merak ettiği bu.

Bizimki olmazlanıyor, mırınkırın ediyor, ldr allah söylemiyor ayağını nasıl kırdığını. Hekim yle stelemiş ki, sonunda pes edip,

— Peki, anlatayım ama, demiş, sakın ola ki başkalarına demeyesin...

Hekimin gizi tutacağına szvermesi üzerine olayı anlatmaya başlıyor:

— Efendim, bundan kırık yıl önce...

Kırık yıl önce diye başlayınca hekim kızıp,

— Dur hele, diyor, bırak kırık yıl öncesini de geçen gece damdan nasıl düştüğünü anlat...

Bizimki gene,

— Kırık yıl önce... diye yeniden girişiyor sze.

— Herif, bırak kırık yıl öncesini, ne yaptın da iki ayağını birden böyle kırabildin, onu anlat...

— Ben de onu anlatacağım doktor bey... Bundan kırık yıl önceydi...

— Bre efendi, kırık yıl öncesini geç... Ayağını kırık yıl önce kırmadın ki, o zamandan başlıyorsun... Kırık yıllık geçmişini kim dinleyecek.

— Efendim, kırık yıl önce olup bitenleri anlatmazsam, ayağımı kıramam ki...

Kırık uzmanı hekim artık beziyor,

— Peki, anlat bakalım kırk yıl öncesinden... diyor.

Alçıda olan iki bacağı askılarla tavana asılı olan herif anlatıyor:

— Kırk yıl önceydi... Ben o zaman onsekiz yaşındayım. Bıyıklarım yeni yeni tellemiş... Daha sıftahım yok, kadına uçkur çözmemişim. Ben o zamanlar ava çok meraklıyım. Av tüfeğimi, torbamı alır, çıkarım dağa ormana... Yaban keçisi mi istersin, geyik mi, ayı mı, domuz mu... Tavşanı, kekliği doldurur tıkarım torbama. Avladıklarımı zor taşıyım eve. Yine böyle amansız bir kış zamanıydı. Kar, adam boyunu aşmış. Çıktım ava. Kardan yol iz belli değil. Vurdum kendimi ormana dağa, vurdum düze yaylaya... Kısmetli günümüştü... Torba kuşla tavşanla doldu. Koca geyiği boynuzundan tutmuş, karlarda sürüyerek getiriyorum. Derken, kar tipiye çevirdi, öyle bir tipi ki göz gözü görmüyor. Yer nere gök nere belli değil... Amanın, kurt boğan dedikleri tipiden. Önün arkan, sağın solun belli değil... Daha sonra da tipi boranla karışmadı mı... Solunamıyorum, yahu orda boğulup kalacağım da cesedim donacak. Boğulmaya kalmadan, uçurumlardan yuvarlanıp param parça olmak da var. Ben böyle, ayaklarımın burnunu yoklaya yoklaya yürürken bir ormana dalmışım. Ne de olsa orman tipiği azbuçuk kesiyor. Gelgelelim, bu kez de gece bastırdı. Eh artık tipiden boğulmasam, soğuktan buymasam bile, geceleyin beni kurt canavar ney paralar. Ha babam Kulhuvallah çekiyor, şahadet getiriyorum. Derken efendim, o zifir gecenin içinde ben bir ışık görmez miyim! Aman, demek buralarda bir insan var, bir kulübe var, bir ev var... Işığa doğru yürü ha yürü... Karanlıkta ışığın uzaklığını belirlemek de zor; yıldız vardır, sanırsın üflesen sönecek; mum ışığıdır, sanırsın bir günlük yolda... Git ha git, sonunda ışığı penceresinden dışarı savkıyan evin kapısına vardım ki, serilmişim eşiğe, kapıyı çalacak gücüm bile yok. Orda ahlayıp inleyip duruyorum. Sen bendeki şaşkınlığa bak ki, can derdine düşmüşken bile, geyiğin boynuzunu elimden bırakmamışım, sürüyerek getirmişim şaşkınlıktan. Ben eşiğe düşüp yuvarlanınca, hem gürültüm, hem de ahvah edişim içerden duyulmuş olacak ki, kapı açıldı. Gözümü şöyle bir açıp baktım, aman... Aman derim, karşımda bir kadın ki, dünya güzeli değil de, dünya güzellerinin güzeli... Kapının çerçevesinde resim gibi duruyor, ben de geyiğin yanına yere serilmişim. Kadını görünce iniltiyi kestimse de

yekinin kalkmaya güç yetiremedim. O dünya güzeli beni yer keçesi gibi eşiğe serili görünce.

— Vah yiğitim vah, hele bir yekin toparlan da dayan koluma, gel içeri... diyerek elimden tutmasıyla beni dineltip içeri çekti aldı.

Benim bir elim kadında, bir elim geyiğin boynuzunda.

İçerisi sımsıcak. Ocak yanmakta gürülgürül.

O dünya güzeller güzeli bana,

— Aman yiğitim, iyice buymuşsun, sırlıslıkam olmuşsun. Durma çıkar üstündekileri de önce bir kurulan, işte havlu... Şunları da giy üstüne! déyip, elindekilerini bırakıp çekildi oradan.

Kadının dediği gibi yaptım. Anadan cıbil soyundum. İyicene kurulandım. Kadının bıraktığı iç giyneklerini giyindim. Çuhadan pantol, şayaktan yelek, şaldan hırka, hepsini giyinip, ocağın karşısındaki atlas örtülü koltuğa yayıldım ve de oldum bir efendi, hem de beyefendi. Az sonra kadın geldi. Nasıl olduğumu sordu. İyi olduğumu söyledim, sağolun dedim. Kadın bana bir bardak da çay getirdi.

— İç de sıcak sıcak, için ısınsın... dedi.

Yalaz yalaz yanmakta olan ocağın karşısında çayı içtim. İçim dışım, altım üstüm, her yerim her yanımda ısındı. Derken düşünmeye başladım: Yahu, bu kadın neyin nesi, kimin kimsesi... Şurdan burdan konuşurken konuşurken bana anlattı ki, o gece evde ondan başkası olmayacakmış ve o dolaylarda başka ev yokmuş... Az sonra bir sofraya kurdu ki, padişah sofrası desen yine az... Belki on türlü yemek, türlü türlü tatlı... Ben tutamamışım kendimi, tıkabasa yemişim. Yorgunluktan bitmişim. Sıcaktan gevşemişim. İyice mayıştım kaldım, uyku bastırdı. Sanırsın gözkapaklarıma çeki taşı asılı. Uyku bastırdı. Başım göğsümün üstüne düşüp düşüp kalkıyor.

— Uykun mu geldi? Hadi yat istersen... dedi.

Önüme düşüp beni yatak odasına soktu. Kapıyı kapatıp gitti. Soyunup yattım. Çift döşekli yumuşacık yatağa gömüldüm. Başucumdaki perdeyi aralayıp dışarı baktım ki, tipi boran ne dinmiş. Bir ay çıkmış ki, dolunay... Yerler, taşlar, ağaçlar karla örtülü, karın üstü de ayın gümüşüyle kaplı. İnsanı cıldırtan bir güzellik ki seyrine doyum olmuyor. Gözümü aydan ve ayın gümüşlediği görünümünden alamıyorum. Nerdeyse ışığı söndürüp uyuyacaktım ki, kapı yavaşça aralandı. Kapının ağzında o...

Odanın ışığı loş, dışarıninki parlak olduğundan kadının çıplaklığı, incecik ipekli geceliğinin altından olduğu gibi görünüyor. Olduğu gibi de ne demek, olduğundan da başka canım... Üstünde, inceden ince ak tül den bir gecelik var ki, içi dışa vurmuş, ne donu var, ne giyneği... Omuzları, kolları, göğsü hep cıvıl... Saçlarını çözüp açmış omuzlarından aşağı. Pencerenin camından ayın gümüşü de vurmuş mu sırtının çıplağına...

Kapının çerçevesinde bir zaman öylece durup benden bir ses soluk çıkmayınca,

— Benden bir istediğin var mı? diye sordu.

Ben bu iyiyürekli kadından daha ne isteyebilirim ki... Beni, kapısının eşliğinde donmaktan kurtardı. Evine aldı. Yepyeni giynekler, giysiler verdi. Ocağın karşısına oturttu. Karnımı tıkabasa doyurdu. Yumuşacık yatağa buyur etti. Daha başka ne istenebilir ki... Bu zamanda insana bu iyiliği babasının oğlu olsa yapmaz.

— Eksik olma, dedim, daha ne isteyebilirim ki... Allah razı olsun, herbişey tamam... Sağol...

— Demek, benden istediğin başka hiçbirşey yok... dedi bir daha.

Ben de bir daha hayır dualar edip başka bir isteğim olmadığını söyledim. Kadın kımıldamadan uzun bir “Yaaa...” çekti. Neden öyle yaaa dediğini anlayamadım. Bir zaman daha öylece durdu, sonra hızla çekilip gitti. Ben de yorganı başıma çekip bir güzel uyudum. Sabahleyin gözüme vuran güneşle uyandım. Nerdeyse öğle olacak... Gene kendi eski giysilerimi giyindim. Kadın bana bunca iyilik etti, ben de geyiği tavşanları ona bırakmak istedimse de, evime götürmemi söyledi. Ben de, gene geyiğin boynuzundan yakalayıp yola çıktım. Güneşten karlar pırl pırl... Geldim eve...

İşte olay bu doktor bey... Aradan yıllar geçti. O kadının bana o gece yatak odasının kapı ağzından neden öyle “Yaaa!” dediğini bitürlü anlayamadım, taaaa ki, karları küremek için dama çıktığım o geceye dek... Aradan yıllar geçmiş, bende yaş olmuş altmışiki... Eski gücüm kalmamış. Dama zor çıktım. Dama çıktım, karları kürüyorum. Yoruldum, bir cıgara içesiye soluklanayım, dedim. Bir de baktım, ay.. Ne ay!.. Ne yana dönsen ay, her yer, her yan ay olmuş... Ay karları gümüşlemiş. Birden o kırk yıl öncesinin ayının gümüşlediği karlı gece düşmez mi aklıma.

Fırlatıp attım elimden küreği... Dalmışım, aya bakarken bakarken... Yahu, o kadın bana neden öyle bir uzun yaaa çekmişti? Düşünürken düşünürken birden anlamaz mıyım kadının kırk yıl önce bana ne demek istediğini... Hay bendeki kafa!.. Tüh kafa! Aradan geçmiş kırk koca yıl... Ne bende derman kaldı, ne o kadından aman kalmıştır. Demek bana o kadın onu demek istemişti, ha? Vah eyvaaaah! İşte ben o sıra dam üstünde, ah aman vah aman diye bu eşek kafama vurur dövünürken, birden damdan apartopar düşmemiş miyim! Gerisini biliyorsun doktor bey, bu iki bacağım işte böyle kırıldı. Oysa bacaklarımın hiç suçu yok, benim bu kalın kafam kırılmalıydı ki... Bacaklarım kırılmış olsa da, kırk yıl sonra bile olsa, kadının ne demek istediğini sonunda anladım ya sen ona bak... Ya bir de anlamadan bu dünyadan geçeydim yazık olacaktı.

İbo'nun dediğine göre, bizimki bunları anlatırken, alçılı bacaklarından tavana asılı olmasaymış, az daha karyoladan yuvarlanacakmış, öyle coşkulanmış...

Doktor bizimkine güle güle demiş ki,

— Hey herif, sende bu kafa varken, sen damdan bacaklarının üstüne değil, kafa üstü düşecektin ki, bu taş kafan kırılıp parçalana da zavallı kadının da ahı yerini bula...

İbo, kimseye anlatmayacağına sözverdiği için, bu olayı Sivas'ta bilmeyen yoktur. İbo'da bana bu olayı, aman kimseye söyleme sakın, diye anlattı ki, dünyada duyup bilmeyen kalmasın...

Nesin Vakfı, 13 Mart 1987

Ben emekli olalı yirmi yılı geçti. Yaşımdan bu denli genç görünmemi neye mi borçluyum? Yüz yaşını geçmiş olanlarla gazetelerde yapılmış röportajları anımsıyorum. Gazeteci sorar:

— Bu uzun yaşamınızı neye borçlusunuz?

Kimisi yoğurt, kimisi sarımsak yediği, kimisi de şarapsız gün geçirmediği için uzun yaşadığını söyler. Benim yaşımda daha seksen bile değil. Ama altmışımda, hatta ellimde gösterdiğimi söylerler. Bu dinçliğimi toprakla uğraşamama mı, yoksa alaycılığım mı borçlu olduğumu bilemiyorum. Toprak deyince, öyle çiftliğim, bostanım filan yok. İki katlı evimizi çevreleyen iki dönüme yakın bir bahçemiz var. Küçük ama, azımsamamalı, yaz kış bütün günümü alıyor. Çok güzel çiçekler, sebzeler yetiştiriyorum. Benimle birlikte yaşayan büyük kızım, o çiçekleri, sebzeleri benim değil, işçilerin, bahçıvanın yetiştirdiğini söylüyor. Sebzele-ri, çiçekleri bahçede yetiştireceğime satın alsaymışım daha ucuza gelirmiş. Bahçeyi kazmak, bellemek, gübrelemek için işçiler tuttuğum, haftada iki gün de bahçıvanın geldiği doğru. Ama insanın kendi bahçesinde yetiştirdiği sebzenin tadı, çiçeğin kokusu başka oluyor.

Yılda iki, kimileyin de üç kez sınıf arkadaşlarımızla bizim evde buluşuruz. Eskiden otel salonlarında, gazinolarda, restoranlarda buluşurduk. O zamanlar, eve sığmayacak kadar kalabalıktık. Her yıl ikişer üçer eksile eksile ondört, onbeş kişi mi ne kaldık... Evdeki toplantılarımız daha içten oluyor. Biz bize bağra çağra eğleniyoruz. Eksilenlerimizden söz edip de kendimizi özmemeye özen gösteriyoruz. Ölen arkadaşlarımızın anısına kadeh kaldırmakla yetiniyoruz.

Aramızda takma diş kullanmayan kaldı mı? Sanmam. Benim dişlerim dahaca tam takma değil. Sekizi kendi dişim.

Bahçemde yetiştirdiğim çiçekleri, sebzeleri arkadaşlarıma gösterip övünürüm. Ama bu yıl evin arkasındaki bahçenin en bakımlı bölümüne bir ot tebelleş oldu ki, ot değil bela... Nedir, ne otudur, adı nedir, bilmiyorum. Bahçıvan da bilmiyor. Bir bileni de bulamadım.

Derler ki, ayrık otu gelmiş buğday tarlasına, buğdaylara yalvarmış:

— Ne olur, bana da bir köklük yer verir misin, ben de şuracıta kök salayım.

Ne olacak, bir köklük yerden, koskoca tarla... Acıyan buğday,

— Şuracığa yerleştir kökünü... demiş.

Ayrık otu bu, sırnaşık, arsız yüzsüz bir ot. Tarlaya öyle bir yayılmış, öyle kök salmış, tarlayı öyle bir kaplamış ki, ertesi yıl buğdaya tarlada bir köklük bile yer kalmamış.

Bu bizim bahçede biten ot, ayrık otundan bin beter. Bahçemin o en bakımlı yerini kapladı. Öyle bir alçak ot ki, kökünü saldığı yerde başka hiçbir bitkiye yaşama hakkı tanımıyor. Onca emekle yetiştirdiğim o güzelim çiçeklerimin tümünü kuruttu. Öyle de bir kökü var ki, toprağın ta dibine uzanıyor. İşçi tutup kestiriyorum, ertesi gün bir de bakıyorum ki, eskisinden daha gür fişkırmış. Kazmayla kökünden çıkarttırıyorum, oh kurtuldum demeye kalmıyor, ertesi sabah bakıyorum, her kazılan kök, üç kök olup filiz vermiş. Zehirli bir tarım ilacı salık verdiler. Öyle bir ilaçmış ki bu, köküne damlası düşse yüz yıllık ağaçları şıp diye kuruturmuş. Gidip kutu kutu aldım o zehirli ilaçtan. O arsız yüzsüz otların üzerine döktüm de döktüm. Zehirli sıvıyı dökerken intikamımı aldığım için keyifleniyordum. Yazık ki, keyfim uzun sürmedi. Daha zehirli sıvıları döküp de ellerimi yıkamaya kalmadan, o arsız otların gözümün önünde serpilip, sıklaşıp boylandıklarını görmez miyim! Hiç değilse sabahı bekle be. Hayır, gözümün önünde büyüyüp yayılıyor. Hani doğa filmleri vardır da, tohumun çatlayıp filizlendiğini, sapının boy atıp çiçeklendiğini, çiçek yapraklarının açıldığını, bütün hepsini biriki dakika içinde gösterir ya, bu arsız yüzsüz ot da, işte böyle gözümün önünde, sanki bana inat yaparmış gibi, ben zehirli sıvıyı döktükçe daha da büyüyor. Herhalde sonradan kuruyacak diye

düşündüm. Ertesi sabah ne görsem, fırça sıklığında bahçeyi sarmış.

Kızgınlığımdan üzerlerine saldırıp yolmaya başlamamla aman diye kaçmam bir oldu. Ben yapraklarının insanın derisini daladığını bilmezdim. Isırgan otundan beter dalıyor insanı. Koparmak için tuttuğum elimin derisi önce yanmaya başladı, sonra da kabardı. Öyle bir kaşınma başladı ki Tanrı vermesin. Görülmemiş, duyulmamış bir bela... Koparsan, dokunamıyorsun. Zehirlesen daha da geliyor. Kökünü kazısan daha çok yayılıyor. Kessen büsbütün azıyor.

İşte o dertli günlerimdeydi sınıf arkadaşlarımla bizim evdeki toplantımız.

O sabah arkadaşlarım, kimisi özel arabasıyla, kimisi otobüsle, kimisi de taksiyle ikişer üçer geldi. Onüç sınıf arkadaşım, dokuzunun eşi gelmişti. Yaşımızın gereği olarak ağırbaşlı ilk bikaç tümceden sonra elli-altmış yıl öncenin çocukluğuna hemen dönüvermiştik; sululuk, şakalar — hatta kabasaba — el şakaları bile... Kadınlar durumu anlıyorlardı. Bizim çocukluğumuz | başlayınca, rahatlıkla çocuklaşabilmemiz için başka bir yere çekiliyor, kadınlar gurubu oluyorlardı.

Aramızda kadın kalmayınca daha da rahatladık. “Ulan”lı, “be”li konuşmalarımız başladı. Konumuzun ağırlığı da her zamanki gibi cinselliğe kaydı. Hiçbirimiz, cinsel gücümüzü yitirdiğimizi kabul etmezdik. Kabul etmek şöyle dursun, sözün fırsatını bulunca — bulamasak da bir punduna getirerek — cinsel azgınlıklarımızı anlatırdık birbirimize. Anlattıklarımıza inanılmadığını bilirdik, ama yine de anlatırdık ve birbirimizin palavralarını bile bile dinlerdik ki, onlar da bizi bozmadan anlattıklarımızı dinlesinler. Çişleri gelince çiş yerlerini bile araştıra araştıra; karıştıra karıştıra zarzor bulanlar, bulana dek donlarına biraz kaçırınlar cinsel güçlülükleri konusunda en çok atanlardı.

Öğrenciliğimizde en çocuk görünenimiz Asaf, şimdi en yaşlımız görünüyordu. Derisinde kırışmamış bir santimetre karelik bile yer kalmamıştı.

Kendi bilim alanında uluslararası üne kavuşmuş olan Ekrem titrek bir adam olmuştu. Hoş, hepimizin eli azçok titriyordu ama, Ekrem’in paça peltesi gibi titremeyen yeri kalmamıştı. Kahve fincanını masadan titrek eliyle alıp dudaklarına dek zarzor götürebiliyordu.

İçimizde en sporcu olan Muzaffer'in adımları küçülmüştü. Adımlarını santim santim atabiliyordu.

Onarılması için takma dişlerini dişçiye vermiş olan Mehmet, elma şekeri yalar gibi konuşuyordu.

Şinasi nasıl olmuştu da bu denli küçülmüştü! Nerdeyse küçüle küçüle yitip gidecekti.

Bir zamanlar en uzun boylumuz Kemal, iki büklüm olmuştu. Otururken bile başını kaldırıp dik duramıyordu.

Konuşma en kısa yoldan cinsel güce dayanınca, her toplantımızda olduğu gibi, istatistik ve sayısal palavralarımız da başladı. Artık diline vurmuş dedikleri gibi biz de atıp tutuyorduk. O titrek Bekir, titreye titreye,

— Doğrusunu söylemek gerekirse, dedi, son aylarda benim eski gücüm kalmadı.

Bu yiğitçe itirafa hepimiz şaştık.

Adımlarını santim santim atan Mustafa,

— Kaç, kaç? Sen onu söyle! dedi.

Bekir,

— Grafik gittikçe düşüyor, dedi, eh işte... Haftada dört-beş, bilemedin sekiz filan...

Kulağı ağır işiten arkadaşlardan biri,

— Ne dedin, ne dedin? diye merak ve ilgiyle sordu.

Bekir aynı sayıyı yineledi.

Kundaktaki bebek kadar kalmış olan Muzaffer,

— Atmaaaa, o kadarını ben bile her zaman çıkaramıyorum... dedi.

Titrek Ekrem kulağıma eğilip titreye titreye,

— Atıyor ulan, ya gençken kaçtı... Palavracıya bak! diye fısıldadı.

Dişsiz Mehmet, sözcükleri eme eme anlattığı o müstehcen fıkrayı "Malumuâliniz efendi oğlum, bu iş o işe benzemez!" diye bitirdi. Bir kahkaha koptu.

Ekrem aynı konuda daha daileri giderek, yirmi altı yaşındaki sevgilisini ne kerte memnun bıraktığını anlata anlata bitiremedi.

İki büklüm Kemal, başını kaldıramadan, sanki başka odadaki karısı duyabilirmiş gibi,

— Aman bizimkisi duymasın... diye başlayarak Kazanova'yı bile kışkandıracak zamparalık öyküleri anlattı.

Bahçeye çıktık. Kendimizin daha dinç olduğumuzu kanıtla-

mak için, sanki onları kollar ve korurmuş gibi yapıp arkadaşlarımızın koluna girerek onların yürümesine sözde yardım ediyorduk. Gerçekteyse kendimiz yürümekte zorluk çektiğimizden, bize destek olsun diye koluna girdiğimiz arkadaşlara yaslanıyorduk.

Arkadaşlardan biri bahçeyi sarmış olan o arsız otları gösterip,

— Yahu, nedir bu pis otlar? Neden bunları söktürmüyorsun? Eskiden bahçe ne güzeldi... dedi.

Bir başka arkadaş da sarsak sarsak otların içine dalınca ben hemen,

— Aman, o otları ezme! diye bağırdım. Çok değerli onlar. Onlara Aşk otu derler.

Bu yalan oracıkta birdenbire aklıma gelmişti. Aşk sözcüğünü duyanlar kulak kabarttılar. Ben soruları duymazdan gelip salona geçtim. Onlar da arkamdan geldi.

Şinasi,

— Aşk otu mu dedin, neymiş bu otun kerameti? diye sordu.

Ben atmaya başladım:

— Efendim, bu ot bizim buralarda bulunmaz. Yetiştirmesi de çok zor. Ben bu otun kerametini kitaplarda okumuştum. Tohumlarını taaa Katmandu'dan binbir zorlukla getirtebildim, dünyanın parasını verdim.

— Yani neye yarar bu ot?

— Adı üstünde işte: aşk otu... Bu ot taze olarak yenir, kurutularak yenir. Yapraklarını, dallarını kurutup eldeğirmenininde öğüt, tozunu bütün yiyeceklere içeceklere serpele...

— Neye yarar, sen onu söyle...

— Söyledik ya kardeşim: aşk otu... Ben ilkin etkisini anlayamadım, yanılıp fazlaca kaçırmışım. Görecektiniz beni. Yatağa, odaya, eve sığamaz oldum. Gördüğüm kadına saldırmak geliyor içimden, kendimi zor tutuyorum. Bu ot insanı azdırıyor ki nasıl bir azma... Hele kökünü yersen, insan dört yaşında boğaya dönüyor, ipin, zincirin tutacağı yok. Artık kökünü çiğnemiyorum, günde üç öğün yapraklarından yiyorum biraz. İnanın, otuz yaşında nasılsam, şimdi de öyleyim.

Kulağı ağır duyan arkadaş elini kulağına boru yaparak dinliyordu.

Muzaffer,

— Tohumundan biraz ver bana da... dedi.

— Zamanı değil ki... Zamanı gelince veririm.

Biri,

— Bu iş öyle ilaca, toza, ota filan kaldı mı, çekiver kuyruğunu... dedi.

Başka biri de, benim için,

— Ulan bilmez misiniz bu hergeleyi, çocukluğundan beri böyledir bu... Atıyor yine... dedi.

Onca propagandam boşa gidiyordu. İş ciddi tutmalıydım. Ciddi tutmak için de bilimsel bir yutturmaca gerekiyordu. Başladım atmaya. Bu konuda bütün bildiklerimi anlattım:

— İster inanın, ister inanmayın... Ama gerçek bu. Kimi bitkilerin cinsel gücü arttırdığı ötedenberi biliniyordu. Hatta İbni Mustî'nin ünlü kitabında yazar ki, çöregiotu, maydanoz tohumu, kereviz tohumu, tere tohumu, soğan tohumu, havuç tohumu, kişniş tohumu, şalgam tohumundan yapılan macun her sabah aç karnına yenilirse...

Muzaffer gözlüklerini çıkararak,

— Ne olurmuş, ne olurmuş?.. diye sordu.

Ben dilimi damağımda şaplata şaplata herşeyi anlatmış oldum. Etkisini soğutmadan sürdürdüm sözü:

— Kimi besinlerin “radyo vitalite”si vardır. Bu radyo vitalitenin azlığı yada çokluğu, vücuttaki elektrik potansiyelini azaltır yada çoğaltır. Çünkü bütün bitkiler enerjilerini güneşten alırlar. Aldıkları enerjiyi, madenler gibi, bünyelerinde radyasyona çevirirler. Her bitkinin enerji alma yeteneği bir olmadığı için yaydığı radyonlar da sıfır ile onbin arasında değişir.

Bitkisel besinler 6500 ile 10 000 angstrom arasında radyo vitalite dalgaları çıkaranlardır ki, bunlar insanın cinsel gücünü etkiler. Bu aşk otunda, bütün bitkilerden daha çok cinsel güç etkisi var. Ölçmüşler, radyo vitalite dalgaları 40 bin angstrom. Aşk otu yenildikçe elektrik akımı gibi vücuda cinsel güç dolup taşıyor. Taşınca ne olur? İnsan azıyor... Dünyada bu aşk otu denilen bitkiden daha afrodiziak madde yokmuş.

Bu bilimsel açıklamam karşısında burunlarının üstüne boksörün yumruğunu yemiş gibi sersemlediler. Kimisi yine de inanmamış göründü, kimisi öğrencilik zamanımızda olduğu gibi yine attığımı, kimisi de — çok şükür — böyle ilaçları kullanmayı gereksinmediğini söyledi. Susanlar, düşüncelerini belli etmeyenler de oldu. Ama ben, bilimsel konuşmamın etkisini göstereceğine güveniyordum. Buyüzden herkesin kendi başına kalması için

salondan ikinci kata çıktım. Suratı kırış kırış Asaf az sonra yanıma geldi, koluma girdi. Baktım, Asaf'ın dudakları kabarmış ve iki dudağının arasında yediği aşk otunun yaprağı sarkıyor. Belli ki, kimseye çaktırmadan aşk otunu ilk otlayan O. Kabarmış dudaklarını, ağzını kaşıya kaşıya, otlar motla cinsel gücün artacağına inanmadığını yineleyip yine bahçeye indi. Titrek Ekrem'i merdivende gördüm. Zavallı, elleri titrediği için kopardığı aşk otlarını yeterince ceplerine sokamamış, otlar şişkin ceplerinden sarkıyordu. Ekrem merdivende beni görünce, sağ elinin parmaklarıyla bana dört işareti verdi. Ben de,

— Çok iyisin maşallah... deyip geçtim.

Sınıf arkadaşlarım, aşk otundan otlamak, hatta aşk otlarını kökleyip çıkararak ceplerine, koyunlarına doldurmak için birbirlerini kolluyorlardı. Bahçede kendilerinden başkasının olmadığını anlayınca hemen otlamaya, dalanan elleri yana yana aşk otlarını koparmaya başlıyorlardı. Ben de onlara bu fırsatı yaratmaya çalışıyordum.

Her toplantımızda, öğle yemeğimizin üstüne kahvelerimizi içtikten sonra kimimiz koltuklarda, kanapelerde, kimimiz de yataklarda biraz uyur, kestirir yada şekerleme yapardık. O gün arkadaşlardan pek uyuyan olmadı, ama uyur gibi yapan oldu. Uyur gibi yapıp gizli gizli bahçeye iniyor, aşk otunun yapraklarını, sapını, kökünü topluyorlardı. Bahçede otlarken yada ot yolarken karşılaşanlar, birbirleriyle alay etmeye bile başlamışlardı.

Üst kattan bahçeye baktım. Aşk otlarının olduğu yer, çekirge sürüsünün daldığı buğday tarlasına dönmüştü.

Çantası şişkinleşmiş olan Kemal de aşk otundan yarar umacak duruma düştükten sonra ne yapılırsa yararı olmayacağını söyleyince,

— Haklısın, dedim, ama yine de aşk otundan kadınlar yememeli...

Telaşla,

— Neden? diye sordu.

— Yahu, hanımların da yaşı maşallah geçkin... Bu yaştan sonra aşk otu yerler de bir azarlarsa tanrı korusun, düşünebiliyor musun...

— Doğru yahu, deyip, başına bişey gelmiş gibi karısının yanına koştu.

Başka toplantılarımızda ikindiye doğru bizden ayrılan sınıf

arkadaşlarım, o gün, çantalarını, torbalarını, birbirlerine göstermeden aşk otu doldurabilmek için akşamın geç saatlerine dek bizde kaldılar. Bütün gün de, cinsel güçlerinin — çok şükür — azalmadığını, birbirlerine kaç kaç diye sorarak anlatıp durdular ve ilacın, otun etkisine hem gereksinmediklerini — çok şükür — hem inanmadıklarını anlattılar.

Çantaları, torbaları, hatta cepleri tıka basa aşk otuyla dolu olarak arabalara binerlerken beni ne çok sevdiklerini, ne çok özlediklerini, buyüzden yakında yine geleceklerini söylediler. Ben de bundan sevinç duyacağımı söyledim. Gerçekten de sözlerinde durdular. İçlerinde ertesi gün bile gelen oldu. En seyrek gelen, yokluğuma bir hafta zor dayanıp haftada bir ziyaretime geliyor ve gizlice torbasına aşk otu doldurup gidiyordu.

Aşk otunun yararları ağızdan ağıza yayılmış olacak ki, sınıf arkadaşlarımdan başkaları da dadandı. Dolaylarda bulunanlar da artık geliyordu. Hatta, geceleri bile bahçeye dalıp gizlice aşk otu toplayanlar oluyordu; onları görmezden geliyordum.

Çok değil, iki ay bile olmadan bizim bahçe aşk otundan arındı. Bir kök bile aşk otu kalmamıştı. Daha etkili olduğunu söylediğim için, toprağı eşeleyip eşeleyip aşk otunun köklerini çıkarmışlardı.

Bahçemde aşk otunun kökü kazınıp tek dal bile kalmayınca, evimize, bahçemize gelip giden de kalmadı. Aşk otu küstü mü, ne oldu bilmem, artık hiç aşk otu yok... Arıyorum, başka yerlerde de bulamıyorum. Korkulu rüya gibi bişeydi, geldi geçti.

Neye yanarım bilir misiniz, bahçemdeki o kadar aşk otu kapanın elinde kaldı da, iki üç dal koparıp kendime saklamadım. Ben böyleyimdir işte, başkalarını düşünmekten kendimi düşüneyim. Bahçeden koparıp kurutsaydım da tozunu yemeklere azar azar ekseydim ya...

Sınıf arkadaşlarımdan istiyorum. Yok diye, almadık diye yemin ediyorlar. Ya aldıklarının hepsini yiyip bitirdiler, yada vermiyorlar. Hoş benim, tıpkı sınıf arkadaşlarım gibi, şimdilik aşk otuna gereksindiğim yok ama, ilerisini düşünüyorum. Bunun onbeş-yirmi yıl sonrası da var.

Nesin Vakfı
20 Eylül 1986

KORKACAK NE VARMIŞ

Kim? Ben mi? Ben ha? Korkakmıyım? Hıh!.. Kim söylemiş benim korkak olduğumu? Herkes mi? Kim görmüş, nerde, ne zaman görmüş benim korktuğumu? Yalan, büyük yalan... Korkmam ben, hiç kimseden korkmam... Ne diye korkacakmıyım! İnsan insandan ne diye korksun... Aslaa! Hiçbir zaman kimseden korkmadım.

Allah'tan mı? O başka... Allah'tan elbet korkarım. Niçin mi? Herkes korktuğu için ben de korkarım Allah'tan... Değil mi? Ama başka hiçbirşeyden ve hiç kimseden korkmam... Nasıl söyleyeyim yani, hiçkimseden...

Allah'tan korkmayandan mı? O başka. Ne demişler: "Kork Allah'tan korkmayandan..." demişler. Öyle değil mi? Allah'tan korkmayandan korkulur. Bilmem, anlatabildim mi? Başka türlü korkmam. Korku nedir bilmem. O da insan, ben de insanım, ne diye korkayım?

Nasıl? Annemden babamdan mı? Oooo, o eskidendi. O zamanlar çocuktum daha. Anne babadan çocuklukta korkulur elbet. Her çocuk korkar. Kaç yaşına kadar mı? İnsan, annesinin babasının gözünde hep çocuk kalır, değil mi? Ben kırkaltı yaşına kadar hep öyleydim, sonra ikisi de öldü Allah rahmet eylesin... Hayır, korktuğum doğru değil kesinlikle. Korkmam, öldüler çünkü...

Efendim? Ölülerden mi? Aaaa! Ölüden korkulur mu hiç... Ne ölüden, ne diriden korkarım. Bir ölü, insana ne yapabilir ki... Yeter ki ölü olsun. Açıkçası ben korku nedir bilmem. Ölmemiş olsa, o zaman neyse... Ama değil mi ölmüş, ondan korkulmaz. Nasıl? Teyzem öldüğü zaman mı? Ama teyzem geceleyin ölmüş-

tü. Evde de benden başkası yoktu. Sabaha karşı sesini duydum. Koştum yatak odasına. Baktım, ölmüş. Ne yapabildim? Otele gittim o gece... Korkudan değildi ki...

Mahallemizdeki o çocuktan mı? Hiçbir zaman... Ondan bile korkmazdım. İte dalanmaktansa, çalıyı dolan demişler. Ben de bizim evin balkonundan bakardım, o çocuk dışardaysa sokağa çıkmazdım. Onun olmadığı zamanlarda sokaktan geçerdim.

Ne buyurdunuz? Öğretmenlerimden mi? Öğretmenlerimden korktuğum hiç doğru değil. Korku değildi ki o, saygıydı. Doğdükleri zaman bile saygı duymuşumdur. Korkmuyorsam, tarih öğretmeni döğerken niçin mi kaçtım? Korkumdan kaçmamıştım ki, saygımdandı. Hiç öğretmenden korkulur mu?

Sınavlardan mı dediniz? Kesinlikle doğru değil. Sınava girerken titrediğim doğru, korkudan değildi ki o titremem, heyecandı... Nasıl, sınav kapısında işemiş miyim... Ne yalaaaan... Heyecandı o... Herkes işer tualete yetişemeyince...

Hayır efendim, başarısızlıktan da korkmam... Ya başaramazsam diye paniğe mi kapılır mışım... Allahım, ne yalancılar var; sonunda ölüm yok ya bunun, birinde kazanamazsam öbüründe kazanırım. Değil mi ama...

Karımdan mı korkarmışım... Kim uyduruyor bu yalanları? Bir koca, evet, bir koca karısından korkar mı hiç. Sorarım size, korkar mı? Korkmak denmez ona... Kadın bu, suyuna gitmek, biraz alttan almak gerekir; evde tatsızlık çıkmasın diye, konukomuşu duymasın diye, çocukların terbiyesi filan bozulmasın diye... Yoksa, ne diye korkayım karımdan... Ben hayatta hiç kimseden korkmamışımdır, değil karımdan korkacağım. Hah hah hah...

Askerlikte mi? Daha neler... Hem de onbaşıdan ha? Değil onbaşıdan, binbaşıdan bile ş'apmam... Ben vatanî görevimi şaptıktan sonra efendime söyliyeyim. Değil mi ama... O da sizin bizim gibi bir insan; insan insandan korkar mı hiç... Yüzbaşı dayak mı atmış bana? O başka... Yüzbaşıdır, ister döğer ister sever, başkaları karışamaz ki... Ama ben korkmadım...

Yaşamım boyunca korkmadım. Bundan sonra hiç korkmam evvelallah... Dedim ya, çocukken de korkmazdım. Çünkü bişey oldu mu hemen kaçardım.

Karanlıktan mı? Karanlıktan korkulur mu hiç? Ha karanlık, ha aydınlık, ne ayrımı var yani... Geceleri mezarlıktan geçerken de korkmam; çünkü geçmem ki, ne işim var geceleyin mezarlıkta?

Gündüz bile gitmem öyle yerlere... Karanlıkta ıslık çalmam, şarkı söylemem filan korkumdan değildir vallahi... Ben gündüzleri de şarkı söylerim, ıslık çalarım ama hep içimden, onun için kimse duymaz.

Rüyada korkarmıyım... Aman, neler uyduruyorlar, neler... Rüyamda bağırمام korkumdan değil ki... Uyanırken bağırمامınca, demek rüyamda bağırıyorum... Haberim yok ki bağırduğımdan. Korkuyla ne ilişkisi var bunun...

Nasıl, polisten bekçiden falan da korkarmışım, otel kavaslarından, dolmuş değnekçilerinden de mi korkarmışım... Kim uyduruyor bu yalanları? Ben bikez polisin molisin, bekçinin mekçinin, karakolun marakolun, candarmanın mandarmanın bulunduğu yerlerden geçmem ki, onlardan korkayım. Tümöyle yalan...

Sarhoştan, deliden filan korktuğum da vallahi yalan...

Yatağa girmekten korkuyormuşum... Benim yatağa giremeyeişimin nedeni, korkudan değil ki, şeyden... İşten eve öyle yorgun geliyorum ki... Neee? Pipim küçük diye kadınlardan mı korkuyormuşum... Aman Allahım... Kadınla yatmaktan da mı? Hani, ademi ne o, ademişey diye... Yok efendim, kim çıkarıyor bunları... Hepsi yalan...

Evde yalnız kalmaktan, sert tartışan insanlardan, akşam eve geç kalmaktan, çalıştığım işyerindeki arkadaşlardan, müdürden, trafikte ezilip öleceğim diye, komşulardan, apartıman yönetimi için toplantılardan... Daha neler... Korkmam efendim, korkmam... Hatta büyük oğlumun adı Korkmaz'dır, onun küçüğünün adı da Korkut...

Bende hastalık korkusu mu varmış... Hayır, hastalıktan da korkmam. Niçin mi, dediniz. Öyle birdenbire sorulunca unutuveririm; eskidenberi böyleyimdir. Değil hastalıktan, ölümden bile korkmam... Hani bir filezof ne demiş: "Yaşarken ölümün nasıl olduğunu bilmiyoruz, ölünce de öldüğümüzü bilmeyeceğiz; öyleyse ne diye ölümden korkalım?" demiş. Ne doğru...

Yarından korkmak mı? Ne demek o? Yarın çarşamba... Ne çarşambadan, ne perşembeden korkarım... Kendi yarınımdan mı? Haaa.... İşsiz kalmaktan yani... Yarın ne olacağını Allah bilir... Ne diye korkacakmışım yarından, yarına Allah kerim... Yoksa siz benim ağızımdan laf mı almak istiyorsunuz?

Yasaklardan mı korkarmışım... Hiçbir zaman... Bütün ya-

saklar, bizim iyiliğimiz için konulmuştur. Sağolsun büyüklerimiz, iyiliğimizi düşünüp bize yasaklar koymuşlar. Ben hiçbir yasağı çiğnemem ki, neden korkacaktım. Biz evimizde hep “İyi olur inşallah”, “Düzeliyor maşallah”, “Bugüne de çok şükür” deriz... Buyüzden hiç korkmayız.

Yıldırımdan, şimşekten, gökgürültüsünden... Cıkcıkcık... Bunlardan hiç korkulur mu? Dönünce karşıma ne çıkacak diye köşelerden de korkup geniş tur attığım da doğru değil.

Burnumu karıştırırken birisi görür diye korkar mıymışım... Ne dedikodular çıkarıyorlar insan için...

Tanıklık etmekten? Tanıklık etmem ki korkayım. Yaşamım boyunca hiç tanıklık etmedim. Ne sorsalar: Ben görmedim, ben duymadım...

Kapı çalınca, ya polistir, ya da alacaktır, ya birisi bişey isteyecektir diye korkuyormuşum, öyle mi... Mektuplardan da... Resmî zarflardan filan... Mahkeme çağırısı, savcılık çağırısı, maliye borcu diye hepsinden korkarmışım. Yemin ederim ki yalan... İmza atmaktan korkulur mu hiç... Çiğ yemedim ki karnım ağrısın... Hiç korkmam... Aylığımı alırken bordroya imzayı atmaktan bile korktuğumu söyleyenler hep yalan söylüyorlar. Demek, yönetmeliklerden, tüzüklerden filan da korkarmışım...

Telefondan korkulur mu hiç... Gizli servis dinliyor diye mi? Dinlesin. Telefonda benim ağzımdan hükümetimizin iç ve dış politikasına, belediyemizin işlerine ilişkin bir söz çıkmaz ki, dinleniyor diye korkayım... Haaa, ya telefonu açınca, karşımdaki ses atıp tutarsa... Hemen kaparım telefonu, bu, korkmak mı yani....

Şu kafesteki kanaryadan, öyle mi? Saksıdan, saksıdaki karanfilden, vazodan, elektrik düğmelerinden.... Yooo yok, doktor yeter artık, beni korkutamazsın, ben korkmam doktor... Kimseden korkmam...

Doktor, ne olur... Ben... Hiçbişeyden, hiçkimseden korkmuyorum, ama kendimden korkuyorum doktor... Korkmuyorum yoksa... Ne diye korkayım...

Korkma sönmez, öyle değil mi doktor... Ağzımı aramıyorsun benim değil mi doktor...

Masalar dolu... Burası, bir kalenin bodrumuna yada bir şatonun geniş şarap mahzenine benziyor. Kapılar kemerli ve tavan tonozlarla kolonlara dayanıyor. Havada şarap ekşisinin, rakı anasonunun, cıgara kotiklerinin, balık ızgaralarının, et sotelerinin, kızartmaların, turşuların, salamuraların ve esansların, parfümlerin karışımı bir koku var... Kadınli erkekli masaları titreşen mum ışıkları aydınlatıyor.

Bu yedi kişi, iki masayı birleştirerek oturmuşlar. Onların masasını mumlar değil, tepeden sarkan pembe ipekliden kırmalı bir abajur lambası aydınlatıyor. Yedi kişiden biri iri göbeğini sandalyeyle masa arasına zor sığıştırıyor. Göbeğini rahat ettirmek için sandalyesini geri çekse, masadan uzak kalıyor; yemeklere kolayca uzanabilmek için sandalyesini masaya yaklaştırsa göbeği masayla sandalye arasında sıkışıyor. Buyüzden göbeğini ikidebir masanın üstüne dayamak zorunda kalıyor.

Yedisinin de birbirinden ayırdedici özellikleri var. Gözlüklü olanı öyle uzun boylu ve öyle sıska ki, bir paketten çözülen ipi parmağa dolar gibi insan onu bir makaraya dolayabilir. Birinin dazlak kafası çok da iri ve geniş olduğundan tepedeki abajurun lambasından daha çok parlıyor; göz kamaştırıcı kafası pırl pırl... Bir tanesi pos bıyıklı ama, öyle her zaman rastlanan pos bıyıklılardan değil. Bıyıkları ağızını tümüyle kapamış olduğu için yüksek sesle konuşunca ses titreşimiyle bıyık telleri de titreşiyor. Biri küçük çocuklarıinki gibi incecik sesli. Birinin kulağında işitme aygıtı olduğuna göre belli ki ağır işitiyor. Başkalarını da kendisi gibi sandığından olacak en yüksek sesle bağırarak konuşan o. Biri ara vermeden pipo çekiyor ve çok seyrek konuşuyor. Ne var ki, seyrek konuşuyor ama, her sözünde keramet varmış gibi sesini tonlamasını çok iyi biliyor. Örneğin “Tuzluğu uzatır mısın?” derken bu yalın sözü öyle bir söyleyişi var ki, karşısındaki bir özdeyiş dinler ve bu sözü yaşamında ilk kez işitiyormuş gibi

oluyor.

Evet, bunlar işte böyle yedi kişi. Konuşma biçimlerine bakılırsa, yedisi de ülkemizde aydın, hatta apaydın sayılan takımından.

Pos bıyıklı olanı, coşkuyla anlattığı olayın kahramanının adını anımsamayınca,

— Hay Allah, dedi, neydi adı yahu... Hepiniz tanırırsınız... Göbeklisi,

— Haaaa, bildim... dedi, dış danışmanlıkta şeylik yapmıştı hatta... O değil mi?

— Hah, ta kendisi... Söyle şunun adını...

Göbekli olanı birkaç kez “Adı, adı, adı...” diye yineledikten sonra,

— Hay adı batsın, dedi, aklıma gelmiyor.

Pipolu olan, çok önemli bir ülke sorununa parmak basar gibi,

— Anladım, dedi, hani bir yapı kooperatifi kurmuştu da, sonra paraları içetti, filan... Mahkeme yıllar sürmüştü. Paraların üstüne yattı...

— O işte... Peki, neydi adı?

— Adı, adı, adı? Hay adı batası...

— Adı benim de aklıma gelmiyor bitürlü.

O incecik sesli olanı sivrisinek gibi vızıldadı!

— Bildim, bildim... Hatta çok güzel kanun çalardı, değil mi? Amatör musiki topluluklarında filan... Adı neydi be! Tüh, adı batsın...

— Buldum, diye bağırdı ağır işiten adam, hatta adında “T” harfi var, değil mi?

— Evet, evet... “T”li bişeydi adı...

— Çok iyi bilip de anımsayamadığım adlar olursa, o adların harfleri gelir aklıma... Bunun da adında “T” vardı.

— Hay adı batsın, neydi ulan herifin adı? Hepimizin tanıdığı biri işte...

İncecik sesli adam kadehini kaldırıp,

— İçelim Beyler, içelim... diye masadakileri uyardı.

— Şerefe...

— Merhaba diyelim...

Kadehleri tokuşturdular.

Gözlüklü sıska ve uzun adam,

— Şimdi ben bu herifin adını bulamazsam, dünyada başka

hiçbişey düşünemem ve bu gece kesinlikle uyuyamam... dedi.

Cavlak kafalı,

— Ben de sabahı ederim adı aklıma gelmezse... Hay adı batası... dedi.

Kadehinde kalan rakıyı da bir dikişte yuvarlayıp çatalına aldığı mezeyi ağzına tıktıktan sonra ekledi:

— O kadar iyi tanıyorum ki canım, iki yıl aynı apartımda karşılıklı dairelerde oturduk. Herif, iki yıl kirasını ödemedikten başka, evsahibinden üste para almadan evden çıkmaya razı olmamıştı... Böyle bir rezil işte...

— Bilmez miyim... O yaşamı boyunca oturduğu evlerden hiçbirine kira ödemişdir ki... dedi göbekli adam.

— Salt evlere mi? Yazıhanelere de kira ödemez...

— Yahu, neydi adı? Bilir misiniz, kumarbazdı da... Bitürlü adı aklıma gelmiyor... Dilimin ucunda.... Adı batsın alçağın...

— Çok kumar borcu takmıştır...

— At yarışı da oynardı... O kadar iyi tanıyorum ki...

— Evet canım, hepimiz çok iyi tanıyoruz da... Adını çıkaramıyoruz işte...

Yine cavlak kafalı söze girdi:

— Hatta son karısı... Neydi karısının adı? Müberra değil mi?

— Evet, Müberra... Bak, karısının adını hatırlıyoruz da...

— Boşadı değil mi Müberra'yı?

— Boşamak zorunda kaldı. O rezaletten sonra...

— Gerçekten yahu, büyük rezalet...

— Resmen boşandı ama, Müberra'dan kopamadı...

— Sonra bir daha evlenmişti, bildiğime göre...

— Nikâhla değildi... Beşinci evliliğidir...

— Ay, şimdi patlayacağım... Adında bir "T" var ama...

— Son karısı, ikinci karısından olan kızından yedi yaş küçüktür. Kızının adı da, hmmm, tamam... Nurşen...

— Küçük oğlu için de iyi şeyler söylenmez...

— Eeee, kendisi de o biçimdir biraz... Hatta okuldayken yakalanmışlardı da...

— Bak, sapıklığını bilmiyordum.

İncecik sesli olanı,

— Pek sapık sayılmaz, dedi, ama eşcinseldir... Ben görmedim ama söylerler.

— Ateş olmayan yerden duman çıkmaz.

— Günahı söyleyenlerin boynuna...

— Ama şimdilerde bu eşcinsellik de yaygın, biliyor musun...
Bu gidişle bir zaman sonra çoğunluğu alacaklar... Şimdiden biz de başımızın çaresine...

Yedi kişiden kopan kahkahayla sözü kesildi.

Pos bıyıklı, bıyık tellerini titreştire titreştire.

— Olur şey değil yahu, dedi, adı hiçbirimizin aklına gelmiyor... Hay senin adına... Adın batsın emi...

— Öğrenciliğinde, yatılı okurdu ya, arkadaşlarının sıralarından, dolaplarından filan öteberi yürütürmüş...

— Ooo, ben o huyunu çok iyi bilirim... Huylu huyundan vazgeçmez dostum, her zaman öyledir o...

Kendisi ağır işittiği için herkesi de öyle sanan adam, bağıra bağıra açıklamada bulundu:

— Bigün bizim yazıhaneye telefon etti. Bir iş görüşmek için... Gelme, denmez ya... Buyur, dedim. O gün de vezneye yatırılacak paralar masamın üstünde duruyor. Veznedar hemen gelir de alır diye kasaya koymadım... Bu gelirse...

— Kim? diye sordu pipolu olanı.

— Yahu adı aklımıza gelmiyor ki... İşte o... Gelirse, biliyorum, gözle kaş arasında masanın üstündeki paralardan bir desteyi çeker yürütür. Birden kapı tıklatılınca, ben hemen masanın üstündeki paraları kaldırıp raftaki kitapların arasına sıkıştırdım. Neyse geldi bu... Geçmiş gün, ne konuştuğumuzu unuttum. Sonra gitti... Ben parayı koyduğum yere baktım, para yok...

— O mu almış?

— Yok canım, nasıl alır? Bilmiyor ki sakladığım yeri?

— E n'olmuş paralara?

— Besbelli ben aceleden koyduğum yeri şaşırmışım. Ara ara, yok para... Öyle bir yere saklamışım ki, kendim bile bulamadım.

— Sonra?

— Aradan zaman geçti... Ben unuttum o parayı... Bir zaman sonra bulmaz mıyım paraları masanın alt gözündeki dosyanın arasında...

— İyi yine bulmuşsun...

— Buldum ama, işe yaramadı ki...

— Neden?

— O paralar battal olmuştu, artık geçmeyen paralar...

— Tuuu, bak şu herifin yüzünden... Ulan, neydi adı yahu...

Vay adı batası!

İncecik sesli olanı girdi söze:

— Askerliğimizi aynı birlikte yapmıştık da, bak şimdi adı aklıma gelmiyor yahu... Hatta, hiç unutmam, uzun paçalı fanila don giyerdi. Romatizması vardı da...

— Mayasılı da vardır, değil mi?

— Vardır... Basur memsi de vardı da ameliyat olmuştu.

— Bu kadar yakınımız biri...

— Adı gerekli olmasa hemen hatırlardık... İşte böyledir hep, ne zaman bişey gerekli olsa adı aklıma gelmez.

— Bende de hep öyle olur... Öğrencilik zamanımda da, öğretmen bişey sordu mu bende ses yok... Oysa biliyorum, ama aklıma gelmez o sıra. Sonra tuvalete giderim, şıp aklıma gelmez mi?

— Eee, ne demişler, kimin aklı ne zaman gelirmiş...

— Bu herifin adı aklımıza gelmiyor ya şimdi, istersen sen şimdi bir helaya git, belki orda aklına gelir...

Pipolu adam, alanda nutuk çeker ciddilikle,

— Hadi içelim beyler... dedi.

Kadehler bir daha şerefe tokuşturuldu.

— Göbeğini masanın üstüne iyice yerleştirip rahatlayan adam,

— Şurda yedi kişiyiz, dedi, yedimiz de şu herifin ıncığını cıcığını biliyoruz da, bir adını hatırlayamıyoruz.

— Adını biliyoruz... “T”li bişey,

Pos bıyıklı,

— Hatta uğur sayısı da dokuzdur, dedi, nerden biliyorsun dersiniz, bigün onunla piyango bileti alıyorduk. Biletçideki sonu dokuz olan bütün biletleri satın almıştı da hiçbirine amorti bile çıkmamıştı.

— Yahu, çıldıracağım be... Neydi bu herifin adı...

— “T” li bişey...

Ağır işiten kükredi birdenbire:

— Bırak allasen... İkidebir “T” li bişey, “T” li bişey deyip durma, bu dünyada “T” li bişey milyonlarca... Önemli olan “T” nin neresinde olduğu... Adının başında mı, sonunda mı, ortasında mı, değil mi ama, neresinde?

— Sağlığınıza, şerefinize arkadaşlar...

— Kanlıca’daki o yalı babasından mı kalmıştı?

Bu soruyu soran gözlüklü uzun boyluya göbekli adam,

— Güldürme insanı, diye yanıt verdi, kirasını ödeyemeyen adamın yalısı olur mu? Babası kim ki, ondan yalı kalsın... Babası, nahiye müdürlüğünde hademeydi. Annesi de evlere işe giderdi. Çok iyi bilirim, bir gecekonduda barınırlardı. Taaa mahalleden tanırım da çocukluğumuzda, yine adı aklıma gelmiyor.

— Peki, o yalı?

— Yalı ilk karısının... İlk karısı bundan kırk yaş büyüktü. Kadını malı için aldı, yakında ölür diye... Kadın da maşallah eski toprakmış, ölmek bilmiyor... Boğazına da gayet düşkünmüş kadın. Bizimki...

— Hangisi?

— İşte adında “T” olup da adı aklımıza gelmeyen... Kadını erken öldürmek için bir yol bulmuş. Kadın pastayı çok severmiş. Bu bizimki her akşam karısına pastalar getiriyor. Kadın da bayılıyor kocasına ne ince adam diye. Bu bizimki pastaların içine müşhil şekeri koydururmuş... Kadın başlamış circır gitmeye... Zavallı heladan çıkamaz olmuş... Pastaları yedikçe kadının içi boşalıyor. Kadın zara döndü, içi iyice boşaldı; sonunda da teninin içinde bir tin kalınca, ruhunu da teslim edip kurtuldu. Zavallı kadın helada ölmüş yahu...

— O kadar iyi tanıyorum ki... Düztabanır, bilir misiniz? Düztaban olduğundan koşamazdı okuldayken...

— Düztabanlığı bırak, öyle bir horlardı ki geceleri, kırk öküz boğazlıyorlar sanırsın... İngiltere'ye onunla birlikte gitmiştik de aynı pansiyonda kalırdık, ordan bilirim. Pansiyondakileri bırak, komşu evlerden, insan mı boğazlıyorlar diye gelirlerdi geceyarıları...

— Sağlığınıza beyler...

— Hepimizin sağlığına...

Gözlüklü sıska adam rakı kadehini masaya bırakırken,

— Tamam, diye bağırды, şimdi aklıma geldi.

Coşkuyla hep birlikte sordular:

— adı mı?

— Adı batsın, adı değil, çiftetelli oynayışı geldi hatırıma... Eğlence toplantılarında ortaya fırlar, ceketi filan fora eder, masa örtüsünü de beline dolar, öyle bir göbek atardı, öyle bir göbek atardı, benim diyen oryantal dansöz öyle kıvıramaz... Söyleyin şunun adını yahu...

— Hangi burçtan olduğunu da biliyorum. Kova burcundandır...

— Adı, adı, adı? Evet, “T” si var bir kez de, ondan sonra yok... Lütfen söyleyin şunun adını, yoksa bu gece vallahi uyuyamam...

— Yahu, bilsek söylemez miyiz; devlet sırrı değil ya bu...

— İngilizce bilirim diye geçinirdi ama, geç... Bilmezdi.

— Değil mi ki adında “T” var... Bildiğimiz bütün “T” li adları sayalım! Tahir, Temel, Turan, Telaviv...

— Yok daha neler... Telaviv, Tahran... Bu “T” harfi başta değil, sondaydı benim aklımda kaldığına göre...

— Bende akıl kalmadı ki...

— “S” var mıydı adında?

— Olacaktı sanırım...

— Evet evet... “S”, “T”... “R” de vardı...

Cavlak kafalı bağırdı:

— Şimdi bulduk işte: “Sttrrr...”

Bir kahkaha daha koptu. Gülmekten gözlerinden yaş gelen şişman adamın göbeği masadaki cacık kâsesinin içinde bikaç kez hopladı.

— Her zaman, her yerde adı geçer de, bak şu işe, şimdi burda hiçbirimizin aklına gelmiyor.

Pipolu, bir orkestra şefi pagetini kaldırır gibi kadehini kaldırıp,

— En kötü günümüz böyle olsun... dedi.

— Yemeklerden sonra yanaklarını şişire şişire diliyle dişlerini sesli sesli karıştırmasından öğrenirim.

Cavlak kafalı,

— Size onun için bir sır vereyim mi? dedi, röntgencidir...

— Ne röntgeni yahu?

— Dikizci be... Perdeleri açık kalmış pencerelerden içerdekileri dikizlemek için kış gecelerinde bile damlara, telefon direklerine tırmanırdı, ağaçlara çıkardı.

— Yahu adı... Dilimin ucunda be...

— Benim de...

— Hay adı batası...

Orta yaşı geçmiş ve aydın görünüşlü yedi adam, adını bitürlü anımsayamadıkları arkadaşları üstüne saatlerce durmadan konuştular ve boyuna içtiler. Başka bişey de konuşmaya zamanları

kalmadı. Adını anımsayamadıkları adamın, bir zamanlar dış danışmanlıkta çalıştığını, kurduğu yapı kooperatifini dolandırdığını, amatör musiki topluluklarında kanun çaldığını, anımsayamadıkları adında “T” ve “S” harflerinin bulunduğunu, oturduğu evlerin ve yazıhanelerin kiralalarını ödemedikten başka evsahiplerinden üste para alarak oralardan çıktığını, kumarbaz olup kumar borçlarını ödemediğini ve at yarışları oynadığını, ilk karısının kendisinden kırk yaş büyük olup mirasına konmak için bu yaşlı kadını içinde müşkil şekeri bulunan pastalar yedirip öldürdüğünü ve kadının son nefesini helada verdiğini, Müberra adındaki üçüncü karısının kendisine ihanet ettiğini ve boşadığı halde ondan ayrılmadığını, dördüncü karısının ikinci karısından olan kızından yedi yaş küçük olduğunu, oğlunun eşcinsel ve kendisinin azbişey öyle olduğunu, öğrenciliğinde arkadaşlarının öteberilerini aşırıldığını, romatizmalı olduğundan uzun paçalı fanila don giydiğini, uğur sayısının dokuz olduğunu, babasının nahiye müdürlüğünde hademe ve annesinin de evlere ortalık işine gittiğini, düztaban olduğu için hızlı koşmadığını, eğlencelerde çiftetelli oynadığını, kova burcundan olduğunu, bilirim diyorken İngilizce bilmediğini, çok horladığını, yemeklerden sonra diliyle diş aralarını sesli sesli karıştırdığını, röntgenci olup geceleri evlerin içini dikizlediğini..... ve daha nelerini nelerini anımsadılar da, adını bitürlü anımsayamadılar.

Beyfendi kılıklı ve aydın görünüşlü yedi adam hesabı ödeyip masadan kalktılar. Sallana sallana dışarı çıktılar. Parktaki arabalarına binerlerken birbirlerine sesleniyorlardı:

- Ben bu gece uyuyamam bu herifin adını bulamazsam...
- Benim de gözümü uyku tutmaz...
- Hay adı batası...
- Yahu, ne olur, gece ne zaman olursa olsun, adı aklına gelirse hemen bana telefon ediver bir zahmet...
- Sen de bana...
- Adı olmaz olsun...
- Adının ortasında bir yerde “T” olacak ama...
- Hay adı batası... Gecemizi zehir etti be... İyi geceler...
- Size de arkadaşlar. Bir de adını bulsaydık şunun...

MUASIR MEDENİYET SEVİYESİ

Sevgili vatandaşlarım!.. (“Efendim” sesleri) Size bişey daha söyleyeceğim. (“Buyur” sesleri) Dilimizi, yani lisanımızı da bozdular. “Muasır medeniyet seviyesi” gibi konuşulan dilimizi “Çağdaş uygarlık düzeyi” yaptılar. Siz bundan bişey anlıyor musunuz? (“Anlamıyoruz” sesleri) Anlamazsınız elbet, çünkü ben de anlamıyorum.

Size bişey daha söyleyeceğim. Nedense insanlarımız tepki göstermesini bilmiyorlar. Ben buna çok şaşıyorum. Muasır medeniyet seviyesindeki memleketlerde toplumlar tepki gösterir. Bizim toplumumuz neden tepki göstermiyor? Bakın, Avrupa’da böyle değil. Batı toplumlarının insanları, beğenmedikleri bir hareket olursa veyahut birisi kanunlara, nizamla, talimatnamele filan aykırı bir harekette bulunursa, hemen ona karşı tepki gösteriyorlar.

Bakın size kendi hayatımda şahit olduğum biriki misal vereyim. Bundan otuz, belki de otuzbeş yıl önce bir vazifeyle İngiltere’de bulunuyordum. Bir parktayım. Ama o bilinen meşhur haytpark değil, başka bir haytpark orası. Hem parkta geziniyorum, hem de fıstık yiyorum ve hem de cigara içiyorum. Fıstık yerken ne yapılır? Ben de herkes gibi fıstığın içini yiyip kabuğunu atıyorum. Yaşlı bir erkekle bir kadın yanıma sokuldu. Ben orda vazifeyle bulunduğumdan benim yanımda bizim dilimizi bilen bir rehberim de var. O karıkoca İngilizler rehberime benim ne yaptığımı sormuşlar. Ben de fıstık yediğimi söyledim. Niçin içini yiyip de kabuklarını yere attığımı sormuşlar. Ben de “Ne yapayım yani” dedim, “kabuğunu yiyip içini mi atsaydım?” Bunun üzerine rehber dedi ki “Ekiskiyüzmi” yani “affedersiniz” dedi, “İngiltere’

de kabuklar atılmaz". Vallahi anlamadım önce. Ben sandım ki, İngilizler fıstığı kabuğuyla yiyorlar. Halbuki onlar bana, kabukları yere atıyorum da, çöp kutularına atmıyorum diye kızıyorlarmış. O yaşlı İngiliz kadınla erkek bana çöp kutularını gösterdiler. O sırada cıgaramın izmaritini yere attım. Ben ihtiyatlı adamımdır. İzmariti yere attım mı, öyle bırakmam. Ne olur, ne olmaz, yangın filan çıkabilir. Yanan izmariti ayağımla iyice ezdim. O yaşlı İngiliz kadınla erkek, ben izmariti ezerken, ne yapıyorum diye şaşkın şaşkın bakıyorlar. "Ne yapıyorsunuz?" diye bağırdı İngilizler. Rehber, İngiltere'de izmaritler yere atılmaz, dedi. E, ne yapılır? Cebime mi atacağım? "Söndürölüp kutuya atılır." dedi.

Bakin vatandaşlar, adamlar, belediyenin emirlerine uymayanlara nasıl tepki gösteriyorlar. Bizde olsa, izmariti ister yere at, ister havaya fırlat, kimse aldırmaz. Neden? Çünkü biz tepki göstermesini bilmiyoruz.

Bir tarihte de yine vazifeyle Avusturya'dayım. Yine rehber vermişler bana. Rehberimle Viyana'da bir caddede yürüyoruz. Biliyorsunuz, Viyana yeniçeriler zamanında az kalsın bizim olacakmış. Neyse orasını geçelim... Yürürken, vallahi hiç farkına varmamışım, nasılsa yere tükürmüşüm. Bu sefer rehber "Başkası tepki göstermeden sizi uyarıyorum efendim, burda yerlere tükürülmez." dedi. Tabii bozuldum... O bozuntuyla "İyi ama, buralarda hiçbir yerde "Yerlere tükürmek yasaktır" yazılı levha asılı değil ki..." dedim. Öyle ya, yasak levhası konulmayınca insanlar nerden bilsin yere tükürmenin yasaklandığını? Öyle değil mi? Bizim memleketimizde, biliyorsunuz, nasıldır? Her yerde yasak levhaları vardır: "Yerlere tükürmek yasaktır!" "Buraya işeyen eşektir. Eşeklere mahsus heladır!", "Yerlere çöp ve izmarit atmak yasaktır!", "Pencereden sarkmak yasaktır!", "Köpek var, içeri girmek yasaktır!", "Bu deniz yalıya aittir, yüzmek yasaktır!", "İnşaata girmek yasaktır!", "Çiçekleri koparmak yasaktır!" Peki, bu kadar çok yasak levhası var da, neden hâlâ vatandaşlar yasakları çiğner? Çünkü vatandaş okuryazar değil ki, levhada yasak yazılı olduğunu anlayabilsin. Ama şimdi biliyorsunuz, okuma yazma seferberliği açtık ve okuryazar nisbetini yüzdeyetmişe çıkardık. Demek ki, "Burası Eşeklere mahsus heladır" diye badana fırçasıyla kireçlenerek yazılmış duvarın dibine vatandaşlarımızın yüzdeyetmiş artık işemeyecek. ("Sağol" sesleri ve sürekli alkışlar.) Bakın, şöyle bir vak'a olmuş hatta. Türkiye'de bir

müddet yaşayan bir Alman, evinin sokak duvarına yazılı “Eşeklere mahsus” yazısını sokağın adı sanmış da Almanya’ya dönünce komşusuna gönderdiği mektubun zarfına adres diye “Eşeklere mahsus Str.” diye yazmış.

Yani yasak levhası olmayınca insan nasıl anlar neyin nerde yasak olduğunu? Hatta, bakın, bir hatıramı daha anlatayım. Bigün tirende gidiyorum. Tirenin pencere söğesine madenî bir plakaya “Dışarı sarkmayınız!” diye yazmışlar. Ne demek bu? Yani pencereden sarkmak yasak... Yolcular ne yapmışlar, biliyor musunuz? “Sarkmayınız” kelimesindeki “me” harfiyle sondaki “nız”ı kazıyıp silmişler. O zaman ne olmuş: “Dışarı sarkmayınız!” olmuş “Dışarı sark ayı!” Olur mu, ne ayıp, bir onlara bakın, bir de bize... Onlar belediyenin emrine itaat etmeyene tepki gösteriyor, biz ne yapıyoruz. “Dışarı sark ayı!” diyoruz. Aradaki farka bakın. Bu kadar büyük fark olunca “Muasır medeniyet seviyesi”ni nasıl geçeceğiz?

Batı toplumlarında kanunları, emirleri çiğneyenlere halkın nasıl tepki gösterdiğini anlatıyordum. Yine bir tarihte, yirmi yıldan çok oldu, Almanya’nın bir kentinde görevliyim, geçmiş gün, şimdi hatırlayamıyorum; ya Hamburger, ya Berlinger, işte öyle bir yer... Yanıma yine Türkçe bilen bir rehber vermişler. Acele işim olduğundan dalmışım, bu yandan karşı kaldırıma geçerken yaşlı bir Alman kadını koluma yapışıp geçiş lambasını gösterdi. Kırmızı lamba yanıyormuş. Rehberin dediğine göre bana çok ağır bir laf söylemiş. Bakın Avrupalının tepkisine... Belediyenin nizamına, hükümetin emrine, devletin kanununa uymadın mı, hemen tepkisini gösteriyor. Araba maraba yok ki, kırmızı yanarken geçsem ne olur... Hayır, olmaz! Ben tabii kadına “Çok pardon madam” dedim. İşte o gün bugün ben, kırmızı lamba yanarken karşıya geçmem.

Biz de tepki göstermeye alışmalıyız, tepki gösteren bir toplum olmalıyız. Kanunlara, nizamlara, emirlere, talimatlara ve talimnamelere uymayanlara karşı hemen tepki göstermeliyiz ki, çünkü biz başka türlü hiçbir zaman bu muasır medeniyet seviyesini geçemeyeceğiz.

Bakın vatandaşlarım, başka bir misal daha vereyim. Yine görevli olarak bir tarihte Paris’te bulunuyordum. Biliyorsunuz, Fransa’nın başkenti olan Paris... Bu seferki rehberim bir kadın. Kadın bana Paris’in nerelerini görmek istediğimi sordu. Hay

Allah... Söylenmez ki kadına. Götürmüş olanlar bilirler, Paris'in bir meşhur şanzelize caddesi vardır, benzetmek gibi olmasın, bizim İstanbul'un İstiklal caddesi gibi bir cadde... O cadde üstündeki bir sinemada baktım afişlerine, ilanlarına, Emanüel filmi oynuyor. Bu Emanüel filminin methini çok duymuşluğum var. Kadına, Emanüel'i göreceğim, denmez ya... Sinemanın önüne gelince, biriki saat yalnız gezmek istediğimi söyledim. Kadın anladı benim niyetimi. "Bu film Fransızcadır" dedi. Nece olursa olsun, ne farkeder? Ben filmi dinlemeyeceğim, seyredeceğim. Neyse sinemadan vazgeçtim. Öğrenciliğimdenberi benim aklım Napolyon' dadır. Kendisini görmek kısmet olmadı, bari sarayını görelim, dedim. Bindik bir arabaya, gidiyoruz. İnsanlık hali bu ya, ben gayetle sıkıştım. Terslik işte. N'olacak şimdi? Çatlayacağım. Çatlamaya da razıyım da, ya arabanın içinde ve rehber kadının yanında şarrr diye desturun... Şoföre "Aman stop oğlum, van moment..." dedim. Arabanın durmasıyla kendimi arabadan attım. Bir koşu bende... O yana, bu yana. Bir ıssız yer yok ki... Derken, buldum bir köşe... Yahu, onca insan nereden çıktı? Toplandılar başıma. Bağırın, çağırın... Sanırsın, terorist avına çıkmışlar. Kadın yetiştirdi de kurtardı. "İşemek yasaktır" yazısı yok, şuna mahsus hela yazılı değil... Hemen yanda genel hela yok muymuş. Neyse ben o genel helaya da girdim.

Yani demek istiyorum ki adamlar tepki gösteriyorlar. Bizde kanunlara, nizamla, emirlere uymayanlara, işeyenlere, tükürenlere filan tepki gösterilmez. E böyle olunca da, nasıl geçeriz muasır medeniyet seviyesini vatandaşlarımız? ("Yaşa, varol..." sesleri.)

Bakın, vatandaşlarımız, bizzat başımdan geçmiş bir misal daha vereyim. Brüksel'deyim bugün. Üzerinize afiyet nevazil olmuşum. ("Geçmiş olsun" sesleri:) Şimdi değil, o zaman... Boyuna hapşıyorum. ("Çok yaşa!" sesleri.) Siz de görün... Sonra efendim, aksırıp tıksırıp hapşırp öksürüp duruyorum. O durumda yataktan çıkmamam gerekir ama, vazife herşeyden mukaddestir, deyip, o gece bizim için verilecek ziyafete gittim. Bu seferki rehberim erkek... Tam ziyafette... Masada... Hapşırmam gelmez mi! Mendili çıkarmak için elimi cebime attımsa da, hapşırganı yetiştiremedim. Bu hapşırk, padişah fermanı olsa dinlemez... Elimi mendile attığımdan ağzımı da kapayamadım... Bir tepki, bir tepki bana...

Bakın vatandaşlar, bir kere de ne oldu. İtalya'dayım. Bizim lahmacuna bu İtalyanlar piza diyorlar. Bu İtalyanlar çok tuhaf millet, piza'yı bir kentin adı yapmışlar. Bizde olsa, bir kentin adını lahmacun koysak herkes güler. İtalyanlar kentin adını piza koymuşlar ama gülmüyorlar. Orda herşeyin adı piza... kenti, Piza kulesi, ver bir piza... Bana o Piza kentinde Piza müzesini gezdirecekler. Bu seferki rehberimle İngilizce konuşuyoruz, ama adamın ingilizcesi zayıf... Nerden anladım dersiniz, kendisi söyledi. Neyse, müzeye giriyoruz. Daha adımımı attım atmadım, bunlar bana bir çıkışınlar... Anladım ki, yine kanunları, nizamları çiğnedim ama hangisini... Bastığım yerleri gösteriyorlar. Bir de ne bakayım, paspasa silmeden ayakkabımın çamuruyla içeri girmişim..." "Çamurlu ayakkabıyla girmek yasaktır!" diye bir yazı yok ki... Yani diyeceğim, adamlar tepki göstermesini biliyor. Nedense biz tepki göstermesini bilmiyoruz.

Bakın vatandaşlar, yine bizzat yaşadığım bir vakayı anlatabilirim. İsveç'te mi, İsviçre'de mi, ikisinden birindeyim bir tarihte yine vazife ile tabii. Tirene bineceğim. Bilet alacağım ama, gişenin önü kalabalık, benim de işim acele. Önümdekileri şöyle nezaketle iteleyip önlerine geçeyim dedim, vay efendim, bir tepki, bir tepki... Ne bileyim ben, orda dirseklemenin, öndekinin önüne geçmenin yasak olduğunu... (Sürekli olarak "En büyük sensin, senden büyük yok... Kimse senin önüne geçemez!" sesleri.) Biz olsak, dirseklesek de, dirseklensek de aldırmayız, tepki göstermeyiz. Ama vatandaşlar, böyle gidersek, nah işte buraya yazıyorum, zor geçeriz muasır medeniyet seviyesini...

Herşeyin başı, kanunlara, emirlere, nizamlara, talimatlara uymayanlara tepki göstermekle başlar. Yoksa vatandaşlarımız, biz bu muasır medeniyet seviyesini nah geçeriz... (Anlamı anlaşılmayan sürekli bağrışmalar.)

Vakıf - 15 Mart 1987

Bizim bir yegenimiz var. Daha doğrusu bizde yegen çok da, işte bu onlardan biri... Hani insanın ısısı termometreyle ölçülür ya, işte bunun gibi insanların açığözlüğünün bir ölçeği olsa da açığözlük ölçülse, bizim bu yegen dünyada birinciye gelir. Köyün üç sınıflı ilkokulunu bitirdikten sonra bir daha okula mokula gitmeyen yegen, kırk üniversite bitirmiş cebinden çıkarır. Kurban olduğum Allahım bu bizim yegene öyle bir akıl vermiş, hem de sonradan sokma değil, anadan doğma bir akıl...

Türkiye'nin işsizler ordusu ekmek kapısı olarak daha Alamanya'yı keşfetmeden çok önceleri, bu bizim yegen Alamanya'ya gitti. On yıl kadar sonra Alamanya'dan döndü ki, öyle bir değişmiş, öyle bir değişmiş, biz bunu tanıyamadık da, halis Alaman sandık. Alamancanın en kibarcasını öğrenmiş ve Türkçesi az bişey bozulmuş. Kimi Türkçe sözleri unutmuş. "Aaaa, nasıl derler?.." diye kekeleye kekeleye konuşuyor. Kendi demesine bakılırsa yegenin o kibar Alamancasını Alamanın ayaktakımından olanlar bile anlayamazlarmış. Alamancasına aşkolsun da, bir de bir huy edinmiş, her sözün başında, ortasında ve sonunda "Ah zooo..." deyip duruyor. Bizim yegen "Ah Zooo!"suz konuşamıyor.

Dayanamadım sordum:

— Yegen, ikidebir "Ah zoo, ah zooo..." demektesin. Bu "Ah zoo" ne demeye gelir?

Bu "Ah zooo"nun ne demeye geldiğini Alamanlar da bilmezmiş, çünkü hiçbir şey demeye gelmezmiş. Ama Alamanlar "Ah zooo"suz konuşamazlarmış. Alaman, ah zoo demezse dili kilitlenir, konuşamazmış. Bir insanın halis Alaman olup olmadığı

“Ah zoo...” çekip çekmemesinden bilinirmiş. Bizim yegen “Ah zooo”dan başka ikidebir “Yaah yaah...” çekiyor.

Yegen, o ilk gelişinden sonra, iki-üç yılda bir, Türkiye’ye gelir, bizim evde konuk kalır. Alamanya’da yaşayalı yirmibeş yılı geçti. Alamanya’dan her gelişinde, bizim çok kalabalık olan akrabalara türlü armağanlar yağdırdığına bakılırsa çok kazançlı bir iş yapıyor olmalı. Ne iş yaptığını sordum. Alamanya’ya daha yeni gittiği zamanlarda, bir iş bulup çalışması gerekirmiş. Ama sonraları, Türkler işçi olaraktan Alamanya’ya doluşmaya başlayınca artık bir iş bulup çalışması gerekmiyormuş.

— Yani yegen, senin hiçbir işin yok mu orada?

— Ah zooo... Yok gibi bişey işte... Yah!

— Biz burda bunca çalışıp gene zorla yaşıyoruz da, sen orda işsiz nasıl geçinip yaşıyorsun?

— Ah zooo... Alamanya’da çalışan o kadar çok Türk var ki, benim çalışmama hiç gerek kalmıyor. Yaah!..

Anlamadım ya, sözü uzatmak da istemedim.

Benim anlamadığımı görünce,

— Ah zoo, çalışarak para kazanmaya kalksaydım, bu kadar param olur muydu? dedi.

Bak, bu da doğru.

Günün birinde bizim Alamanya’daki yegenden bir mektup aldım. Türkiye’de Almanlarla ortak bir iş kurmak istiyormuş. Çok kazançlı, milyarlık bir işmiş. Bana bir iyilik yapmak istediğinden, beni de bu işe ortak yapacaktı. Soruyordu mektubunda: “Sen de böyle kazançlı bir işe ortak olmak ister misin?”

Yanıtladım mektubunu: “İlkin iş nasıl bir iştir? Sonra benim gibi zor geçinen biri böyle milyarlık işe neyle ortak olacak ki?”

Alamanya’dan geldi yegen. Dedğine göre, çok büyük Alaman işadamlarıyla anlaşmış. O işadamları yakında İstanbul’a gelecekmiş. Onları benimle tanıştıracaktı. Kuracağımız işin nasıl bir iş olduğuna gelince, işadamları için şu iş yada bu iş önemli değilmiş. İşadamları için para kazanılacak bişey olsun da, n’olursa olsunmuş; nasıl ve nerden kazanılırsa kazanılsınmış. Arada “Ah zoo”lar ve “yah!”ler çekerek anlatıyor bizim yegen. Bunlar öyle yaman işadamlarıymış ki, hayvan fişkisından insan dışkısına dek, karı pazarlamasından tut, aksakallara erkeklik gücü veren macuna, tohumla göl balığı yetiştirmekten turizme, karga etinden

yapılma keklik konservesine dek akla gelen gelmeyen sayısız iş yaparlarmış. Bunlar çöl ortasında anadan doğma cıvıl beş kişi görse, o donsuzlardan bile para kazanmanın bir yolunu bulurlarmış. Dünyanın her yerinde de kolları varmış.

Yegenin dedikleri bana azbiraz karışık geldiğinden, sordum:

— İyi dedin de yegen, düz işlere bile ket vuran bu bizim hükümet, bu karışık işlere ne der?

Yegen anlatıyor. Bunların hüneri şuymuş ki, en kötü, en pis işi bile öyle allar pullar, öyle ambalajlar, öyle yaldızlar, öyle pazarlarmış, öyle sunarlarmış ki, biz bu hünerleri bilmediğimizden inciyi çakıla ve altını boka dönderirken, bunlar boku altına ve çakılı inciye çevirir, ilkin hükümetin gözünü boyarlarmış. Hüner sunuş biçiminde, ambalajda, reklamda, pazarlamadaymış.

Yegen sözünü şöyle bağlıyor:

— Neden onlarda hiçbirşey yokken herbişey var da, bizde herbişey varken hiçbirşey yok... Ah zooo... İşte bundan. Yah!

Benim de aklımı yatırdı bu işe. Hem para koymayacağıma göre benim ne zararım olur ki... Şimdi sıra geldi, Alaman işadamlarını burda ağırlamaya.

— Ah zooo... Bu Alamanlara yemekten yana kulak asma.

Alaman mutfağından domuz etiyle patatesi çıkardın mı, geriye tencere tabaktan, çatal bıçaktan başka bişey kalmazmış. İşte buyüzden bu işadamlarını bizim eve yemeğe çağırmalıymışız. Çünkü işadamları, en önemli, en büyük işleri bile yemekte konuşurlarmış. Buna iş yemeği derlermiş. Bunlara bizim evde bir akşam iş yemeği vermeliymişiz ki, bizim dolmaları, sarmaları, mantıları, börekleri, baklavaları yiyince akılları şaşsın... “Yah!” diye sözünü bağlıyor bizim yegen. Yegenin önerisine anamla karım dünden gönüllü. Çünkü, kendi demelerine göre, ikisi de yemek pişirmede birinciye geliyor. Hem de doğrudur, karım oklavayla bir yufka açar, yufkanın bir yanından baktın mı, tül perdeden bakar gibi, öte yanı görürsün. Bu yufkayla su böreği yapınca, iki kilo su böreği yersin de, ikiyüz gram yedim sanırsın; öyle hafif... Hele baklava ağzında erir, yedin mi yemedin mi anlayamazsın. Anamın safranlı ve tavuk suyuna pilavı üzerine pilav olamaz.

Neyse efendim, ortak olacağımız Alaman işadamlarından telgraf geldi bizim yegene. Uçakla üç kişi geleceklermiş. Başka yerde de işleri olduğundan burda bir gece iki gün kalıp uçacaklar-

muş gene. Otelde yerlerini de ayırtmışlar. Bize kalıyor, bizim evde bir akşam iş yemeği vermek. Bu yemek de ençok bir, bilemedin, iki saat sürmeliymiş. Bu zaman içinde biz Alamanlara çekici gelecek işler önerecekmişiz.

— Ne gibi işler yegen?

— Ah zoo... Sen orasını bana bırak. Öyle işler önereceğim ki, akılları duracak. Yah!

Ağzından laf almak için kaçamaklı biçimde ne işler önereceğini sordum. Vay bu bizim yegendeki akıl... Efendim, bu bizim kentimizde sokak iti çokmuş. Belediye öldürtmekle başedemiyormuş. Alamanlara bir fabrika kurdurtabilirse, toplanacak sokak itlerinin derisinden, kadın eldiveni, manto yakası, kürk, kuyruklarından da kadınlar için kürklü şapka, anahtarlık, süs eşyaları yapılmış ve sokak itlerinin etleri ve kemikleri de atılmaz, bunlar da kurulacak yem fabrikasında makineden geçirilip kurutulur, kümes hayvanları yemi olurmuş. Sokak kedilerinden de aynı biçimde yararlanılmış. “Yaah!”

Daha ne öneriler var bizim yegende. Bildiği bir yerde bir kaplıca varmış, o kaplıcanın çamuru ekzamaya, yaraya, deri hastalıklarına birebirmiş. Bu Alamanlara kadınlara güzellik kremi olarak bu çamuru önerecekmiş, bunlar çamurun içine güzel kokular koyup öyle ambalajlarmış ki, çamurun gramını bin liradan satarmışız.

Belediyeye anlaşıp kentin çöplerini bedavadan toplayıp bu çöplerle denizin ortasında özel bir ada kurmak da önerilerinin arasında. Bu özel adada kumarhane ve başka haneler gibi kâr getiren turistik işler yapmak... “Yaaah...”

Karımla anam, daha telgrafın geldiği gün kolları sıvadılar. Güzel yemekler pişirmekte birbiriyle yarıştalar. Pişirecekleri yemekleri de aralarında bölüşmüşler. Çorbayı anam, köfteyi karım, mantıyı karım, zeytinyağlı sarmayı karım, böreği anam, baklavayı karım yapacak... Aralarında işbölümü yapmışlar.

Yegen diyor ki:

— Mesariften yana hiç çekinme. Aç kesenin ağzını. Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez, demişler. Yaah...

Her ne olacaksa, bu biriki saatlik iş yemeği sırasında olacakmış. Bana ortaklık hissesi yüzdebir verilse, gene milyonlar tutarmış.

Bizim kese ne ki, ağzını açsak ne çıkar... Açtık ağzını,

boşalttık keseyi. Yetmedi. Borca da girdik. Daha doğrusu borca battık. Bakkalına, kasabına, manavına, sütçüsüne, bütün mahalle esnafına borçlandık. Hiç önemi yok, milyonlar gelecek ya...

Sonunda gün geldi çattı. Yegen, üç Alman işadamını havaalanında karşılamaya gitti. Onları ilkin otele yerleştirecek. Biraz gezdirecek. Akşam da bizim eve iş yemeğine getirecek. Ben evde beklemekteyim. Anamla karım hâlâ mutfaktan çıkamıyorlar. Bunlar deli yahu! Bunca yemek bir bölük askere yeter be! Kendileri yetmezmiş gibi komşu kadınlardan da yardımcılar çağırılmışlar. Sanırsın ki, düğün sofraları kurulacak.

Evimiz Alaman işadamlarına göre değilse de gene de kötü sayılmaz. Ne var ki, sofraya takımından eksiklerimiz varmış. O eksikleri de konukomşudan toparlayıp tamamladık. Akşam saat yedide gelecekler.

Yediyi beş geçe araba kapının önünde durdu. Ben koşup kapıdan karşıladım konukları. Buyrun, buyrun, buyrun... Yegen, benim dediklerimi onlara çeviriyor. “Ah zoo, sofraya oturalım da hemen iş konuşmasına geçelim...” dedi yegen.

Yemek odasına geçtik. Alamanları sofraya yerleştirdik.

Anam, tabaklara çorbaları dağıtırken yegen iş konuşmasına başlamış bile. Diyormuş ki Alamanlara “Bizim burda daha insan eli değmemiş çok zengin iş kaynakları var, önce dediğim gibi...”

Yegen, sonradan bana dediğine göre, bunları demesine dedi de, anamın ikramından sözünün arkasını getiremedi ki... Benim anam her zaman böyledir. Anam tabaklara kepçe kepçe çorba dolduruyor. Alamanlar elleriyle ve Alamanca olaraktan dilleriyle “Aman yeter” diyorlarsa da, anamın dinlediği yok. Yegenin sözünü ağzına tıkıp başladı bizim Türk üslûlü ikrama:

— Yeyin yeyin... Afiyet olsun... Buna düğün çorbası derler, bildin mi? Bizim memleketin çorbası dedin mi, yayla çorbası bir, bu iki... Yeyin allaşkına... Di buyrun...

Konuşurken ikidebir yegene dönüp,

— Dediklerimi eksiksiz çevir ki anlasınlar... diye onu uyandırıyor.

Zavallı yegen, biriki çevirip sonra anama,

— Teyze, hele az biraz izin ver ki, biz de işten konuşalım... Diyorsa da, anamı susturmak olası değil. Alamanlarla Türkçe konuşmaya da başladı:

— Beğendin, he mi? Dedim sana güzeldir diye... Dur hele,

bir kepçe daha koyayım...

Alamanlar iki elleriyle tabaklarını korumaya çalışıyorlarsa da, anam aradan yol bulup çorba dolu kepçeyi tabaklarına boşaltıyor. Tam bizim yegen sözü alıyor, anam başlıyor:

— Buyrun allaşkına... Yabancı yabancı durmayın öyle... Çekinmeyin, yeyin, yeyin... (Yegene) Söyle de yesinler... Bura yabancı yer değil, kendi eviniz bilin...

Alamanlar gerçekten mi beğendiler, anamın üstelemelerine mi dayanamadılar, her neyse, çorbaları bitirdiler. Anam,

— Az daha isterler mi sor hele... dedi yegene.

O zaman ben,

— Ana, bu yemek ahabalık yemeği değil, burda iş konuşacağız. Bırak ki işten konuşalım... derken bu kez nöbeti karım aldı. Değiştirdiği tabaklara kendi yaptığı salçalı köfteleri koymaya başladı, çenesi de açıldı:

— Buyrun allasen... Tuzu azsa koyun, aha tuzluk şurda... biberlik de işte... Şurda da kırmızı toz biberle pul biber var... Buna biz basma köfte deriz... Kimyonu azsa koyun... Herhal sizin yemeklere benzemez ama, gayet lezzetli gelir bize... İnsanı besler... Yabancı yabancı durmayın öyle...

Karımın çenesi hiç durmuyor ki, şu iş konusunda iki söz konuşalım. Hay Allah-belanı vere karı... Karım soluk alacak olsa, anam kapıyor lafı:

— Salatadan da buyrun... Tabağınıza mı koyayım... Burda söğüş domates, burda da çoban salatası... Karışık salata da burda... Yeyin canım, yeyin... Su mu, ayran mı? Sıkma meyva suyu da var...

Alamanlar köfteleri beğenmiş olacaklar ki, tabaklarındakileri silip süpürdüler. Anamla karım hamle edip boş tabaklara yeniden köfte doldurmaya kalktılar. Üç Alman, köfte koydurtmak için tabaklarının üstüne yatar gibi eğildiler.

— Tabaklarınızı değiştireyim... Vallahi siz bişey yemediniz. Yazık, aç kaldınız... Ekmek buyrun... Şu kâsedekine biz sumak deriz... Serpin serpin yemeğe... İştah açar... Mideye de gayet iyi gelir.

Ben artık Alaman konukları da unutup,

— Sus ulan karı, sus! Sus ki, iki çift sözedelim. Herifler yarın gidiyor... diye bağırdım.

Karım,

— O nasıl şey, konuğa ikram gerekmez mi? Sustum sustum işte... dediyse de bu kez anam tabaklara karnıyarıkları doldururken aldı sözü:

— O kadcık olur muymuş... Daha neler.. Aman dur, bir karnıyarık daha koyayım... Yooo, vallahi olmaz. Yemezseniz gücenirim. Kırk yılda bir, evimize konuk geldiniz... Yeyin allaşkına... (Yegene) Söyle dediklerimi de yesinler...

Başa çıkamayacaklarını anlayan Alamanlar, sonunda teslim oldular. Tabakları karnıyarıkla doldu.

— Tabağınıza biraz salata koyayım... Hangisinden?.. Bu turp rendesi, çok şifalıdır... Bu da kırmızı turp... Burası sizin eviniz sayılır. Çekinmeyin...

Yemekten başka hiçbirşey konuşmaya fırsat vermiyorlar.

— Ana, sus ki biraz işten konuşalım. Bu herifler buraya iş konuşmasına geldiler, yemek de bahanesi...

Anamı susturmanın olanağı yok. Soluklanmak için susacak olsa, sözü karım kapıyor. Ama Alamanlar iyice aptallaşmışlar. Avurtları yemekle dolu doluyken kendilerine uzatılan ayrıları, meyve sularını içiyorlar.

— İç iç... Bastırır. Bir karnıyarık daha ister misin? Çekinme...

Karım suböreğini ortadaki tepsiden alarak dağıtmaya başladı. Tabakları öyle dolduruyor ki “öksüz doyuran” dediklerinden... Biyandan da anlatıyor:

— Çarşıdan alma değil haa, kendi elimle yaptım... Çok hafiftir. Bak böyle işte... İnsanın ağzında erir. Hiç dokunmaz... Bir tane daha almazsanız vallahi darılırım... Sizin için özel yaptım...

Alamanlar sanki çok anlarılarmış gibi, suböreğini çok yemenin yöntemini anlatıyor:

— İki lokma suböreği yemeli, üstüne üç yudum ayrıran içmeli. İşte o zaman bütün gün durmadan suböreği yesen, yedin mi yemedin mi anlamazsın. Ama siz almadınız... Lütfen... Biraz daha... Bakın şu kenarından da koyayım biraz, daha pişkindir.

Bu kez gelin kaynana birbirlerini övmeye başladılar:

— Gelinimin suböreği üstüne suböreği yoktur.

Yegen dayanamayıp,

— Yemekten başka bişey konuşamayacak mıyız yahu? diye bağırdı.

Karım, sanki yegenin sorusuna yanıtmış gibi,

— Daha arkada mantı var... dedi.

Saate baktım, sofraya oturalı birbuçuk saat olmuş. Anamla karımın konuklara yemek ikramından zaman bulup da bizim daha işten mişten konuştuğumuz yok. Yemek lafından fırsat vermiyorlar ki...

— N'olur, biraz da pilakiden alın... A vallahi olmaz, iki kaşık olsun pilakiden yedirmeden bırakmam...

— Aaa, ayol kuş kadar bişey yediniz...

— Dolmadan almayacak mısınız... Buyrun, buyrun... Limon da burda... Yeyin, yeyin allasen...

— Vallahi aç kaldınız... Hiç olmazsa safranlı pilavdan buyrun... İki kaşık daha?

Ne yegen, ne ben, ne de Almanlar ağzımızı açabiliyoruz. Anam biyandan, karım biyandan ikramlar ederek üç Alamanı tıkabasa doyuruyorlar. Evet, tastamam öyle; tıkabasa... Nerdeyse Alamanları sırtüstü yere yatırıp ağızlarına zorla dolmaları tıkaçlar.

— Tabagınızı değiştiriyim... Lütfen...

— Vallahi aç kaldınız...

— Ne olur, misafir gibi durmayın öyle...

Ah, bütün eşeklik bende... Yahu ben nasıl bilmem, bizim geleneğimize göre konuk ağırlamanın böyle olduğunu da, bu Alamanları iş konuşması için eve çağırırım. Karıların yemek ikramından bizim sofralarımızda kim ne zaman, ne konuşabilmiş ki, Alamanlar konuşsun...

Ondan al, bundan da buyur, vallahi aç kaldınız, Allaşkınıza yeyin yeyin, yabancı gibi durmayın, çekinmeyin, bura kendi eviniz, biber ister misiniz, az Jaha pilav... filan derken, sıra geldi tatlılara. Karım diyor ki Alamanlara:

— Bunun adı sarıgıburmadır. İçi cevizli... Tatlıların şaşı sayılır. Herkes yapamaz... Buyrun buyrun...

O üç Alamanın en şişman olanı, içi dövülmüş ceviz dolu sarıgıburmayı ısıırken boncuk boncuk terler dökmeye başladı. Benim görüşüme kalırsa, Alamanlar yememekte direnirlerse, bizim kadınlar döge döge bunlara yedirecekler; iyisi mi yemeyi kazançlı bulmuşlar. Artık bedenlerinde yemek alacak boş yer kalmamış olmalı ki, ağızlarına aldıkları lokmayı yermiş, çiğnermiş gibi yaparak geveliyorlar.

Saate baktım, yemeğe oturalı ikibuçuk saat olmuş. Bundan sonra Alamanlar isteseler de konuşamazlar. Konuşmayı bırak, solundukları ne nimet... Kolan gevşetir gibi, Alamanların biri, deliğini üçüncü kez açıp pantolon kemerini gevşetiyor. Alamanların birinin gözleri kaymış gitmiş, yemeğin ağırlığından uyudu uyuyacak...

Anam hâlâ,

— Elimle yaptım... Baklavadan yemeden dünyada bırakmam... Buyrun, yeyin, yeyin... deyip duruyor.

— Hey yegen, dedim, bu yemek boşa gitti. Herifler de yarın burdan ayrılıyor. N'eyleyeceğiz şimdi?

Yegen,

— Ah zooo, dedi, bunlar yarın akşam geç saatte uçağa binecekler. Yarın öğle yemeğini bir restoranda birlikte yeriz de, o zaman konuşuruz iş konusunu... Yah!

Yegen böyle derken, o boncuk boncuk ter döken şişman Alamanın başı, oturduğu sandalyede sağa kaykıldı. Suratı da patlıcan moruna döndü. Ben,

— Eyvah, Alamanın biri elden gidiyor... derken, anam bir bardak sıkma vişne suyunu,

— İç iç, devâdır, iyi gelir... diyerek, herifin kitli dişlerinin arasından ağzına boşaltmıyor mu! Alaman, artık kımıldayamadığından mı, yoksa ağzına dayanan bardaktakini ilaç mı sandığından, yazgısına razı olup o bir bardak vişne suyunu içtiyse de, artık içinde boş yer kalmadığından olacak, bardağın sonuna doğru püskürdü ve püskürmesiyle gök gürler gibi geçirince anam,

— Âfiyet, şeker, bal olsun... Bak, yaradı yaradı... dedi.

Karım,

— Kahvelerinizi nasıl olsun? diye sorarken Alamanlardan biri kalktı. Yegene bişeyler söyledi. O geçiren suratı morarmış Alaman terlerini siliyor. Üçüncü Alaman vitrinlerdeki mankenler gibi donuk duruyor, sanırsın cansız. Yegenle ben, bu Alamanı kollarından tutup kaldırdıksa da, belli ki adam yediği yemeklerin ağırlığını taşıyamadığından yürüyemiyor. İki yandan kollarına girip yürüttük. Merdivenden inmeleri kolay olmadı. Giderlerken, yegen Alamanlardan sözaldı ki, yarın bir restorandaki öğle yemeğinde iş üzerine konuşalım. Alamanları kapıdan uğurlarken bile anamla karım hâlâ diller döküyor:

— Bunu saymayız... Gene buyrun, yemeğe bekleriz...

— Vallahi aç kaldınız...

— Ne yediniz ki... Hiç...

Yegen, otellerine götürmek için Alamanları bir arabaya bindirdi; kendi de onlarla gitti. Ben de evde açtım ağzımı yumdum gözümü. Anamla karıma demediğimi bırakmadım. Ama onlar yaptıklarının hiç de ayırdında değiller.

Anam,

— N'olmuş ki, diyor, konuk dediniz getirdiniz. Elin garip yabancılarını ağırlamamış olur mu? Sonra bizim için arkamızdan ne demezler...

Karım da,

— Biz töremiz neyse onu yaptık, diyor, onca uğraşıp didinip yemekler, tatlılar yaptık da, teşekkür edip bir elinize sağlık bile demediniz. Bir de afurtafır edip duruyorsun... Alamanlar kırk yıldabir, Türk evine konuk gelmişler, adamları aç mı gönderseydik.

Buyüzden anamla, karımla küsüştük.

Restesi gün yegenle öğle yemeği için bir restorana götürmek üzere kaldıkları otele gittiğimizde Alamanları bulamadık. Alamanlardan birini geceyarısından sonra cankurtaran arabasıyla ilkyardım hastanesine zor yetiştirmişler. Birinin de, hastaneye gidecek mecali bile yokmuş da, âcil servisten ekip gelip otelde midesini yıkamışlar. Üçüncü Alaman ortalarda yok. Onun nerde ve ne olduğu hiç belli değil.

Yegen,

— Ah zoo, bu iş yattı... Yah! dedi.

Ben de ondan alışmış olacağım, onun gibi,

— Yah! dedim.

Dünya akıllısı yegen de Alamanya'ya dönmüş olmalı ki, o günden sonra onu da göremedim.

Evet, milyonlar kazanacağımız iş yattı ama, biz de hiç olmazsa üç Alamana, Türk geleneğine uygun konukseverliğin nasıl olduğunu gösterdik. Ne olduysa bana oldu. Alamanlara ziyafet için girdiğim borçları altı ayda zor ödedim.

Moskova (Rossia Oteli,12-549)

8 Mart 1988

Sen ne diysen gardaş, bizim oraya cambaz Apo denen — sözüm burdan dışarı — pezevenk gelmiyeydi de eski kilise alanına çadırını kurup beni de getir götür işleri için yanaşma olarak almayaydı, Ökkeş ağamla ben öyle candan arkadaş olabili miydik! I-ıh, olamazık... Vara arkadaş olmayaydık da, Ökkeş ağamın da başına onca belalar gelmiyeydi. Ökkeş ağamla bir köydenik. Ökkeş ağam, bizim köyün ve daha birkaç köyün ağası Şahmuz ağamızın bicik oğlu. Ökkeş ağam kiimim, benim kimin çulsuz garibin yetimi kim ki onunla arkadaş olak. Ama o cambaz Apo çadırını bizim oraya kurdukleyin Ökkeş ağamın da, benim de yazgımız deniştı.

Ökkeş ağam benden beşaltı yaş küçükse de, benden beşon yaş büyük görünüy. Benim boyum, Ökkeş ağamın beline ancak erişiy. Gövdesi iri ve enksesi kalındır. Çünkü, benim kimin olanlar yok yoksulluk içindeykene Ökkeş ağam yağla balla, baklava börekle eyi beslenmiştir.

Bu bizim köyümüzün ağası Şahmuz ağanın ilk avradından üstüste iki kızı olıy. Şahmuz ağa çok kızıy. Çünkü, er kişinin çocuğu er olmak gerekiy. Üçüncü çocuğu da kız olanda, Şahmuz ağa vicdanlı kişi olduğundan avradını boşamıy, üstüne teze bir gelin alıy. İkinci avradından da üst üste iki kızı olıy. Ediy beş kız. Şahmuz ağa deli kimin olıy, n'eydicek bilmiy... Vicdanlı olduğundan ikinci avradını da boşamıy, teze bir gelin daha alıy...

Bizim orda Ökkeş Baba deyi bir yatır var. Er çocuğu olmayan herif Ökkeş Baba'ya gidiy, kurban kesiy, Yatırın başında dua ettiği kimin, o herifin avradı oğlan doğuriy... Ökkeş Baba yatırına gidenden sonra doğan oğlana Ökkeş adı veriliy, yoksam

çocuk yaşamıy... Bizim orda Ökkeş adının çok olması bundan ileri geliy. Pazar yerinde bir sesleniyisen Ökkeş deyi, herkes dönüp bakıy... Sese dönmeyen olursa anla ki ya Ökkeş degil, ya Ökkeş'tir ama sağır olduğundan sesi duymıy...

Şahmuz ağagiller, köydeki konaklarında toplaşıy. Şahmuz ağa Ökkeş Baba yatırına gitsin deyi kararlaşıy. Şahmuz ağa, en teze gelini yanına alıy. Ökkeş Baba yatırına gidiy. Huzuruna varanda diz üstüne geliy. "Hallarımız beyleyken beyle Ökkeş Baba, bize bir oğul ver!" deyi yalvari y. Bir de kurban kesiy. Köye döndüğü kimin, avradı teze gelin gebe kaliy ve yedi aylıkkene bir oğlan doğuri y. Yedi aylık, yani eksik doğduğundan çocuk eyle arık, eyle hırde ki, görenler, bu çocuk yaşamaz deyi y. Gelgelelim. çocuğun adını Ökkeş koyanda, hazret-i Ökkeş Baba yatırımızın ruhu gücüne, biraz da babası Şahmuz ağanın döktüğü paryalan yaşıy.

Ben Ökkeş'in doğduğunu biliyim. Demek o zaman altı yedi yaşında var olmalı yım. Daha doğduğı gün, köyümüzün genci yaşlısı ona Ökkeş ağa deyi y... O yüzden benim de Ökkeş ağamdır. Bütün köyün gözü kulağı Ökkeş ağamın üstünde, herkeş onu kolli y... Ökkeş ağam, yedigi önünde yemedigi ardında, bal böreklen, baklava çöreklen, sütnen kaymaklan besleniy... Beyle beyle, derkene, o arık çocuk büyüdükçe böyyiy. Maşallah günden güne kavak kimin uzi y ve boğa kimin genişiy. Eyle polat bir yigit oli y ki heç bi kimse bileğini bükemiy...

Şahmuz ağa, önceki avratlarından olan beş kızını, köy mettebinin kapısı öğünden bile geçirtmi y. Bizim orda karı kız milletin okumuşu makbul tutulmaz, ama erkek okumalı. Şahmuz ağa, Ökkeş ağamı mettebe gönderdi göndermesine de, Ökkeş ağamın kafası odundan kalın olduğundan abeceyi bilem sökemiy... Onca dersi, hocası, öğretmeni para etmi y...

Köyümüzün yaşlısı genci, daha onüç-onbeş yaşındaki Ökkeş ağanın çanak yalayıcısı. Ona deyi yler kim: "Sen böğüne böğün bir ağasın. Şahmuz ağamızın bicik oğlusun. Bizde töre beyledir; ağa bir yere gettiğı kimin, buyrun buyrun deyi tütün tabakasını ortaya atacak. Tabakayı ortaya sürmemiş ağalık olmi y. Sen gendin cuğara içmi ysen ki, tabakanı buyrun deyi süresin."

Beyleyken beyle, şeyleyken şeyle, derkene Ökkeş ağam tütün çekmeye başli y. Hem tütün çekiy, hem kayfeye varanda, bir toplantıya gidende tabakayı ortaya fırlatı y... Ordaki herkeş

“Gurban, bir kayfemi iç, bir cığaramı çek hele” deyî ağalığını gösteriy.

Derkene derkene buna deyiylar kim:

“Arak içmemiş ağa olunmaz. Sen bir ağasın. Ağa dediğin kimin arak içecek vede ordaki herkeşe arak sımarlayacak. Haydi gurban, arak içeciık... Ağa kimin ağa ahabap meclisinde, gelsin arak deyî buyurmamış olmaz.”

Derkene derkene, bu benim Ökkeş ağam eyle arak içiy, eyle arak içiy ki, hiçkimse onun kimin arak içemiy...

Bir meclise /varanda “Gelsin arak!” deyî buyuriy. “Can diz üstüne, baş göz üstüne!” deyî arak şişeleri geliy...

Derkene derkene buna deyiylar kim:

“Kumara çökmemiş ağa olunmaz. Eyle ağa dedigin ağa kumara çökende elini tutan olmaya...”

Ökkeş ağam kumara da alışıy.

Köylük yerdeyik, geçim zor ki, hemi de ne zor. Ben çok daraldım. Bir iş bulur, karıntokluğuna olsun çalışırım deyî şehere vardım. Orda bir zaman arkacılık, küfecilik filan yapıykene bir de ne duyak; şehere bu cambaz Apo geliymiş. Bu cambaz Apo iki-üç yılda bir, beyle geliymiş. O gelende, eski kilise alanına çadırını kuranda, cambazlık teline çıkanda, şano kızları oyuna duranda, şehir yerinden oynıymış. Benim kimin çulsuzlar deyiylar kim “Cambaz Apo gelende şehere bet bereket geliy, alışverişi artiy, para yağıy, işsizlere iş çıkıy...” Eyleyse Cambaz Apo’nun gelmesi eyi...

Dört gözlen bekliykene bigün Cambaz Apo şano kızlarıynan, çalgıcı takımıynan, çadırıynan, kamyonuynan geldi. Ben hemen yanına vardım, iş istedim. Bana “Ne iş yapıysen hırbo?” deyî soranda “Her ne iş versen yaparım Apo ağam evelallah...” dedim. “Eleyse paşalık da yapabiliy miysen hırbo?” diye soranda dizlerimin bağı çözüldü. Benimle eğleniy sandığımdan “Estağfurullah... Paşalık kim ben kim...” dedim. Oysa essahtan paşa istiymiş. Bir eski zaman paşası giyimini giyniy, çadırın önüne çıkıy, bir eline çingirak aliy, çığırkanlık yapıy... Beyle birini ariymiş. Açlık bu gardaş, insana her boku yediriy... Cambaz Apo’ya “Eveallah, onu da yaparık sayende...” dedim. Cambaz Apo deyî ki: “Paşa dedikse gendini essah paşa belleme. Çadırın bütün getirgötür işleri üstünde.” Yaparık evelallah... “Bütün silsüpür işleri üstünde.” Yaparık evelallah... “Algel işleri üstün-

de.” Yaparık evelallah... Ne dese yaparık deyiyim. Bu beyle o da üzerinde, şu şeyle şu da üzerinde derkene derkene “Avrat satışı da senin üzerinde” diyende, ben şaşkınlıktan ve dil alışkanlığından “Yaparık evelallah sayende” demiymiyim!.. Yemem içmem onlardan, üstelik karı satışından bahşış de veriliymiş. Başladım işe... Eski kilise alanına koca çadırı kurduk. Bu Cambaz Apo da hüner çok. Bir şano kızından çingen kılığına giriy, onunla birlikte “aman da ebegümeci, canım da ebegümeci, her derde devasın ebegümeci” deyi bir şarkı çığriy, millet de onlara uyyi, hep birlikte söyleniy: “Aman da ebegümeci, canım da ebegümeci...” Sonra bu Apo’da eyle bir cambazlık var ki, görende akıl durur. İki direk arasına tel gerdiriy. Telin üzerine çıkıy, başaşağı tikine kalkıy, başı aşağı ayakları yukarı durıy... İki tekerli bisiklete biniy, telin üstünde gidip geliy... O telin üstüne fıçı çıkıy, fıçının üstüne çıkıy, telde bir baştan bir başa gidıy... Çadırın içindeki şanoda da şano kızları şarkı çığriy, oyniy, soyuniy... Müşteriler de kızlar soyundukça “Çıkar, çıkar, çıkar...” deyi bağrıy... Kızlar çıkıy, müşteri bağrıy: “Çıkar, çıkar...” Şano kızları bir donla cıbil kalıy.

Benim bir işim de, şano kızlarına müşterilerden zampara çıkanda, cambaz Apo’ya haber veriyim.

Bir gece Ökkeş ağam cambaz Apo’nun çadırına şano kızlarını seyre gelmiy mi! Ben, aman Ökkeş ağam deyi fır döniyim, buyur Ökkeş ağam, hoşgelmişin Ökkeş ağam... Ne isten Ökkeş ağam?

Ökkeş ağam beni çığırdı, dört şano kızından o sarı saçlı olanını sorıy. Ben de cambaz Apo’ye Ökkeş ağamın buyruğunu söyliyim. Cambaz Apo’ynan Ökkeş ağam pazarlığa oturiyer. O sarı saçlı şano kızı diyesiymiş ki: “O yigiti gönlüm çekiy. Ondan para mara istemiyim. Cambaz Apo’nun komisyonini verip beni onun elinden kurtarsın, yeter...” Kız benimle haber ediy. Bu haberi ben Ökkeş ağama götürende, Ökkeş ağam keyfinden yere göge sığmazlanıy.

İşte o belâ başımıza beyle bulaşıy. Ökkeş ağam, parasını ödeyip sarı kızı çadırdan kurtariy. Ökkeş ağam sarı kızın “Benim o yigitte gönlüm var, para mara istemem!” demesine vuruliy, sarı kızın yüksek vicdanına tutuliy. Kıza şehirde bir ev tutıy, beni de yanaşma olarahtan yanına alıy... Hepsı eyi de, o yüksek vicdanlı kız, saçlarının boyası tökülüp bir ay diyende kapkara saçlı oliy... Aynen bizim oranın kızları kimin. Ökkeş ağama “Ben senin

uğruna gül gibi işimi bıraktım, beni nikâhla... Ya nikâhlarsın, ya çadıra dönerim...” deyi tutturuy... Ökkeş ağam da nikâh işlerini yoluna koyuy... Derkene, babası Şahmuz ağa olanı biteni duyuy. Çok kızuy... “Vayy, ne demek, yatırımız Ökkeş Babanın himmetiy-

nen Allahın bana verdiği bicik oğlum bir orespiyinen evlene...” deyi çok bir gazaba geliy. “Beyle oğul olacaksa olmaz ola!” deyi, atlanıy, silahlanıy, köyden çıkuy, yola düşüy... Şahmuz ağa, hem bicik oğlu Ökkeş ağamı, hem orespi deyi şano kızını, hemi de aralarını ben yaptım deyi beni vurmaya karar veriy. Senin Şahmuz ağa dediğın adam, bir dediğinden bir daha dönmüy... Bu Şahmuz ağanın geçmişinde üç ölüsü var diye söyleniy...

Biz bunu duyanda, Ökkeş ağamla kafa kafaya verip ne yapacuyık deyi düşünüyk. Düşün düşün, doluya koyuyk almiy, boşu koyuyk dolmiy... N’eydisek olmiy. Şahmuz ağa köyden çıkmış, atı dörtнала sürmüş geliy.

Ökkeş ağam gecenin sabaha dönüş sırası geliy, bana diyyikene:

— Aman gardaş, durmanın zamanı degil, hemen kaçak kurtulak.

— Nere kaçak Ökkeş ağam? diye soruyim.

— İstanbul çok bir kalaba yerdir deyyiler; baba oğlunu, koca avradını bir yitirende bir daha bulamıymış. Buyüzden orda herkes el ele tutuşup yürüymüş ki birbirini yitirmeye... Köyden gelen babam degil, ecelimizdir. Hemen burdan savuşak...

— Senin avradı n’eynıcıyın? deyi soruştuğumda,

— Şimdik bana avradın anasına dedirtme. Avrat döşekte uyyıy... deyyiy.

İşte Ökkeş ağamla ben İstanbul’a beyle geliyk. İstanbul’a gelende, bir kalaba bir kalaba, Ökkeş ağam korkiy,

— Ama, deyyiy bana, elimi sıkı tut ki birbirimizi yitirmeyek...

Ben yapışmışım Ökkeş ağamın barmağına. Onun serçe barmağı, benim bileğimden kalın. Onun boyu direk kimin, benim boyum onun belinde.

Üç gün, beş gün diyende Ökkeş ağamın parası tükendi. Beni sorarsan, bende heç bi zaman para olmiy... Ökkeş ağam, gümüş tabakasını sattı, derkene gümüş köstekli saatini sattı. Başta satacağı yok. Çok ucuz bir otelde, altı kişı bir odada kaliyk. İşte o sıra nasıl oliyse oliy, otelin temizliğini yapan hizmetçi karıynan işi pişiriy... Hizmetçi karı, Ökkeş ağamın ninesinden de yaşlı. Karı,

beyle iri diri delikanlıyı bunlarda bırakmıy, hemen kapiy. Ben sana iş bulurum, deyiy. Benim için deyikene, bu horantayı başımdan sav ki, ikimiz baş başa kalak, benim eve gidek...

Ökkeş ağam bana bigün olanı biteni anlatıy; beyleyken beyle, şeyleyken şeyle... “Gardaş, bu karı seni istemiy... Karının evinde kalıcıyk, ama sen buralarda görükme... Aradabir bana uğra ki, birbirimizi yitirmeyek...”

Helallaşıyk Ökkeş ağamla, ayrılıyk... Her nasıl oliyse, Allah’tan işte, ben o gün boğazıtokluğuna bir iş buliyim. Derkene derkene, patron bana haftalık vermeye başlayanda biraz para biriktiriyim, üstbaş yapıyım gendime. İçime bir ataş düşiy, Ökkeş ağam ne yapıy dey... Gidiyim o otele. Orda öğreniyim ki, Ökkeş ağam o karıyanan evlenmiş. Evlenince karı otel hizmetçiligini bırakıy, evinin hanımı oliy. Ya Ökkeş ağam nerde? Ökkeş ağam da işdeymiş, gece gündüz çalışıy... Verdiler çalıştığı yerin edresini. Gidiyim oraya. Bir de ne görüyim... Vah benim Ökkeş ağam vah... O koca Ökkeş ağam, yarı yarıya azalmış. İlkın tanımıyım. Ökkeş ağama benzer biri ama kim? Beni görende “Çoktanberli görükmiyin bre gardaş!” deyı boynuma sarlıy. Gözlerinden yaş geliy. Boyu, benim boyuma inmiş kamburlaştığından. Küçülmüş, arıkmış, tükenmiş... “Sana n’oldu bre Ökkeş ağam?” deyı sorıyım. Çok çalışmaktan beyle olmuş. Bu nasıl bir çalışma beyle hey Ökkeş ağam? Hiç sorma deyiy. Anlatmaya başlıy:

— Günün yirmidört saati çalışıyım. Avradım olacak hortlak karı, beni sabahın köründe uyandırıy, işe yolliy, gendi yatıy... Beni beldiyenin yol işine gönderiy. Yol işi saat dörtte bitiy. Avradım olacak o hortlak karı bana bir aşevinde bulaşıkçılık buldu, dörtten sonra orda çalışıyım. Avradım olacak hortlak karı, bana bir handa temizlikçilik işi buldu. Aşevinden sonra ora gidiyim bütün hanı temizliyi. Temizlik işi bitende, avradım olacak hortlak karının bulduğu bir yerde gece bekçiliği yapıyım.”

“Cumartesi pazar günler ne yapıysin Ökkeş ağam?” diye sorıyım.

“Avradım olacak hortlak karı bırak mıy ki uyuyım, dinleniyim. Cumartesi günü, o avradım olacak hortlak karının bulduğu bir bahçıvanlık işinde çalışıyım. Pazar günleri, gene avradım olacak hortlak karının gönderdiği, inşaat işinde çalışıyım.

Hey Ökkeş ağam hey, eski Ökkeş’in yarısından daha da azalmış. Yüzü kireç kimin... Avurdu çökmüş... Ayakta zor duriy.

Ökkeş ağama soruyum ki,

— Hey Ökkeş ağam, heç mi yatağa girmiyisin, heç mi uyuyusın?

Diyiy ki Ökkeş ağam,

— Gecede biriki saat yatağa girdiğim oliyse de o zaman da avradım olacak o hortlak karı bırakmıy ki dinlenek, uyuyak...

— Ne yapıy?

— Gardaş beni uyutmiy... Tam gözlerim kapanırkene dürtiy... Ben sana ne deyi bunca iş buldum, hadi şimdik de kocalık vazifeni yap deyi beni dürtükliye dürtükliye zorliy... Biliy misin, kocalık vazifesi taş taşımaktan zor geliy... Çünküm, avradım olacak o hortlak karı heç paydos vermiy, mola vermiy...

Ökkeş ağamın kaşık kadarlık yüzüne bakıyım bakıyım, ağlayasım geliy. Kazandığı bütün parayı da karısı elinden alıymış. Benim biriktirdiğim biraz param var yanımda, onu verdim. Ödeyemeyeceğini söyleyip almak istemeyende,

— Senin bende hakkın çoktur Ökkeş ağam... deyi parayı verdim.

— N'eyleyeceğin beyle Ökkeş ağam? deyi soruştuğumda,

— Bilmiyim ki gardaş, dedi, düşünüyim düşünüyim, hangisi doğru; köye döniyim de babam mı vura, yoksam avradım olacak hortlak karının koynunda mı öliyim?

— Peki Ökkeş ağam, niçin boşanıysın avradını?

Bir derin ah çekip,

— Hiç düşür.me miyim, dedi, düşünüyim, düşünüyim ama, avradım olacak o hortlak karı beni öyle bir işe sürmüş ki, nerden işten zaman bulup da, karıdan boşanıyım? Elim mi değıy gardaş?

Sarılyık, kucaklaşıyık, ayrılyık...

Çalıştığım yerde aylığım artıy... Sonra ben başka bir işe geçiyim, orda daha çok kazaniyim. İşlerim eyi. Gendime bir oda tuttum. Eşya aldım. Herbişey eyi... Bigün aklıma Ökkeş ağam düşiy... Vardım o çalıştığı yere, orda yok, yerini de kimse bilmiy. Evini aradım, bilen yok. Köye mektup yazıp sordum, orda da bilen yok.

Aradan bunca yıl geçti. Ökkeş ağamın bana son sözünü hiç unutmiyim:

— İşten zaman mı kaliy... Ne zaman boşayak? Elim mi değıy gardaş?

Riga (Hotel Ridzene-302) 2 Mart 1988

İĞDİŞ EDİLMİŞ İNSANLAR ÜLKESİNDE AYIP YERİ YERİNDE KALMIŞ BİRİ

Önce öykünün adından başlamalıyım. Anlatacaklarım, gerçekten yaşanmış bir olaydır; yani masa başında uydurulmuş yada bir fantezi değildir. Kabul ediyorum, yine de inanılması zor, hatta olanaksız şeyler bu anlatacaklarım. Ama şu dünyada inanılamayacak öyle çok olaylar yaşıyoruz ki... İşte benim anlatacağım yaşanmış olay da onlardan biri.

Önce öykünün adı demiştim. Neden kimi sözcükleri söylemek ayıp yada bayağı sayılır da, o sözcüklerin yerine, aynı anlamı veren yabancı sözcükler kullanılınca ayıp sayılmaz? Bunu hiç düşündünüz mü? Örneğin, sidik yerine Arapça idrar denilir; ikisi de aynı şey değil mi? “Çay, çış getirir.” yada “Çay çok işetir.” denilmesi çok ayıp, ama “Çay diüretiktir.” dersek ayıp olmuyor.

Dildeki bu ikiyüzlülük beni sinirlendiriyor. Üstelik bu dil ikiyüzlülüğümüz gittikçe yayılıyor, yani bir anlama gittikçe sözde kibarlaşıyoruz. Çocukluğumda dona herkes don derdi ve don demek de ayıp sayılmazdı. Şimdilerde çok ayıp, Frenkçesi “Külot” dersek kibarlaşıyoruz. Don, kıçımızı kapadığı için mi ayıp sayılıyor? E peki, don kıçımızı örtüyor da külot neremizi örtüyor?

Eskiden gebe sözcüğünü kullanmak da ayıp sayılmazdı. Şimdilerde onun yerine “yükü” anlamına gelen Arapça “hamile” sözcüğü kullanılıyor. Gebe hayvanlar için bile kibarlaşan köylüler “İnek hamile kaldı” diyor. Gebe sözcüğü, bir kadının gebe kalması için gerekli işlemi anımsattığı için mi ayıp sayılıyor. İyi de, kadınlar hamile kalmak için başka bir işlem mi yapıyorlar?

Ne biçim insanlarız? Helâ yada ayakyolu demeyi bile ayıp sayıp onun yerine Fransızcadan numarasız demek olan “sans

numero” yerine yüz numara demek olan “cent numero”yu almışız; hem de “sans” ile “cent” ikisi de Türkçede “san” okunduğu için Fransızın “Numarasız” dediği ve çift sıfırla (00) gösterdiği helaya biz “Yüz numara” demişiz. İşte kibarlık diye ben buna derim, ama orman kibarlığı... Kibarlık uğruna dünyaya rezil olmak da işte budur.

Türkçelerini söylemeyi ayıp saydığımız için yabancı dillerdeki karşılığını yalan yanlış söylediğimiz öyle çok sözcük var ki... Niçin sözü bunca döndürüp dolaştırıyorum sizlere bir öykü anlatmak için? Çünkü, sözü “taşak” a getireceğim de ondan... Bu öykünün başlığı “İğdiş edilmiş insanlar ülkesinde taşaklı kalmış biri” olacaktı. Ama bizde taşak sözcüğü de, yani şu hepimizin bildiği taşak da nedense ayıp sayıldığından, öyküye taşaklı bir başlık koyamazdım. Ben koyardım da öykünün yayınlanacağı derginin sorumlusu, başlığında taşak olan öyküyü yayınlamazdı. Peki, ne demeliydim? İşte yazıya “Önce öykünün adından başlamalıyım.” deyişim bundandı. Diyelim bir Fransız yada İngiliz yada Alman yazarı bu öyküyü yazacak olsaydı, ayıp olur diye taşak sözcüğünün Fransızcasını, İngilizcesini, Almancasını yazamıyacaktı da Türkçe olarak “Taşak” diye mi yazacaktı? Taşağa taşak diyememek bana dil ikiyüzlülüğü geliyor. Evet “oruspuya oruspu denilemez!” diye bir söz vardır ama, bu sözü bir kadına söylemek onu aşağılamak olacağı için yasayla önlenmiştir. Oysa bir taşaga taşak demek, hiç de taşığı aşağılamak değildir ki...

Taşak demek ayıpsa, ayıp olmaması için taşak yerine ne demeliydim? Fransızcası olan “testicule” mü, yoksa İngilizcesi olan “testicle” mi? O zaman öykünün başlığı şöyle olacaktı: “İğdiş Edilmiş İnsanlar Ülkesinde Testikülü Yerinde Kalmış Biri”.

Ben her zaman eşitlikten yanayım. Fransızlar ayıp olmasın diye “testicule” yerine “Taşak” deselerdi, ben de o zaman taşak yerine “testikül” demeyi uygun bulurdum. Ama o zaman da şöyle bir sorun çıkıyor ortaya. Türkçede erkek olanlar, salt erkeklerdir. Oysa Fransızların sözcükleri de erkekli dişilidir. Fransızca erkek sözcüklerin başına “lö”, dişi sözcüklerin başına “la” gelir. E taşak da dişi olamayacağına göre, Fransızlar bizim taşaga “Lö taşak” diyeceklerdi.

Güzel bir rakı mezesi olduğu söylenen — ben hiç yemedim — koç taşığı yerine de, yine kibarlık olsun diye koç yumurtası denilir. Öykümün başlığını “İğdiş Edilmiş İnsanlar

Ülkesinde Yumurtalı Kalmış Biri” koysaydım, bu saçmalaktan kimse bişey anlamayacaktı.

Bizde taşak, kendi doğal işlevi dışında ayrıca bir de yürekliliği simgeler. Bu, salt bizde değil, İngilizlerde de böyledir; açın bakın sözlüklere, orda göreceksiniz. (Aşkolsun İngilizlere!)

Bunca çok taşaktan sözedilen bu öykünün dergide yayınlanıp yayınlanmayacağını bilmiyorum. Yayınlamazlarsa kendilerinden yayınlamamalarının yazılı gerekçesini isteyeceğim. Örneğin şöyle bir gerekçe: “Öykünüzün konusu taşak olduğu için...”, yada “Öyküde pekçok yerde taşak sözcüğünün geçmesi ahlaka aykırı görüldüğünden....” filan.

Ayrıca taşak sözcüğünü muzır yasasına girip girmeyeceğini de bilmiyorum. Örneğin televizyonda ve radyolarımızda kimi sözcüklerin söylenmesi yasak. Taşak da bu yasak sözcükler arasına giriyor mu? Taşak mızur yasasına girer de, beni buyüzden mahkemeye verirlerse, yiğitçe savunma yapacağımdan hiçkimse-nin kuşkusu olmasın; elbet taşığı değil, kendimi savunacağım ve sonunda ben de o da aklanmış olacağız.

Gelelim, daha adı üzerinde bile bunca açıklama yapmak zorunda kaldığım, iğdiş edilmiş insanlar ülkesinde taşaklı kalabilmiş birinin öyküsüne... Önceden de söylediğim gibi, gerçekten de yaşanmış bir olayı anlatacağım. Ancak, olayın geçtiği ülkenin ve olay kahramanlarının adlarını açıklamayacağım. Adları açıklamayışım korkumdan değil; “Bilin bakalım hangi ülkedir ve bunlar kimdir?” diye okurlarıma bir bilmece sorusu yöneltmek istediğim içindir.

Bilindiği üzere her ülkede azçok birbirine benzer yiğitlik ölçekleri vardır. Kimi, ülkede örneğin pazu gücü yiğitliğin göstergesidir. Sağlam yapılı insanlar yiğit sayılır. Kimi ülkede yiğitlik boyla bosla, pazu gücüyle değil, yüreklilikle ölçülür; gözünü budaktan sakınmayanlar yiğit sayılır. Kimi ülkede sözünü sakınmayanlar, eğriye eğri doğruya doğru konuşanlar yiğittirler. Kimi ülkede...

Ülkelerden birinde yiğitliğin ölçüsü taşaktı. Yiğitlik orda taşakla ölçülürdü. Böyle olunca o ülkede kadınlardan yiğit çıkmaz sanılırsa da, arada yiğit, hatta çok yiğit kadınlar da çıkar, böylelerinin taşakları olmasa bile, bunlara simgesel olarak “taşaklı kadın” denilir, bunlardan kimileri de “Amma taşaklı kadın!” diye övülürdü.

Erkeklerden yiğit olanlara “taşaklı adam” denilirdi ve adamların yiğitlikleri taşaklarının ağırlığına ve büyüklüğüne göre ölçülürdü. En üstün yiğitlik gösterenlere “taşığı altı okka” denilirdi. O ülkede taşığı altı okka olmak, başka ülkelerdeki “halk kahramanı” yada “devlet sanatçısı” yada “ulusal kahraman” olmak gibi bişeydi. Altı okkalık taşaklı olmak, yiğitlikte rekordu. Hiçbir yiğit bu rekoru kıramamış, örneğin o ülkede altı okka iki dirhemlik taşığı olan yoktu.

O ülkede bıyık da yiğitlik ölçüsü sayılırdıysa da, yiğitlik ölçütü olarak bıyık, taşaktan sonra gelirdi.

İşte bu taşakların yiğitlik ölçütü sayıldığı ülkede günün birinde bir darbe oldu. O ülkede yaşayanların en taşaklıları olduğu söylenen yedi ağır taşaklı yönetimi ele geçirdi. Yönetimi ele geçiren ağır taşaklıların en taşaklısı da, doğal olarak en başa geçti. Bu en başa geçen taşaklı, öyle taşaklıydı ki, söylendiğine göre, taşaklarını rahat taşıyabilmek için sağ taşığını sağ omuzuna, sol taşığını da sol omuzuna heğbe gibi atarak, sağa sola yalpalaya yalpalaya yürürdü. Yönetimi ele geçiren ötekilerse, taşak ağırlıklarına göre sıraya girip yönetimde koltuklarını almışlardı.

Değil mi ki o ülkede en taşaklı olan en yiğit sayılıyordu, öyleyse en yiğit olanların yönetimi ellerine geçirmeleri de doğal sayıldı ve halk en taşaklılara gönüllü olarak başeğdi. Ancak zaman geçtikçe, yönetimi ele geçiren o yedi yiğidin altı okkalık taşakları olmasına karşılık, taşaklarının çoktanberi işlevlerini yapamadıkları ortaya çıkıverdi; böyle olduğu hergün biraz daha anlaşılmaktaydı. İşlevini yapamayan taşak ne işe yarardı ki, altı okka değil, isterse altmışaltı okka olsun, işlevini yapamadıktan sonra... En başa geçmiş olan o en taşaklı, gerek kendisinin ve gerek arkadaşlarının taşakları için çıkarılan söylentileri sıklıkla gazetelerde, radyo ve televizyonlarda yalanladıysa da, kendi taşığını kendisinin övmesi halkı inandırmadı. Taşaklı olduklarını sanarak darbeyle başa geçenlere gönüllü olarak başeğmiş olan halk, yavaş yavaş kendilerini aldatılmış, kandırılmış duyumsamaya başladılar. Demek, bunlar sahteciydi; sahte yargıç, sahte polis, sahte subay gibi, bunlar da sahte taşaklıydılar. İşlevini yapamayan taşak ancak göstermelikti; ha böyle bir taşak, ha boş saman torbası... Halk, yönetimin başında gerçekten taşaklı ve taşakları altı okka çeken insanlar istiyordu. Geceleri sokak duvarlarına badana yada kara boyayla şöyle sloganlar yazılmaya başlandı:

“Çürük taşaklılar sine-i millete çekilsin!”, “İşlemeyen taşak, ne askı tutar ne kuşak!”, “İşlevini yapmazsa taşak, üremez oğul uşak!”

O ülkenin başka taşaklıları da yavaş yavaş taşak yarışına girmeye başladılar. Özellikle ülkenin taşaklı aydınları, basındaki taşaklı gazeteciler, taşaklı bilimciler ve sanatçılar yönetimi ele geçirmiş bulunan sahte taşaklılara ucundan kıyısından laf dokundurmayla başlamışlardı. Bu aydınların çoğu terbiyeli iyi aile çocukları olduklarından ve terbiyeleri müsait olmadığı için doğrudan “taşak” diye yazamıyorlar, bunun yerine “Taş ak olmalı, kara taş olmamalı.” gibilerden çok ağır başyazılar, köşeyazıları yazıyorlardı.

Bu durum karşısında yönetimi ele geçiren yedi kişi aralarında konuşup tartışıp aldıkları karara göre, başyönetmen televizyonda bu konuda bir açıklama yapacaktı. Bu başyönetmen “Varım derken yokum, akım derken bokum” diyen, ağzına geleni söyleyen, olmadığı için aklına bişey gelmeyen, ama çok içten bir kişiydi. Ülkenin bir iline gidip ordan bütün ülkeye televizyon aracılığıyla şöyle konuştu:

“Sevgili hemşerilerim,

Çoktanberi güzel şehrinize gelmek istiyordum. Ama fırsat bulup geledim, ama bakın bugün geldim işte... Sizlerden, her yere gidiyorsun da bizim şehrimize gelmiyorsun diye şikâyet mektupları alıyordum. Benim şehrinize bu ikinci gelişimdir. Bundan yirmibeş sene önce de gelmiştim; burdan otobüsle geçerken, tam işte bu meydanda kaşanma molası vermiştik. O zaman şehrinizdeki hiçbir evde video bile yoktu, kompüter de yoktu. Çünkü o zaman daha bunlar icat edilmemişti. Bakın şimdi ne kadar ilerlemişsiniz ki, inşallah yakın zamanda videonuz da olur, kompüteriniz de, daha daha neleriniz de... Bana buranın şairleri sıklıkla şiirler gönderiyorlar, sağolsunlar. Çok içli olduğu için bu şiirlerden birini sizlere de okuyayım:

Olunca taş ak olmalı
Olmamalı aman kara
Ah farfara farfara
Taş ak sığmaz şalvara

Altı okka olmalıdır
Tuman şalvar dolmalıdır
Şak şak da şak şak şak da şak
Altı okka gelen taş ak

Bu güzel şiiri yazıp bana gönderen şair vatandaşa teşekkür ederim.

Sevgili hemşerilerim, son zamanlarda taşak konusunda dedikodular almış yürümüştür. Hepsi kulağımıza geliyor. Sakın ola ki vatan hainlerinin sözlerine kanmayın sevgili vatandaşlarım.”

Bu sırada coşan halk hep birden şöyle bağırıyordu:

Şak şak da şak şak
En büyük sensin
Senden büyük yok taş ak
Şak şak da şak şak

Televizyonda, radyolarda ve gazetelerde yayınlanan bu önemli konuşma da etkisiz kalınca, ceza yasasına hiçbir yurttaşın ağzına taşak sözcüğünü almaması için bir madde konuldu. Düşünce özgürlüğü olduğundan her isteyen yurttaş taşak üzerine enine boyuna düşünebilir, ama düşüncesini açıklayarak taşak aleyhine propaganda yapamazdı. Ceza yasasına göre, bir kişi, başka hiçkimsenin bulunmadığı yerde içinden geçeni söylemek için bile olsa yüksek sesle taşak dese beş yıldan on yıla, iki kişi söylese (yani biri söyleyip öbürü dinlese) onbeş yıla dek, üç kişi taşak derlerse (gizli örgüt kurmuş sayılacaklarından) onbeş yıl hapisten idama dek cezalandırılacaklardı. Taşak deyip de sonradan pişman olarak, taşak yerine Aktaş, yani Ak Türk Anonim Şirketi, diyenlerin cezası pişmanlık yasasına girdiğinden, bağışlanıyorlar ve tanınmamaları için suratları ve taşakları değiştiriliyordu.

Tarih boyunca her zaman ve her yerde olduğu üzere, baskı arttıkça, baskıyı doğuran konu da yaygınlaşıyor, herkesin diline düşüyordu. Artık yönetmenlerin taşaklı olmadıkları (taşaklarının bir işe yaramadığı) herkesin ağzındaydı. Buna karşı kesin ceza önlemleri alındı. Önce taşığın bir işe yaramadığı, bademcik yada oniki parmak bağırsağı (apandisit) gibi ameliyat edilerek alınmasının sağlığa pekçok yararı olduğu, aile planlamasına da yararı olduğu yolunda propagandalar yapıldı. Slogan şuydu: “Her aileye

bir çocuk ve bir taşak!"

Yine her zaman ve her yerde olduğu gibi baskının etkisi halkın tepkisini doğurmuş, halk gizli gizli duvarlara badana fırçasıyla şu sloganı yazmaya başlamıştı: "Yurttaş! Kendi çocuğunu kendin yap ve kendi taşığını kendin koru!"

Bu slogan çok tutmuştu ve herkes iki eliyle ve vargücüyle taşaklarını korumaya başlamıştı.

Bunun üzerine yönetmenler, tek taşak propagandasına başladılar. İnsanın kimi organı tekti. Örneğin bir ağzı vardı insanın ve bir tane şeyi vardı. Şu sloganlar yayıldı: "Tek taşak yeter, çift taşak beter!", "Tek taşak yarar, çift taşak zarar!"

Halk yine tepkisini gösterdi: "Taşak olan taşak, dinler mi hiç yasak!"

Daha sıkı yasal önlemler alındı ve ağır cezalar kondu. Her kim taşaklı ise iğdiş edilecek, yani boğalara yapıldığı gibi taşakları burularak işlevsizleştirilecekti. Böylece azgın boğaların başeğen öküz olmaları gibi, başkaldıran yiğitler de iğdiş edilerek başeğen yumuşak kişiler olacaktı. Ancak bu yasada zorlama yoktu. Hiçkimse zorla iğdiş edilmeyecekti. Halka iğdiş edilmenin sayısız yararları anlatılarak, kendiliklerinden, gönüllü olarak iğdiş olmaları sağlanacaktı. Televizyonda, radyoda ve iktidar yanlısı gazetelerde ve kitaplarda, iğdiş olmanın yararları anlatılıyordu. İğdiş olan, kavgacı, sinirli olmaz, suskun ve barışçı olurdu. Saldırganlık, sarkıntılık gibi ahlaksızlıklar kalkardı. Kadınların kızların, oğlan çocuklarının ve kimi hayvanların namus ve ahlakı korunurdu. İğdiş edilmenin kolaylığı da anlatılıyordu. Kan bağışlamak gibi bişeydi bu; kan bağışı gibi taşak bağışı yapılacaktı. Halkı iğdiş olmaya özendirmek için, ülkenin önde gelen kişilerinin nasıl iğdiş edildikleri televizyonda gösteriliyordu. İğdiş olanlara iş bulunurken, olmayanlar da işten çıkarılıyordu. Ekmek parası için yabancı ülkelere çöpçü yada işçi olmak için gitmektense, kendi ülkende kendi taşığını iğdiş ettirmen daha iyi değil miydi?

Bu propagandalar etkisini gösterdiyse de, dünyanın her yerinde halk akılsız olduğundan, kimileri kendi iyiliklerini düşünmeyip, bitürlü taşaklarından vazgeçemiyor, iğdiş olmaktan kaçınıyordu. Bu akılsız halka, iğdiş olmanın yararlarını anlatmak için araya bilimciler de girmişti. Hukukçular, tıpçılar, tarihçiler, insanbilimciler ve her türlü bilimciler toplanıp şöyle bir karara varmışlardı. Tanrı insanı çamurdan yaratırken (böyle insanlar

başka neden yaratılabilirdi ki...) artan bir parça çamur toprağının ziyan olmasını istememiş (O sıra Tanrı'nın her nasılsa cimriliği tutmuştu) o artan çamur toprağını insanın orasına burasına yapıştırı yapıştırıvermiş, işte o ek çamurlar insanın bademcikleri, körbarsağı ve taşakları oluvermişti. Ama bu kafasız, beyinsiz halka bilim de sökmüyor, ne söylense "İlle taşagım da taşagım!.." diye tutturup taşaklarından vazgeçmiyorlardı. Erkeğin tersi olarak yaratılmış olan kadınların en feministleri bile, taşak konusunda erkekleri destekliyorlardı.

İşler güzellikle yürütülemeyince zora başvurulmak zorunda kalındı. Sıkı fıkı yönetimden buyruk salındı: Ülkede taşaklı hiçbir erkek kalmayacaktı. Gönüllü olarak iğdiş edilmeyenler yakalanınca, salt iğdiş edilmekle yetinilmeyecek, bütün alt takımları kökünden sökölüp atılacaktı. Bunun üzerine kadınlar başkaldırıp bayrağı açtılar. Taşaklı denilen türden kadınların da yumurtalıkları alınmıyordu.

Taşaklarını korumak isteyenler gizleniyorlardı ama, iğdiş edilmiş olanlar, boş torba gibi sarkan işlevsiz taşaklarını boşuboşuna taşımanın aşağılık duygusuyla taşaklıların ardına düşmüşlerdi. Onların gizlendikleri yerleri hükümete haber vererek herkesin de kendileri gibi taşaksız kalmalarını istiyorlardı. Bunlar, iğdiş edilmenin faziletini anlatıp durmaktaydılar. Televizyonda iğdişlik reklamları yapıyordu. Örneğin dünya güzeli ve yarıdan çıplak bir kız TV camına çıkıp "Ben iğdişleri severim!" diyordu. İğdiş olmuş biri TV de şöyle diyordu:

"Taşaksız hayat
Oh ne rahat!"

Öyle ki, taşaklıları vatan haini ilan edenler bile çıkıyordu. Taksilerin arka camlarına şu yazı bulunan bantlar yapıştırılıyordu:

"Ben iğdiş oldum, ya sen?"

Taşaklarını korumak isteyenler dağlara çıkmışlar, mağaralarda ve ormanlarda yaşıyorlardı, ama yine de avuç kadarlık taşaklarını koruyamıyorlardı. Çünkü iğdişler ordusu onların ardına düşmüştü.

Sonunda? Evet, sonunda o ülkede bitek taşaklı adam kalmadı; ancak bitek taşaklı adamın kaldığı, onun da nerde

saklandığının bilinmediği söyleniyordu. Bunun doğru olup olmadığı da bilinmiyordu.

Gelgelelim, iğdiş işlemleri yüzünden, eskiden yüzdeüç olan nüfus artımı birdenbire durmuştu. İğdişlik, nüfus planlamasının bile yapamadığını yapmıştı. Nüfus gittikçe azalıyor, ülke uçuruma sürükleniyordu. Ülke her ne zaman uçuruma sürüklenecek olsa, orda hemen darbe yapılması bir gelenek olmuştu. Yine öyle oldu. Yeni bir darbeyle iktidarı ele geçirenlerin ilk işi yurttaşlara taşak özgürlüğü vermek oldu. Evet, taşak özgürlüğü vardı ama, taşak yoktu, kimse de taşak kalmamıştı ki... Dağlardaki mağaralarda saklanıp taşasını koruyan o tek adamın ardına düşüldü. Kendisine taşak güvencesi verildiği ilan edildi. Hatta taşaklarını korumuş olduğu için kendisine ödüller bile verileceği duyuruldu. Ne var ki, o tek taşaklı, hayır olmadı, o taşaklı tek adam ortaya çıkmadı. Ama halk arasında bir söylenti yayıldı: Ülkenin o taşaklı tek adamı, geceleri bir kır at üstünde uçarak kenti yukardan dolaşıyormuş. Görenlerin dediklerine göre, ak at üstünde uçan adamın taşakları, gecenin karanlığında göz kamaştırıcı nur saçıyormuş.

Tek kalmış taşaklı adamı bulmak için, askerler, siviller, candarmalar, Polis köpekleri ve çakaralmazlarla silahlandırılmış muhtarlar dağı taşı aradılar, uçaklar, helikopterler her yeri taradılsa da taşaklı kalmış o tek adamı bulamadılar. Ama o her gece kentin üstünde taşaklarının iki tostoparlık nurunu saçmayı sürdürdü.

Taşaklı adama verilecek ödül gittikçe arttırıldı. Öyle ki, bu ödülü alan bir adam yaşamı boyunca hiç çalışmadan taşaklarını yayıp yaşayabilirdi. Sonunda bir adam taşakları olduğunu söyleyerek ilgili makamlara başvurup ödülünü istedi. Bu adam ödülünü alınca, birden taşakları yüzünden kahraman oluverdi. Taşak kahramanının boy boy resimleri gazetelerde çıktı. Kendisiyle radyolarda, televizyonlarda konuşmalar yapıldı. En ince ayrıntısına dek taşakları gösterilerek eni boyu halka anlatıldı.

Bu tarihten sonra inanılmaz bişey oldu. Taşaklılara ödül verildiği öğrenilince, günde beş on, derken, hergün bikaç yüz kişi ödül almaya başvurmaya başladı. Özendirmek ve coşkuyu arttırmak için ulusal taşak yarışmaları bile düzenleniyordu. Tıpkı güzellik yarışmalarında olduğu gibi, nasıl güzellik kraliçesi, halkın

seçtiği güzel, sempati güzeli, zerafet güzeli, basın güzeli filan seçiliyorsa, bu taşak yarışmalarında da taşak kralı, halkın seçtiği taşak, zerafet taşığı, basın taşığı, sempati taşığı gibi taşaklar derece alıyordu.

Bir zaman sonra öyle çok başvuru oldu ki, taşak ödülü dağıtmaktan az kala ülke bütçesinin dengesi bozuluyordu.

Taşakların yasaklandığı zamanlarda nasıl olup da bunca taşaklı taşaklarını koruyabilmişti. Ülkenin sayın muhbir vatandaşları nasıl olmuş da, ödül almak için bu taşaklıları ilgili ve yetkili makamlara ihbar etmemişlerdi? Olacak şey değildi. Bu işin içinde bir iş vardı. Neyse ki bilimciler bu işi iyice erdeleyip gerçeği araştırdılar ve buldular. Taşaklı olduğunu söyleyerek ödül alanların hiçbirinin taşığı kendisinin değildi ve gerçek taşak da değildi. Bunlar teknolojik taşaklardı. Teknolojinin bunca ilerlediği bu çağda, takma kirpik, takma meme, takma kamış ve hatta robot insan bile yapılırken takma taşak mı yapılamayacaktı! Takma taşığı taktıran ödül almaya koşuyordu ve taşaklarının okkalı gelmesini isteyenler (Çünkü ödül, tartılan taşaklara ağırlıklarına göre veriliyordu) takma taşaklarını pompalatarak şişiriyorlardı. Öyle ki takma ve şişme taşakları apışaralarına sığmayanlar, taşaklarını el arabalarında taşıyarak ödülleri almaya geliyordu. Çok şişirmekten taşakları balon gibi patlayanlar bile oluyordu.

Takma taşak olayı öğrenildiyse de, dünyaya rezil olmamak ve ulusal onuru korumak için, hiçbir zaman gerçek açığa vurulmadı. Yigitliğin taşakla ve taşığın ağırlığıyla ölçüldüğü o ülkede taşakların takma ve şişme olduğu duyulursa, hiçkimse yigitlik taslayamayacaktı, bununla birlikte takma taşaklılar elbet bol bol övünebilirlerdi.

Takma taşak makma taşak, şişme taşak mişme taşak, her ne olursa olsun, taşak taşaktır ve buyüzden de eski düzen yeniden kuruldu. Ancak, şimdinin şişme ve takma taşaklılarıyla, eskinin kendinden taşaklıları arasında küçük bir ayrım ortaya çıktı. Eskinin kendinden taşaklıları sırası gelmedikçe yigitlik taslamazlarken, bu takma ve şişme taşaklılar yerli yersiz durmadan yigitlik taslamaktadırlar ve bunların başlarında da, önce bir sertlik oldu, sonra boynuzlar çıkmaya başladı.

BİR DÜĞÜN TÖRENİ KONUŞMASI

Hiç kuşkusuz bu yaşıma dek pekçok palavracıyla karşılaşmışsınızdır; belki bu palavracılar içinde arkadaşlarınız, akrabalarınız bile vardır. Hatta belki de siz bir palavracısınız. Ancak şunu bilmelisiniz ki, dünyada — evet, evet dünyada — hiç bir palavracı, bizim Ziya Bey kadar palavracı olamaz.

Genellikle palavracılar, ya bir çıkarları için, ya övünmek için yada bir doyumsuzlukları yüzünden palavra atarlar. Bizim Palavracı Ziya Bey öyle değil. Onun palavra sıkmaktan ereği, önce kendini, sonra da başkalarını eğlendirmektedir. Bu bakımdan ona amatör ruhlu bir palavracı diyebiliriz, ama nice profesyonel palavracıları cebinden çıkarır. Palavra atarken, dinleyenleri söylediklerine ille de inandırmak istemez; ama öyle ciddi ve içten bir anlatışı vardır ki, ne anlatırsa anlatsın, herkes onun anlattıklarını gerçekten yaşamış olaylar olarak dinler.

Palavracı Ziya Bey'in bütün yaşamı palavra. Çocukluğundan beri kendisini öylesine palavraya kaptırmıştır ki, çocukları, torunları, bunca yıllık eşi bile, söylediklerinin hangisinin gerçek, hangisinin palavra olduğunu ayırt edemezler. Kırk şunca yıllık karısı bile alışamamıştı da kocasının palavralarına, o bişey söyleyince “Allaşkına doğru mu söylüyorsun Ziya?” diye sorardı. Çünkü Ziya Bey, en inanılmayacak olayları, en inandırıcı biçimde anlatırdı.

Ziya Bey, malul olarak yüzbaşılıktan emekli olmuştu. Ama herkese albay emeklisi olduğunu söylerdi. Kandırmak yada övünmek için değil. Herkes bilirdi onun yüzbaşı emeklisi olduğunu, yine de “Albayım” demek hoşlarına giderdi. İnsanları kandırmak istese, albay emeklisi değil, general emeklisi olduğunu

da söyleyebilirdi. Alçakgönüllü bir palavracı olduğundan albaylıkla yetiniyordu.

Ziya Bey'in palavrasının özelliği, anlattığı olayların zamanını ve yerlerini gönlüne göre değiştirmesiydi. Gözboyayan hokkabazlar gibi, onda da kulak aldatan bir anlatış biçimi olduğundan, doğumundan çok önceki zamanların olaylarını yaşamışcasına anlatır, üstelik tatlı tatlı da dinletirdi. Türkçeden başka dil bilmezken, geçen yüzyılın bile yabancı ünlüleriyle arkadaşlıklarını, mektuplaşmalarını, onlarla geçen gençlik anılarını anlatırdı. Örneğin, Ziya Bey yetmiş yaşındaydı ama, yüzbaşı olarak Türk-Yunan Savaşı'na katıldığını söyler ve Yunan Ordusu başkomutanı General Trikopis'in kılıcını nasıl teslim aldığını ballandıra ballandıra anlatırdı. Palavracılığını bilenler zevkle, bilmeyenler de şaşkınlıkla dinlerlerdi.

Bigün Ziya Bey'e, yaşı bakımından Trikopis'in kılıcını teslim almasının olanaksızlığını söylediğimde, ciddiliğini hiç bozmadan, "Yahu, Trikopis'i de, kılıcını da yüzbaşılığında teslim aldığını anlatan enaz yirmi emekli subay dinlemişimdir. Bunlardan biri de ben olamaz mıyım, ne var bunda?" dedi.

Palavracılıkta o kerte ileri giderdi ki, daha İtalya diktatörü olmadığı zamanlarda Mussolini'yle gençlik arkadaşlıklarını, Milano ve Roma'daki serseriliklerini anlatır ve öyle ayrıntılara girerdi ki, inanmamak olanaksızdı.

Hitler'le de, führer olmadan önceleri, çok içtenlikli arkadaşlırlar. Münih'teki birahanelerde çok bira içmişlikleri vardır. Herif nazi mazi ama, şimdi eğri oturup doğru konuşmalı, Almanya'nın başına geçtikten sonra bile eski arkadaşı Ziya'yı unutmamış, mektup yazıp onu Almanya'ya çağırarak kendisine yardım etmek istemiştir. Ziya Bey'e Almanya'da yüksek bir görev verecektir. Çünkü o sıralarda Ziya Bey'in sıkıntı içinde olduğunu duymuştur. Hitler'den küçükadı "Adolf" diye sözeder. "İyi ki bizim Adolf'un sözüne uyup da Almanya'ya gitmemişiz. Yoksa beni de Nürnberg mahkemesinde ölüme mahkum ederlerdi." der, biraz düşündükten sonra da ekler: "Yok, yok, ben Adolf'un yanında olaydım, bu işler gelmezdi başına; çünkü benim sözümü dinlerdi. Ona doğru yolu gösterirdim."

Kimisi gülerек, kimisi ciddi ciddi dinler Ziya Bey'i, ama herkes de bişeyler anlatsın diye bekler.

Zaman da hiç önemli değildir Ziya Bey için; daha doğmadığı

zamanlardaki uydurma yada gerçek olayları yaşamış gibi anlatır. Örneğin Birinci Dünya Savaşı'nda Mısır'a Kanal savaşına, ordan Doğu cephesine, ordan da Galiçya'daki savaş cephesine gönderildiğini ve oralardaki savaş anılarını anlatır. "Bizim Enver" diye sözettiği Enver Paşa'dan rütbesi küçüktür ama, çok yakın arkadaşlırlar. "Bizim İsmet" deyince İsmet Paşa'dan sözettiğini herkes anlar. "Bizim İsmet"le savaşın en civcivli zamanlarında bile çadırdı brîç oynamışlardır.

Onun palavralarıyla insanları aldatmak istemediği şurdan da bellidir ki, palavralarına inananlar olursa, anlattıklarını artık hiç inanılmayacak kertede abartarak, anlattıklarının uyduruk olduğunu onlara da sezdirmeye çalışır. Öyle tatlı tatlı anlatır ki, tatsız anlatılan gerçekleri dinlemektense onun palavralarını dinlemek insana çok daha çekici gelir.

Bana palavrayla yalanın ayırımını düşündürmüştür. Yalan, söylenilen insanı aldatmaya yöneliktir. Oysa palavracı, kimseyi sözlerinin doğruluğuna inandırmaya çalışmaz. Yalan, bir cezadan kurtulmak, maddî yada manevî bir çıkar için söylenir. Oysa palavracının, kimseyi sözlerine inandırmaya çalışmadığı için, attığı palavralardan, zamanı hoşça geçirmekten başka bir ereği yoktur.

Palavracı Ziya Bey'in bir özelliği de, attığı bir palavrayı bir daha yinelememesidir. Bu bakımdan o bir yaratıcı sayılmalıdır. Attığı palavralar bir sesbandında saptanmış olsaydı, büyük bir yapıt ortaya çıkardı. Yerine, zamanına göre hemen oracıkta koşullara ve ortama uygun bir palavra uydurur. Her palavrası özgündür, hiç bayatlaması yoktur. Tadına doyulmaz palavraları bir kitapta toplanabilseydi, dünya çok değerli ve özgün bir yapıt kazanmış olacaktı. Hiç olmazsa, Ziya Bey'in tanığı olduğum pekçok palavralarından birini anlatayım.

Ortaklaşa tanıdığımız olan bir ailenin oğlunun düğünündeydik. Düğün Almanya'nın bir kentinde oluyor. Gelin Alman. Büyük bir salonda düğün yemeği veriliyor. Gelinin de damadın da yakınları orada. Kalabalık. Konuklar arasında Ziya Bey'in saygın bir kişiliği olduğundan, düğün şöleninin açılışı için ondan bir konuşma yapması dileğinde bulunuldu. Çok iyi biliyordum ki, Ziya Bey'in böyle bir konuşma için hiçbir ön hazırlığı yoktu. Neler söyleyecek, daha doğrusu yine neler uyduracak diye merak içindeydim. Palavra atmadan konuşamayacağını biliyordum.

Başladı konuşmaya. Alman konukların da anlamaları için söyledikleri Almancaya çevriliyordu. Palavracı Ziya Bey'in o geceki konuşmasını, belleğimde kaldığı biçimde aktarıyorum.

Değerli konuklar, böyle mutlu bir gecede bana konuşma fırsatı verdiğiniz için sevinçliyim. Efendim, sözlerime bir anımı anlatarak başlamak istiyorum. (Genellikle palavralarına, hemen orda uyduruverdiği anılarıyla başlar.) Biz, Birinci Dünya Savaşı'nda Galiçya cephesindeyken (O tarihte Ziya Bey daha doğmamıştı bile) geçti anlatacağım bu olay. Almanlarla birlikte aynı cephede savaşıyoruz. Almanların da, bizim de pıvadedilik talimatnamelerimize göre askerin bir saatte dört kilometre yürümesi gerekiyor. Zaten, bizim talimatnameler de o zaman, Almanlarınkinden çevrilmiş. Çünkü o tarihte daha Amerika'yı keşfetmemiş-tik. Saatte dört kilometre yürünecek ama, her nedense ne Almanlar ne Türkler talimnamenin bu maddesine uyabilirlerdi. Çünkü, Almanlar bir saatte beş, Türkler de üç kilometre giderlerdi. Her ne yapıldıysa, Almanları yavaşlatmanın, Türkleri de hızlandırmanın olanağı bulunamadı. Buyüzden sekiz saatte gidilecek yolu Almanlar altıbuçuk saatte, Türkler de onbuçuk saatte giderlerdi. Şu yerde şu saatte bulunulacak diye emir geldi mi, Almanlar oraya bikaç saat önce, Türkler de bikaç saat sonra varırlardı. Niçin böyle olduğu bitürlü anlaşılamadı. Almanlar, ya zamanından önce düşmanı kovalıyor yada düşmandan kaçıyor, Türkler de kovalamakta ve kaçmakta geç kalıyorlardı. Askerî plan sıklık bozuluyordu. Almanlara yavaş, Türklere hızlı yürümesini öğretemedik ne yaptıksa. Galiçya cephesindeki en büyük zorluğumuz buydu. Alman birlikleriyle Türk birlikleri aynı cephede savaşınca bir kargaşalıktır gidiyordu. Hatta bana kalırsa, Almanlar bize yada biz Almanlara ayak uydurabilseydik, Birinci Dünya Savaşı'nı kesinlikle kazanırdık. Neyse... Biz gelelim olaya.

Savaşın kızıştığı bir sabahı. Düşmanın birden yoğun bir topçu ateşi başladı. Alman birlikleri, Türk birlikleri birbirine karıştı. Sıhhiyeciler, yaralıları toplayıp tezkerelerle sahra sıhhiye çadırına getiriyorlar. Ben de o sıra çadırdayım. Sıhhiyeciler bir Alman askeri getirdiler, Alman erin sol bacağı ta kalçasından kopmuş. Kopuk bacak ortalarda yok, ama orda bisürü kopuk kol

bacak var.

Organ nakline şimdi plantasyon deniyor ya, işte ilk plantasyon ameliyatı bizim o sıhhiye çadırında oldu. Çok usta bir Alman operatör hekim vardı. Savaş sırasında insanın hesabı sorulmadığından, bu hekim de yaralıları kese biç, öldüre dirilte işinde iyice ustalaşmış. Sanki kırık masa bacağına onarır gibi, yaralı kolsuz bacaksızlara kol bacak takardı. O sol bacağı kopuk Alman erine de başka bir bacak takacak. Ordakiler içinden uygun bir bacak arayıp buldu. Bulduğu bacağın, postallarından ve dolaklarından bir Türk erinin bacağı olduğu belli. O kopuk bacağı, Alman erine taktı, ameliyat altı saat sürdü. Aradan kırk gün mü, iki ay mı, öyle bir zaman geçince bacağı takılan Alman ayağa kalktı, daha bir zaman sonra yürümeye başlayınca taburcu edilip üç aylığına memleketine gönderildi. İzin süresi bitince dönmüş birliğine. Benim de orda olduğum bir sıra o er, subayıyla birlikte kendisini ameliyat eden operatör hekime geldi. Subayının dediğine göre, Türk erinin sol bacağı takılan Alman eri yürürken bitürlü sol bacağına sağ bacağına uyduramıyormuş. Kendi Alman bacağı olan sağ bacağı hızlı hızlı, soluna takılan Türk bacağı da yavaş yavaş gidiyormuş. Zavallı Alman eri zorlanıyor, ne Alman olan sağ bacağına yavaşlatabiliyor, ne Türk olan sol bacağına hızlandırabiliyormuş. Düşünün zavallının durumunu, hangi bacağına uysun da yürüsün zavallı... Sürüye sürükleye götürdüğü sol bacağına hızlandırmak, koşan sağ bacağına da yavaşlatmak için zorlanıp duruyormuş. Sonunda ne oldu, biliyor musunuz? Zorlaya zorlaya bu Alman eri iki bacağına birbirine uydurdu. Sağ bacağı saatte üç, sol bacağı da saatte beş kilometre gide gele sonunda ortalamasını tutturup tam piyadecilik talimatnamesinin o maddesine uygun olarak saatte dört kilometre yürümeye başladı.

Çok ciddî biçimde anlatan Ziya Bey, sözünün burasında kurnazca gülümseyip sanki “Anlattıklarımın gerçek olmadığını elbet anladınız...” demeye getirdi. Sonra şunları söyledi:

“Çok sevgili Alman ve Türk konuklar! Şimdi burda Alman kızımızla Türk oğlumuzu evlendiriyoruz. Deneyimlerimize dayanarak söylüyorum; bunlardan biri çok hızlı, öbürü çok yavaş gitse bile, çocukları kesinlikle ikisinin ortasını bulup talimnameye

uyacaklardır. Normal yürüyen ve yaşayan bisürü çocukları olmasını, mutlu yaşamalarını dilerim.”

Salonda bir alkış koptu. Ziya Bey’in hemen oracıkta bu palavrayı nasıl kıvırdığına şaşıp kaldım. Bişeyi daha anımsadım; evet, Ziya Bey büyük bir palavracı ama, palavralarında hem de eleştiri var. Ordaki konuşmasından sonra bana şunları söyledi:

— Biliyor musun, Almanlar hızlı gittikleri için kaybeder, biz Türkler de yavaş gittiğimizden kaybederiz. İkinin ortasını bir bulsak, işte o zaman ne erken, ne geç, tam zamanında varınız gideceğimiz yere...

Kahire (Hotel Marriott, 1036)
25 Mart 1988

Bizim şanlı tarihimizde anlam ve önemi çok büyük olan kutsal günlerimiz pekçoktur. Ama bu şerefli ve büyük günlerimizin en büyüğü, hiç kuşkusuz, 19 Şubat günüdür. Buyüzdendir ki 19 Şubat yıldönümlerini başka tarihî günlerimizden çok daha coşkulu ve görkemli olarak kutlamamız gerekir. *(Bu konuşmanın aslı böyle değildir. Anlaşılabilmesi için günümüzde konuşulan dile aktardım. Konuşmanın aslı şöyledir: “Bizim şanlı tarihimizde mana ve ehemmiyeti çok büyük olan mukaddes günlerimiz pekçoktur. Ama bu şerefli ve büyük günlerimizin en büyüğü, hiç şüphesiz, 19 Şubat günüdür. Bu sebeptendir ki, 19 Şubat sene-i devriyelerini başka tarihî günlerimizden çok daha heyecanlı ve ihtişam içinde tes’it etmemiz icap eder.” Değerli konuşmacının bundan sonraki sözlerini de anlaşılır biçime sokarak sizlere aktaracağım.)* 19 Şubat gününün ölümsüz yaratıcılarına her zaman minnet ve şükranlarımızı bildirmeli ve her yıldönümünde onları saygıyla anmalıyız. Salt büyük kentlerimizde değil, bütün kentlerimizde ve ilçelerimizde ve daha da küçük yerleşim yerlerinde, 19 Şubat yaratıcılarının adları verilen alanlar, geniş caddeler açmalı, alanlara onların heykelleri dikilmeli, böylece 19 Şubatçılara ulusça lâıyk olduğumuzu kanıtlamalıyız.

19 Şubat Şubat öncesinin felaketli günlerini unutmamalıyız ki, o deneyimlerden yararlanarak bir daha aynı kötü durumlara düşmeyelim.

Çok iyi biliyoruz ki kimi vatan hainleri, 19 Şubat’ın ülkemizde çok şiddetli geçen kış günlerinden başka hiçbir anlam ve önemi olmadığını yayarak tarihimizin en büyük övüncü üzerine gölge düşürmek istiyorlar. Bunu asla başaramayacaklardır. Çünkü

halkımız o kara günleri unutmamıştır ve hiçbir zaman unutmayacaktır. Değerbilir ulusumuz, 19 Şubatçıların canlarını tehlikeye atarak tarihimize altın harflerle geçen en büyük sayfayı kazandırmış olduklarını elbet bilmektedir. 19 Şubat öncesinde yurdumuz tarihinin en büyük felaketine sürükleniyor ve uçuruma yuvarlanmak üzere bulunuyorduk. İşte o el, 19 Şubatın kadife eldiven içindeki demir eli bizleri o felaket uçurumunun kenarından çekip kurtarmıştır.

19 Şubat öncesinin o kara günlerine nasıl sürüklendiğimizi unutmamalıyız ve o kutsal günü tarihin sayfalarına altın harflerle geçirmekle de yetinmemeliyiz. Eveeeeet, o altın sayfa tarih kitaplarına gömülü kalmamalıdır. 19 Şubat'ı yaşama geçirmeliyiz. Bütün okullarımızın bütün ders kitaplarında 19 Şubat'ın değeri, anlam ve önemi belirtilmeli ve her Türk çocuğu ve her Türk genci ve her Türk anababası, daha çocuk yaşından başlayarak, 19 Şubat'ta yurdumuzda nelerin değiştirildiğini ve neler yapıldığını öğrenmeli ve iyice bilmelidir.

19 Şubat bize neler getirdi? 19 Şubat'ın anlam ve önemi nedir? Bunları anlamamız ve sürekli olarak birbirimize anlatmamız gerekir. Bu konuda basınıımıza da büyük görevler düşmektedir.

19 Şubat niçin kutsal bir gündür? Çünkü o gün — mübarek salı günü — daha önceleri kaybettiğimiz pekçok şeyimizi yeniden kazandık ve bu zafer bize geleceğin pek büyük başarılarının kapılarını açmış ve yollarını göstermiştir.

Kuşkusuz her ülkenin tarihinde şanlı günler vardır. Biz bunu inkâr etmiyoruz. Ancak şu da bir gerçek ki, bizim en şanlı günümüz olan 19 Şubat'ın dünya tarihinde çok ayrıcalıklı bir yeri vardır. Ve başka ulusların zaferlerinden çok daha üstün olduğunu da herkes bilmektedir. Çünkü, 19 Şubat günü, her ulus için alınacak dersleri kapsamaktadır. Böyle olunca, 19 Şubat gününün anlam ve önemi daha da büyümektedir. Bunun böyle olduğunu dost düşman bütün dünya bilmekte ve onlar bile 19 Şubat başarıımızdan dolayı bizi kutlamaktadırlar.

19 Şubatçıların, tarihimizde çok ayrıcalıklı ve seçkin yerleri vardır. Elbet tarihimizde pekçok kahramanlıklar vardır. Önce şunu söyleyelim ki, tarihteki kahramanlıkları mukayese etmek doğru değilse de, 19 Şubatçıların yeri çok daha başkadır; çünkü onlar gönlümüze taht kurmuşlardır. Özellikle, büyük özveriyle

yaşamlarını hiç sayarak atıldıkları büyük tehlikeleri göze almış olmaları hiç unutulmamalıdır.

19 Şubat'ın anlam ve önemi ve özellikle.....

Sayın bayanlar, baylar!

Yukardaki yazıyı muska gibi saklamanızı, en iyisi bir hamaylı gibi boynunuza asmanızı salık veririm. Çünkü bu yazı, yaşamınız süresince her zaman size gerekli olabilir. Ancak yazıdaki “19 Şubat” yerine “3 Mart”, “18 Eylül”, “7 Ocak” gibi o günkü duruma göre, bir gün koymanız gerekebilir. Daha açıkçası, yılın herhangi birgününde, o günün anlam ve önemini belirtmek durumunda yada zorunda kalabilirsiniz. İşte o zaman, koynunuzdaki muskayı yada boynunuzdaki hamaylıyı açıp bu yazıyı çıkarınız. Çok işinize yarayacaktır. Ancak yazıdaki 19 Şubat yerine, anlam ve önemini belirteceğiniz günü yazmayı sakın unutmayın. Böyle bir unutkanlık başınıza işler açabilir. Yanılıp da eski tarihi söylerseniz, ananızı ağlatabilirler.

Yukarda sunduğumuz yazıyı, kaleminiz kuvvetliyse, aynı biçemi ve saçmalığı koruyarak istediğinizce uzatabilirsiniz. Bu biçem, uzun uzun konuşup dinleyene hiçbirşey anlatmamaktır ve sanıldığı kerte de kolay değil, anlatmadan konuşmak çok zor iştir.

Evet bu yazı, tıpkı ağız kalabalık gezginci satıcıların sattıkları ilacı reklam için attıkları palavralara benzer:

“Yurttaş, yurttaş, yurttaş! Bir dakika, bir dakika! Almasan da bak yurttaş, bakmasan da dinle. Bakması, dinlemesi parayla değil bunun. Yurttaş, bu elimde gördüğün ilaç, yetmişiki derde devadır; bel ağrısına yel ağrısına, diş ağrısına baş ağrısına ve kuş oynanamamasına, belgevşekliğine, iktidarsızlığa, kadınların ay hali sancılarına, mayasıla, ekzamaya, uyuza kele, yılancığa, kelliğe körlüğe, sidliğini tutamayanlara, basur memesine, köpek memesine, saraya, inmeye, cüzama ve bilinen ve bilinmeyen her türlü hastalığa deva ve şifa olup...”

İşte tıpkı ağızkalabalık satıcının reklamını yaptığı her derde deva ve şifa olan bu ilaç gibi, muska yada hamaylı içinde saklayacağınız bu yazı da — 19 Şubat gününü, tarihin cilvesine göre değiştirmeniz koşuluyla — size her kapıyı açacak, geçmişinizdeki bütün utançları ve suçları silecek, geleceğinizi güneş gibi

aydınlatıp parlatacak, size çevrenizde saygınlık kazandıracak, iktidara giden yolu gösterecek, dostlarınızı artıracak, dünyalığınızı doğrultacak, kazancınızı çoğaltacak, yaşam düzeyinizi yükseltecek, ailenizi mutlu edecek ve ülkenin ilerigelenleri arasına gireceksiniz ve daha neler neler olacaksınız...

Muskanızda koruduğunuz yazıyı, isterseniz söylev olarak alanlarda yineleyin, isterseniz herhangi bir toplantıda aradan zırt diye çıkararak kürsüde söyleyin, isterseniz bir gazetede başyazı yada köşeyazısı olarak yayınlayın, isterseniz bastırıp alanlarda dağıtın, kısacası kendinizin, 19 Şubatçılardan yada 4 Ağustosçulardan, yada 15 Kasımcılardan, yani günün yanardöner koşullarına göre herhangi bir güncülerden olduğunuzu kanıtlayın.

O büyük, o ulu, o görkemli, o şanlı, o yüce tarihî günler sık sık yineleneyeceği için, işbu yazı her zaman işinize yarayacaktır.

Evet, sayın bayanlar ve baylar! Sizler gibi 1 Hazıracılar, 19 Şubatçılar, 5 Aralıkçılar, yok daha ne güncüler denilen alçaklar varoldukça, utanmazlar, döneçler, çıkarcılar, ikiyüzlüler, yüzsüzler bulundukça, bizler daha çooooo ve nice nice 25 Eylülöler, 3 Temmuzlar yaşarız. Hey sizi gidi sizi.... sizi gidiler!

Kahire (Marriott Hotel-1036)

26 Mart 1988

SON GÖREVİMİZİ YAPTIK

Yazıncı yazar olmak isteyen bir gazete yazarı, ilerde yazmayı tasarladığı yapıtının gereçleri olmak üzere, değişik topluluklardaki konuşmaları, konuşanlardan habersiz, sesalma aygıtıyla sesbantlarında topluyordu. İlerde bu konuşmalardan bir kitap yapacaktı. Yıllar geçti. Konuşmaların saptandığı sesbantları biriktikçe birikti. Gazeteci emekli oldu. Ama hiçbir zaman tasarladığı o yazın yapıtını yazamadı. Bu özlemle de gözleri açık öldü. Nasıl yararlanılabileceğini kendilerine açıklamam için gazetecinin ailesi sesbantlarını bana verdi. Ben de o bantlardan, saptanmış konuşmaları dinledim. Bu iş çok uzun zamanımı, aylarımı aldı. Ama pişman değilim. Sonuçta, bantlardaki konuşmaların yayınlanamayacağına karar verdim. Bu karar aileyi sevindirmedi. Onlar, konuşmaların kitaplaşmasını ve bundan maddî olarak yararlanmayı düşünüyorlardı. Ama maddî çıkarı hiç düşünmüyorlarmış gibi, aile büyüğüne olan son görevlerini yapmak istediklerini söylüyorlardı.

Ölen gazetecinin kalıtı olan bantlardan birini çözüp, yazıya çevirdim. Yazıya çevirdiğim bu konuşmalar, mezarlıkta bir cenaze töreninde geçiyordu. Ölen kişinin dostlarının, akrabalarının, arkadaşlarının cenazenin camide ve gömülüğü sırasındaki konuşmalarını gazeteci, konuşanlardan habersiz sesbandına doldurmuştu.

Ölen gazetecinin, sesbantlarına doldurduğu bu konuşmalardan nasıl yararlanıp da bir yapıt ortaya koyacağını kestiremedim. Yazıya aktardığım banttaki konuşmaları okurlarıma sunuyorum. Bu ve buna benzer konuşmalardan bir yazın yapıtı yaratılıp yaratılamayacağına değgin düşüncelerinizi öğrenmek isterdim.

— Başınız sağolsun...

— Hepimizin başı sağolsun...

— Çok üzüldüm...

— Ne diyorsun yahu, üzülmemez mi, kaç yıllık arkadaşımız...

— Evet öyle... Ama biz son yıllarda hiç görüşmüyorduk.

— Yaaaa!.. Neden Peki?

— Anlatması uzun.... Aramızda bir hesap işi vardı. Kısacası senin anlayacağın, o hesap işinde düpedüz bize kazık attı....

— Eee, merhumun biraz o yanı vardı. Biz de son yıllarda dargındık da onun için sordum. Bize de oldukça büyük bir kazık atmıştır.

— İşte, sonu toprak ama...

— Hepimizin sonu gibi...

— Artık öteki dünyada hesaplaşırsınız....

— Benden yana helal olsun, o da yaptığıyla kalsın... Ben yine gazetede ölüm ilânını okuyunca, son görevimi yapayım, dedim, bu havada koşup cenazesine geldim.

— Ben de öyle... İnsanlık yine bizde kalsın, ne de olsa arkadaşımızdır; son görevimizi yapmak borcumuz.

— Oooo, merhaba yahu...

— Merhaba canım...

— Hani cenazeler de olmasa birbirimizi hiç göremeyeceğiz...

— Öyle oluyor yazık ki... Ancak cenazeden cenazeye buluşabiliyoruz... Baksana şu havaya... Geleyim mi, gelmeyeyim mi diye çok düşündüm. Sonunda gelmeye karar verdim.

— İnan ki ben de öyle... Gelmesen, eş dost ne diyecek: Bunca yıllık dostu da cenazesinde bile bulunmadı, diyecekler. Onun için kalktım geldim.

— Ben ayrıca çelenk de gönderdim.

— Benim çelenk de var... Bak, şurda... Hay Allah, bankanın çelengini üstüne koymuşlar, benimki görünmüyor...

— Benimkini elimle en üste koydum...

— Ben de mezara koyarken öyle yaparım...

— Sizin aranız iyi değildi merhumla diye duymuştum...

— Evet... Onca yıllık arkadaşlıktan sonra bana yaptığımı duymuşundur.

- Duydum duydum... Ya bana yaptıkları...
- Neyse, oldu bitti herşey... Ben yine ona olan son görevimi yapmak için ta buralara kadar geldim.
- Mezarlığa kadar gidecek misin?
- Bilmem... Ya sen?
- İstersen burdan sinemaya gidelim, iyi bir film varmış diyorlar...
- Olur... Son görevimizi yapalım da...

- Allah rahmet eylesin...
- Allah rahmet eylesin...
- Allah taksiratını affetsin...
- Âmin. Cümlemizin...
- Eee, işte hepimizin sonu.
- Evet, hepimizin sonu da, kimileri yaşarken bu sonu hiç düşünmüyor nedense...
- Haklısın dostum, örneğin merhum gibi... Gün gelip de vadesinin dolacağını hiç düşünmedi. Ne oldu, sonunda gümbürdeyip gitti işte...
- Ah ah... Onu en iyi ben bilirim, bilirim ama, ölünün ardından konuşulmaz yoksa...
- “Üzkürü mevtaküm bil-hayr” buyurmuşlar... Ölülere iyilikle anın, yani...
- Ben son yıllarda suratına bile bakmıyordum. Ama ölünce, yine insanlık bende kalsın, deyip son görevimi yapmak için cenazesine geldim işte...
- Ben de öyle... Vallahi, al benden de o kadar... Bilmez misin bana yaptıklarını. Az kalsın onun yüzünden evim barkım yıkılacaktı, yuvamdan olacaktım. Olsun varsın, ben yine son görevimi yapayım da...

- Allah gani gani rahmet eylesin.
- Eylesin de...
- Neye sustun öyle birdenbire, yoksa bişey mi vardı...
- Nasıl söyleyeyim, cenazesi kaldırılırken söylemeye dilim

varmıyor... Çok canlar yakmıştır.

— Orası öyle... Bana da yapmadığı kötülük kalmamıştır. Ama onca kötülüğüne karşılık, bak işte sen de tanıksın, işimi gücümü bıraktım, ona olan son görevimi yapmaya geldim.

— Dedim ya, aynen katılıyorum sana... Ölmemiş olsaydı dünyada gelmezdim. Ama son görevden kaçınılmaz, iki elim kanda olsa yine gelirdim.

— Hey gidi hey... Hani ne demişler: “Ne kendi etti rahat ne halka verdi huzur...” Arkası nasıldı?

— “Dayansın arkasından ehl-i kubur” mu ne, işte öyle bişey...

— Cenazesi de çok kalabalık maşallah...

— Maşallah...

— Herkes de bizim gibi, son görev diye gelmiştir...

— Kimisi acısından, kimisi de...

— Söyle söyle, içinde kalmasın; “sevincinden” diyecektin...

— Her neyse, o da gitti işte, bu dünya Sultan Süleyman’a kalmamış, ona mı kalacaktı.

— Bilirsin herhalde, beni az kalsın iflasa sürüklüyordu. Onca paranın üstüne oturduktan başka, bizi bir de borçlu çıkarmıştı. İnan ki, alacağımı istemeye bile billahi gelmezdim, ama ölünce dayanamadım, son görevimi yapmak için onca yoldan kalktım geldim.

— Öyle öyle... Biz son görevimizi yapalım da, hani ne demişler: “İyilik yap denize at, balık bilmezse halık bilir...”

— Öyle çok işim vardı ki, hani Azrail gelse kaldıramazdı işimin başından... Ama cenazesinin bugün kaldırılacağını duyunca, son görevimizdir deyip koştum.

— Vallahi ben de öyle... Kendim ölseydim, kendi cenazeme gidemezdim; öyle işim vardı. Ama arkadaşıştır dedim, bunun cenazesine koştum...

— Eee, son görevimiz...

— Bunca insana bunca kötülük yaptı da n’oldu sanki...

- Gözünü toprak doyursun derler ya, işte öyle...
- Ben ölseydim, o benim cenazeme dünyada gelmezdi.
- Yo yooo, gelirdi gelirdi... Hem de sevincinden göbek bile atardı, öldük diye...
- İnsanlık yine bizde kalsın, son görevimizi yapalım da...
- Allah kabul etsin.
- Hepimizinkini....

- Vay efendim, siz de mi burdasınız?
- Ne de olsa, bir zamanlar arkadaşlığımız vardı da, son görevimizi yapalım dedik...
- Çok iyi ettiniz. Ben de öyle... Ne kadar iyiyüreklisiniz; aranızdaki bunca çatışmadan sonra...
- Ne oldu sonu? Altı toprak, üstü yaprak bir çukura atacaklar işte...
- Çukur olsa yine iyi, bu dünyanın birde öbür yanı var.
- Öteki dünyada rüşvetle, şantajla filan hak yenilemez ki...
- Her neyse efendim, o yaptıklarıyla kalsın, biz üstümüze düşeni yapalım da...
- Evet, evet... Son görevimizdir deyip cenazesine bile geldik işte...
- Cenazeden sonra ne yapacaksınız?
- Evde çocuklar güzel bir film olduğunu söylediler, o filmin oynadığı sinemaya gideyim, diyorum. İsterseniz siz de gelin...
- Olur elbet... Ama cenaze töreninin sonunu beklersek sinemaya geç kalırız.
- Doğru... Öyleyse şurdan yavaş yavaş geçip kalabalıktan sıyrılalım. Benim araba parkta...
- Son görevimizi de yaptık sayılır.
- Daha ne yapacaktık yani, birlikte mezara girecek değiliz ya...

- Onu bilir onu söylerim, kimsenin yaptığı kötülük yanına kalmaz. İşte bak, ortada... Ne oldu sonu?
- Allah günahlarını affetsin.

— Kimse kimsenin yerine gidemez. Öbür dünyada herkesin yeri ayrılmıştır. Hani tiyatrolarda, uçaklarda numaralı koltuklar nasıl, işte öyle... Ama bunun toprakta yatacak yeri yok...

— Bulunur ona da bir yer elbet... Cehennemin ucu bucağı yok ki...

— Toprak bunu kusar be...

— Yüzüne bakılacak, selam verilecek adam değildi ama, eee, ölümlü dünya bu, yine vicdanım elvermedi de, son görevimi yapmak için bugün cenazesine koşup geldim.

— İnan ki, ben de öyle...

— Siz cenazeden sonra nereye gideceksiniz?

— Son görevimizi yaptıktan sonra mı?

— Kuzum, bu son görev nerde biter? Camide mi, yoksa ille de mezarlığa kadar gitmek gerekir mi?

— Ben mezarlığa kadar gideceğim. Mezarına konulduktan sonra, üzerine bikaç kürek toprak atıp son görevimi de yapmak istiyorum. Sonra, birlikte oluruz isterseniz...

— Cenazede insanın içi daralıyor da...

— Biz de onun için bikaç arkadaş sözleştik, çalgılı bir gazinoya gidip eğlenelim dedik... Siz de buyrun.

— Olur, hele bir son görevimizi yerine getirelim de...

— Pardon, şu kadın nesi oluyor merhumun?

— Karısı...

— Aaa, daha neler... Bu yaşta adam, böyle genç karı alırsa elbet mortiyi çeker...

— Canım efendim, ne ilgisi var yani genç kadınla evlenmenin ölmekle. Benim karımla da aramda yirmibeş yaş var...

— Yirmibeş yaş çok fark sayılmaz ki... Hem siz maşallah... (Sürekli öksürük seslerinden sonra)

— Kadın kondu mirasın üstüne, siz ona bakın... Şimdi bulur bir tane, efendime söyliyeyim...

— İmam geldi... Cenaze namazı başlayacak.

— Son görevimizi de yapalım da...

— Zavallı kadına başın sağolsun diyelim bari...

— Evet, zavallı genç yaşında dul kaldı, teselli etmek gerekir.
(imamın duası duyulur.)

İmamın sesi — Ey cemaat-i müslimin, merhumu nasıl bilir-
siniz?

* * *

Sesler:

— Son görevimizi de yerine getirdik çok şükür.

— Çok şükür...

— Allah günahlarını affetsin...

* * *

İşte ölen gazeteci yazarın sesbantlarında saptadığı konuşma-
lardan gelişigüzel birini size sundum. Ne diyorsunuz, bu ve buna
benzer konuşmalardan bir yazın yapıtı yaratılabilir mi?

Kahire (Marriott Hotel-1036)

27 Mart 1988

Emekli oldu. Karısı, emekli ikramiyesini bir taşınmaza yatırmasını istiyordu. Bir apartıman katı satın alsalar, onun getireceği kirayı emekli aylığına katarak sıkıntı çekmeden gül gibi geçinir giderlerdi. Yada bir arsa satın alabilirlerdi. En kısa zamanda fiyatı en çok artan taşınmaz arsaydı. Alacakları arsanın fiyatı bir yılda iki, belki de üç katına çıkabilirdi. Ama adam, paranın işletilmesi düşüncesindeydi. Herkes parasını taşınmaza yatırırsa bu ülke nasıl kalkınırdı? Taşınmaza yatırılan para dondurulmuş sermayeydi. Oysa sermaye işletilerek konuşturulmalıydı. Hoş onun emekli ikramiyesi, öyle sermaye denilecek gibi bir para tutmuyorduysa da, sıkı bir tutumlulukla yıllardanberi biriktirdiği parasını da ikramiyesine katarsa ve gerekirse babadan kalma evini de satarak parasını eklerse, küçük bir işletme kurabilecek bir sermaye toparlayabilirdi. Önemli olan az yada çok, ama kazançlı bir iş kurmaktı. Ötedenberi bir sığır çiftliği kurmayı düşlerdi. Bu işi bilenlere danışıp onlardan da öğütler aldıktan sonra kente altmış kilometre uzaklıkta bir arazi satın alarak oraya küçük bir çiftlik kurdu. Ahır yaptırdı. İlk deneme olarak yirmi inek satın aldı. Bu işler için emekli ikramiyesi, yıllardanberi biriktirdiği para ve sattığı babadan kalma evin parası yetmeyince Ziraat Bankası'ndan kredi de almak zorunda kalmıştı.

Yirmi inek... Bunlara bakacak, onları besleyip sağacak hayvancılıktan anlar işçiler gerekiyordu. Çoluk çocuk toplamı onbir kişi olan iki aileyi işçi olarak aldı.

Herhangi bir köylü gibi değil, aydın bir insan olarak düzenli çalışacak, en iyi verimi alacaktı. Daha işi kurarken, bu işten ne kazanacağını hesaplamıştı. Önemli bir insan olarak bütün hesap-

ları aleyhinde tuttuğu halde, ayda iki milyon lira kazanması gerekiyordu ki, böyle olunca, düşük faizli banka borcunu da iki yıla kalmadan ödemiş olacaktı. Ne var ki çok kez olduğu gibi, evdeki hesap çarşıya uymadı. Böyle olmasının nedeni, işçi olarak aldığı onbir nüfuslu o iki ailenin tembelliği idi. O onbir kişiden çiftlikte ençok dört kişi bulunurdu. Bunlar karnı burnunda gebe bir kadın, yürüyemeyen bir yaşlı adam, bir küçük çocuk, bir de yarım akıllı bir oğlan. Onlar da kovsan bir yere gidemeyecek durumdaydılar. Ama yemek zamanı, bir de yatma zamanları hepsi birden çiftlikte olurlardı.

Deli olacaktı. Yahu bu insanlar bu çiftlikte kendilerine iş verilmesi için yalvar yakar olmamışlar mıydı? Neydi istedikleri, niçin çalışmıyorlardı? Bu ülkede beş milyondan çok işsiz var, denilmiyor muydu? Bu işsizler, Avrupalının pisliğini silip süpürmek için gurbete gitmeye kuyruğa girmemişler miydi? Onbir kişilik iki aileye iş vermişti, paralarını ödüyordu, ev vermişti, onları sigorta ettirmişti. Çalışmaları için daha ne yapmalıydı? İki inek ölmüştü. Sağılan sütler günden güne azalıyordu. Sütleri almak için kamyonet sabahleyin çiftliğe geldiğinde, onları ayaklarından çekip sürüyerek uyandırmak zorunda kalıyordu.

Çiftlik batmak üzereydi. Canı burnuna gelen adam bigün işçilerine bağırıp çağırdıktan sonra, ağzını göğe açıp vargüçüyle haykırdı:

“Bizde bu tembellik varken nah kalkınırız!”

Çiftlik sahibi işçilerle başedemeyince, sağmal hayvancılıktan anlayan birisini ortak aldı. Adam, emeği karşılığında ortak olmuştu. Ortak geldikten sonra çiftliğin durumu biraz düzelir gibi oldu. Ortak, çiftliğe aldığı işçileri sıklıkla değiştirip yeni yeni işçiler alıyordu. Çiftlikte iki aydan uzun çalışan işçi olmuyordu. Ortak bunu şöyle açıklamıştı:

— Bunlar işe başladıkları ilk günlerde gözboyamak için çok çalışır, güven kazanırlar. Sonra sonra, kendilerini güvene alınca, işi gevşetmeye başlarlar. Daha sonra da büsbütün kaytarır, hiç çalışmazlar. İşte buyüzden onlardan atık davranıp daha tembelleşmelerine kalmadan onları kovup yeni işçiler almak gerekir.

Yılda dört-beş kez değişen işçileri çok iyi çalışıyorlarken yine

de süt verimi düşmüştü. Adam bunun nedenini sorduğundan ortağı şöyle açıkladı:

— Aldığımız yemler bozuk, içindeki besin eksik de ondan... Altı yem fabrikası değiştirdik, hepsinin yemi birbirinden hiyleli.

 neklerin sütleri gittikçe eksiliyordu.  flas etmek üzereydiler. Canına tak diyen ortak bigün dayanamayıp avazı çıktığıınca bağırdı:

“Bizde bu hiylecilik varken (iki aa boyu uzatarak) naah kalkırız!”

Banka borcu yüzünden çiftlik haczedilmeden, ucuzuna pahalısına bakmadan  iftli  ı satıp kurtulacaktı. Çünkü süt geliri çiftliğin giderlerini bile karşılamıyordu. Zararın neresinden d n lse kazan tı. Gazetelere ilan verip  iftli  ı satılığa çıkardığı sırada ineklere bulaşıcı bir hastalık geldi. Adam, hükümet veterinerini görmek için ilçeye koştu. Veteriner müdürlüğünün nerde olduğunu sordu. Sorduğu adam da orasını aradığını söyledi. Birlikte aramaya başladılar. Bilen birini bulup yerini öğrendiler. O yere gittiklerinde, ordaki yapıların hiçbirinin kapısında “T.C. Tarım Bakanlığı İlçesi Veteriner Müdürlüğü” gibi yazılı bir levha göremediler. Sonunda tarif üzerine levhasız, tabelasız, bahçe i  inde iki katlı bir yapıya girdiler. Alt katta kimseyi bulamadılar. Üst kattaki odalardan birinde, masaya kollarını dayamış uyuyan birini görünce sevinerek,

— Burası veteriner müdürlüğü m ? diye sordular.

Kapı a  ılırken gıcırtıdan uyanan adamın,

— Heee... demesinden onun hademe olduğunu anladılar.

— Kapıda levhası yok da...

— Yok daha... Buraya ta  ınalı daha biriki yıl anca olduğundan levha asmaya zaman olmadı.

— Veteriner beyler yok mu?

Hademe saatine baktıktan sonra,

— Benimki durmuş saatiniz ka  ? diye sordu.

Saat onu yirmi geçiyordu. Hademe,

— Saat onbire doğru gelirler... dedi.

 ki teknisyenin köylere suni tohumlama yapmak için gittiklerini de ekledi.

Adam, başını sallaya sallaya şöyle dedi:

“Bizde bu boşvermişlik, bu aldırmaşlık, bu sorumsuzluk varken biz (üç aaa boyu uzatarak) naaah kalkınırız!”

İkisi de veteriner müdürlüğünden çıktıktan az sonra kamyonetle iki teknisyen köylerden döndü. İkisinin de kızgın oldukları yüzlerinden belliydi. Teknisyenlerden biri,

— Köylüler haklı... dedi.

Öbürü,

— Yaptığımız tohumlamalar tutmuyor ki... dedi, bakanlıktan gönderilen aşılar hep bozuk besbelli. Bütün inekler kısırлаştı, köylü hayvanını kasaba satmak zorunda kalıyor.

Öbür teknisyen dayanamayıp bağırdı:

“Bizde bu adam sendecilik, bu umursamazlık, bu baştan savmacılık varken biz (dört aaaa boyu uzatarak) naaaaah kalkınırız!”

Köyündeki sağmal hayvanların tohumlanması tutmaması yüzünden canı çok sıkılan muhtar ilçeye indi. Önce belediyeye uğradı. Belediyedeki bütün odalarda gürül gürül sobalar yanıyordu. İçerdeki memurlar sıcaktan iyice gevşemişler, yarı uyur yarı uyanıktilar; kimisi de açıktan uyumaktaydı. Oysa aylardan Mayıs’tı, Mayıs’ın son günleriydi. Hava iyice sıcaktı. Herkes paltosunu çıkarmıştı. İlçede hiçbir evde soba yanmadığı gibi, evlerin pencereleri de açılmıştı. Muhtar,

— Para cebinizden çıkmıyor ya, yakın bakalım, siz Ağustos’ta bile soba yakarsınız kömür devletin olunca... diye söylendi. O cansıkıntısıyla belediyeden çıkarken de şöyle dedi:

“Bizde bu israf varken biz (beş aaaaa boyu uzatarak) naaaaaah kalkınırız!”

Muhtar kaymakamlıkta bir memurla şurdan burdan konuşurken söz süt fiyatlarına geldi. Memur, ilçedeki sütçüden aldığı

sütün fiyatını söyleyince muhtar şaşırđı. İlçeyle köy arası sekiz kilometreydi. Köyde üretilen süt, sekiz kilometre ötedeki ilçede, köydekinin üç katı pahalı satılıyordu. Bu konuşmayı dinlemekte olan kentli bir küçük tüccar, kentte sütü daha da pahalı aldıklarını, üstelik sütün katkılı olduğunu, ne kadarının süt ve ne kadarının su olduğunu anlaşılamadığını söyledikten sonra, ellerini açıp gözlerini tavana dikerek şöyle dedi:

“Bizde bu kazıkçılık varken biz (altı aaaaaa boyu uzatarak) naaaaaah kalkırız!”

Sütün pahalılığından yakınan kentli küçük tüccar akşam evine gelen konuklarıyla, çocuklarının gittiği okuldan konuşuyordu. Onlara göre, ne ilkokulda, ne lisede saygınlığı olan öğretmen kalmamıştı. Nerde onların öğrencilik zamanlarındaki o eski öğretmenler! Şimdiki öğretmenlere öğretmen demek için bin tanık göstermek gerekirdi. Çünkü bunlar, öğretmenlikten başka her işi yapıyorlardı. Örneğin bunlardan biri, karısının üstüne gösterdiği bir dükkânda çalışıyordu. Bir öğretmen de ders saatleri dışında muhasebecilik yapıyordu. Biri de geceleri taksi sürücülüğü yapmaktaydı. Hepsinin, öğretmenlikten başka bir başka işleri daha vardı. Bunlar ne zaman verecekleri dersi hazırlayacaklar da öğretmenlik yapacaklardı. Böyle öğretmenlerden ne umulur, ne beklenirdi... Nerde uğraşına âşık o eski saygın öğretmenler... Küçük tüccar kestirip attı:

“Bizde bu ahlak varken biz (yedi aaaaaa boyu uzatarak) naaaaaah kalkırız!”

Geceki toplantıda bulunanlardan biri, ilkokul son sınıf öğrencisi olan kızıyla pazara çıkmıştı. Alışveriş yapıyorlardı. Bir ara kız,

— N’olur, ordan gitmeyelim baba, dönelim... dedi.

Adam nedenini anlamadığı için kızına sordu. Gözleri buğulanan kız yanıtlamamakta direndiyse de babasının üstelemesi sonunda, az ilerde öğretmenin pazarcılık yaptığını söyleyerek,

— Satıcılık yaptığını görmemi istemez belki... Utanıyorum...

dedi.

Öğrenimini bitirdikten sonra öğretmen olmak isteyip de, yaşam koşullarından başka alanlarda çalışmak zorunda kalmış olan adamın da, kızınıninki gibi gözleri doldu ve mırıldanarak söylendi:

“Bizde bu değerbilmezlik varken biz (sekiz aaaaaaaaaa boyu uzatarak) naaaaaaaaaah kalkınırız!”

Karı koca öğretmenlik yaparak da geçinemeyen ve buyüzden pazarcılık da yapmak zorunda kalan öğretmen, yakını bildiği bir öğretmen arkadaşına lise müdüründen şöyle yakınıyordu:

— Öğretmen eksiği diye Bakanlıktan bir kadın beden eğitimi öğretmeni istedi. Oysa erkek beden eğitimi öğretmenimiz var. Ama erkek öğretmen, kız öğrencilerine beden eğitimi yaptıramamış. Anla kafayı...

Arkadaşı,

— Müzik öğretmeni diye köy imamı getirtip de, çocuklara müzik dersinde ilâhî söyletmedi mi!

Öğretmen yumruğunu masaya indirerek şöyle dedi:

“Bizde bu kafa varken biz (dokuz aaaaaaaaaa boyu uzatarak) naaaaaaaaaah kalkınırız!”

O lisenin müdürü de, her eğitim bakanı değiştikçe değişen öğretim dizgelerinden bıkip yakındığı bigün, öğretmenler odasında şöyle bağırmişti:

“Bizde bu tutarsızlık varken biz (on aaaaaaaaaa boyu uzatarak) naaaaaaaaaah kalkınırız!”

Lisenin okul-aile birliği toplantısına gelmiş olan çok sık bir hanımefendi, kocasının yeni aldıkları evlerine ivedi telefon bağlanması için PTT ye çok büyük para yatırmışken hâlâ telefonun bağlanmadığını, haftalar geçtiğini, yanında oturan bir başka çocuk velisi hanıma anlatıyordu. Sorduklarında telefonu

ertesi günü bağlayacaklarını söylüyorlar, ama bitürlü bağlamıyorlardı.

“Sonunda rüşvet istediklerini anladık. Önceden söyleseler de versek... Rüşvet vermek bişey değil de, tarifesi olmayınca insan ne kadar vereceğini bilemiyor ki... Bakın, taksilere taksimetre konulduktan sonra ne kadar rahatladık.”

Bunları söyleyen o şık hanımefendi o kerte sinirlenmişti ki, kadın olduğunu, okul-aile birliği toplantısında bulunduğunu da unutup yanındaki kadına yüksek sesle şöyle dedi:

“Affedersiniz şekerim, bizde bu rüşvetçilik varken biz (onbir aaaaaa boyu uzatarak) naaaaaaah kalkınırız!”

Bu hanımefendinin eşi bir yürek sıkıntısı yüzünden bir uzman hekime muayene olmuş, hekim, röntgenini ve yürek elektrosunu alınca, hemen ameliyat olması gerektiğini söylemişti. Yürek ameliyatı kolay değil. Rastlantı olarak Türkiye’de bulunan bir Alman yürek hastalıkları uzmanına, hastanede çekilen röntgen filmini ve kardiyogramını gösterdiler. Alman hekim alayla gülümseyerek,

— Ne kalbinizde, ne de bu filmi ve kardiyogramı çeken aygıtlarda bozukluk var, bozukluk sizin elektriklerinizde... dedi.

Muayenenin yapıldığı sırada elektrik voltajının düşük olması yüzünden, kardiyogram çok tehlikeli bir durum gösteriyordu.

Yürek ameliyatından kurtulmuş olan hasta çevresindekilere şöyle dedi:

“Bizde bu bilgisizlik varken biz (oniki aaaaaaaaaa boyu uzatarak) naaaaaaah kalkınırız!”

Yürek hastasının röntgen filmini çekmekte yardımcı olan hastabakıcı adamın bir devlet dairesinde küçük bir işi vardı. Bu küçük iş için aylardanberi — bir yılı geçmişti — o devlet dairesine gidip geliyor, ama bitürlü o küçük işini sonuçlandıramıyordu. Hastaneden izin alması da çok zor olduğundan iyice bunalmış olan hastabakıcı, ne yapacağını, ne diyeceğini bilmez durumda Cumar-tesiye rastlayan ertesi gün stadyuma futbol maçına giderek, hangi

takımın hangi takımla maç yaptığını da bilmeden avazı çıktığıınca bağırdıktan başka, el, kol, bilek işaretleriyle içini dökmeye çalıştıysa da yine de tam olarak boşalamadı. Maçtan çıkınca, çok kez geceleri gittiği kahveye gitti, televizyonun karşısına geçip oturdu. Dalmış gitmişti televizyona... Birden nasıl oldu, Televizyonda haberler mi veriliyordu, neydi, ne oluyordu, ilerigelen bir adam konuşuyor ve sıklıkla “Çağ atlıyoruz”, “Çağ atlayacağız”, “Çağ atladık” gibi sözler söyleyip duruyordu. Hastabakıcı, üç sınıflı köy okulundan sonra öğrenim görmediği için, ötekiler gibi “Bizde... varken biz... nah kalkınız!” gibi sözler söyleyerek rahatlayamıyordu. Ama aylardan beri devlet dairesindeki bir küçük işini yaptırılmamanın kızgınlığı içindeyken televizyonda “Çağ atlıyoruz... Kalkınıyoruz... Kalkındık...” sözlerini duyunca, artık dayanamadı, televizyona doğru uzanarak, o gün stadyumda bol bol ve özgürce yaptığı el, kol ve bilek hareketlerinden birini yaptı. Bu bir şakırtılı sestti. Kahvedekiler, o sese başlarını çevirdiler. Bikaç kişi birden hastabakıcının üzerine atılıp onu kargatulumba dışarı çıkardılar, sürükleyerek yakındaki karakola soktular. Komisere olup biteni anlattılar. Komiserin boynu bir tülbentle yada gazlıbez gibi bişeyle bağlıydı. Komiser şikayetçileri dinledikten sonra, pandomim oynar gibi işaretlerle polise yazmakinesinde anlatılanları yazmasını bildirdi. Polis, önce kimlikleri, sonra anlatılanları yazdı. Hastabakıcıya,

— Sen ne diyorsun? diye sordu.

Hastabakıcı, ta başından başladı anlatmaya. Aylardan beri bir küçük iş için nasıl devlet dairesine gidip geldiğini, nasıl orda kendisini atlattıklarını, hastaneden izin almasının zorluğunu, aldığı aylıkla geçinemediğini, çalıştığı işde rüşvet olmadığı gibi bahşış bile olmadığını, gırtlığına dek borca girdiğini, çocukları olmasa kendini öldürmeyi bile düşüneceğini... İşte bu sinir içindeyken kahvede televizyon seyredirken birinin çıkıp “kalkınıyoruz... Çağı atlıyoruz... Kalkındık... Çağ atladık...” demesine dayanamayıp...

Her ne yaptıysa, hiçbirini saklamadan bütün ayrıntılarıyla anlatıyordu. O anlatırken, hiç konuşmamış olan komiser de onu dinliyordu. Komiserin sağ elinde tesbih vardı. Sol eliyle, tesbihli elinin bileğini kavramış ve hastabakıcı televizyondaki adamın “Kalkınıyoruz, kalkındık” dediğini her yineleyişinde, o tesbihli sağ elini yukarı kaldırıp kaldırıp aşağı indiriyordu. Sanki komise-

rin böyle bir tiki varmış gibiydi.

Anlatımlar yazıldıktan ve altına imzalar atıldıktan sonra, yine komiserin bir işareti üzerine polis, şikâyetçileri “Gereğini yaparsınız...” diyerek dışarı çıkardı.

Komiser hastabakıcıyı durdurdu. Hastabakıcı, korkudan tirtir titriyordu. Kesin, sabaha dek döver, kemiklerini kırarlardı. Komiser ona eliyle, eğilmesini işaret etti. Artık ne olacaksa olacak... Başa gelen çekilir diye düşündü hastabakıcı. Eğilerek başını, oturan komisere yaklaştırdı. Komiser duyulur duyulmaz, boğuk, çatalı bir sesle,

— Ne diye el işareti yaparsın a oğlum? Değil mi ki televizyondan kalkınıyoruz diyorlar, iyi ya, sen de “Bizde bu gelgit varken, bugün git yarın gel varken, nah kalkınırsınız” desene... O zaman başın belaya girmezdi... dedi.

Hastabakıcı bu sözlerden rahatladı, biraz da şımardı.

— Ama komiserim, dedi, dikkat ettim, siz de demindenberi el işareti yapıyordunuz.

Komiser kızdı,

— Ulan, benim sesim kısıldı da ondan, el işaretiyle söyleyeceğimi anlattım dedi, hasta olmasam bağırılmaz mıyım... Hadi çek git, bir daha da eline, bileğine hakim ol!..

Nesin Vakfı
19 Ocak 1988

İÇİNDEKİLER

En Büyük Numara	7
Du Bakali N'olecak	15
Bu Memleket Batar	22
Kırk Basamaklı Helâ Ne Oldu	32
Tanrısal Adalet	43
Bizim Oranın İnsanları	55
Bir Pişmaniye İstidası	62
Bir Muzır Öykü : Vah Yavrum Vah	67
Kırk Yıl Önce	74
Aşk Otu	81
Korkacak Ne Varmış	89
Hay Adı Batsın	93
Muasır Medeniyet Seviyesi	101
Yiyin Allaşkına	106
Elim mi Değiy Gardaş	116
İğdiş Edilmiş İnsanlar Ülkesinde	
Ayıp Yeri Yerinde Kalmış Biri	123
Bir Düğün Töreni Konuşması	133
19 Şubat Gününün Mana ve Ehemmiyeti	139
Son Görevimizi Yaptık	143
Nah Kalkınırız	150

Yayımlayan: Anadolu Yayıncılık A.Ş.
Kapak Baskı: Ana Basım A.Ş.
İç Baskı: Şefik Matbaası

1988 yılında Nesin Vakfı'nın 25 çocuğu var. Fotoğrafta Nesin Vakfı çocuklarından bir bölümü görölmektedir.